

ПРОЕКТ «БЕЗ КОРДОНІВ»

ЦЕНТР «СОЦІАЛЬНА ДІЯ»

**МОНІТОРИНГ
ПРОЯВІВ РАСОВОЇ ТА ЕТНІЧНОЇ ВОРОЖНЕЧІ
ЧИ НЕТЕРПИМОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ
СЕГМЕНТІ ІНТЕРНЕТУ
ПОШИРЕННЯ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ ТА ЗАКЛИК
ДО НЕТЕРПИМОСТІ (МОВА ВОРОЖНЕЧІ, ЯК
ЗБРОЯ ДЛЯ ПРАВОЇ РИТОРИКИ)**

Київ

2011

Проект «Без Кордонів» громадська організація Центр «Соціальна Дія»: Моніторинг проявів расової та етнічної ворожнечі чи нетерпимості в українському сегменті Інтернету - поширення мови ворожнечі та заклик до нетерпимості (мова ворожнечі, як зброя для правої риторики). – К.: ФО-П «Борбулевич З.І.», 2011. – 76 с.

Редакція та упорядкування – І. Федорович

Автори: І. Федорович, С. Ковбасюк, В. Ліхачев, М. Буткевич

Проект “Моніторинг проявів расової та етнічної ворожнечі чи нетерпимості в українському сегменті Інтернету - поширення мови ворожнечі та заклик до нетерпимості” (мова ворожнечі, як зброя для правої риторики) та однойменне видання здійснені за фінансової підтримки програми «Верховенства права» Міжнародного фонду «Відродження».

Висловлені в цьому виданні думки є суто авторськими і необов'язково відображають погляди та офіційну позицію Міжнародного фонду «Відродження».

Всі права захищені.

Відтворення та передрук матеріалів можливі лише за попередньої письмової згоди Проекту «Без Кордонів» (info@noborders.org.ua)

ЗМІСТ:

1. Загальне змалювання ситуації	4
2. Прояви расизму та ксенофобії в Україні: загальний контекст та деякі приклади	6
3. Реакція влади та інших сторін на проблему расизму та ксенофобії в цілому, та мови ворожнечі зокрема	13
4. Що таке мова ворожнечі та інші визначення.....	18
5. Інтернет і поширення ненависті	23
6. Канали поширення ненависті, методи координації і мобілізації	24
7. Трансформація риторики ультраправих.....	27
8. Мова ворожнечі та інші підводні камені – як це відбувається у ЗМІ.....	29
9. Рекомендації зацікавленим сторонам	38

ДОДАТКИ:

1. Описовий щомісячний звіт моніторингу.....	39
2. Патріот України і «в'єтнамське питання» у Харкові.....	45
3. Таблиця моніторингу помісячно (вересень 2010 – серпень 2011).....	48
4. Довідник ультраправих організацій, груп та активістів в Україні	70
5. Джерела моніторингу	72
6. Українські провайдери, які надають хостинг ультраправим сайтам	75

1. ЗАГАЛЬНЕ ЗМАЛЮВАННЯ СИТУАЦІЇ

Проблема проявів ксенофобії та расизму не нова для України. Починаючи з 2006 року, українські та міжнародні організації заявляють про її поширення та відсутність адекватної реакції з боку органів влади.¹ Мова ворожнечі є значною складовою частиною проблеми поширення расизму та ксенофобії не лише в Україні, а й в інших країнах світу. Європейська комісія проти расизму та нетерпимості (ECRI) Ради Європи² ще 2000 року присвятила «Рекомендацію номер 6 щодо протидії поширенню расистського, ксенофобського та антисемітського матеріалу за допомогою Інтернету».

Україна історично є розмаїтим суспільством, у якому проживають понад двадцять три місцеві етнічні групи, включно з росіянами, татарами, євреями, угорцями, греками, болгарами, румунами, молдованами, ромами. Від падіння Радянського Союзу Україна стала мобільнішим суспільством та зіткнулася із викликами, пов'язаними із глобальною міграцією. Протягом останнього часу відбулося зростання мешканців з числа представників інших етнічних груп, - включно зі студентами з Африки та Азії в українських університетах, біженцями та трудовими мігрантами. Очікується, що ця тенденція існуватиме і надалі.

Українське суспільство, втім, стикається із труднощами у прийнятті та толеруванні «новоприбульців». Дослідження Київського міжнародного інституту соціології, як і Національної Академії Наук України (НАНУ) показують, що між 1994 та 2006 роками ставлення до етнічних меншин стало дедалі нетолерантнішим. Ці дані демонструють особливо високий ступінь відчуженості від громад т.зв. «видимих меншин» (ВМ). Це явище підтримують, поміж іншими, деякі сегменти національних ЗМІ, які представляють ВМ у негативному світлі³. Найбільш кричущим проявом такого негативно-упередженого ставлення є насильницькі напади, що їх зазвичай скоюють молоді люди. Зростання расистського насильства у 2006 році стривожило ВМ, як і деякі організації громадянського суспільства (ОГС), - і низка міжнародних, неурядових організацій, включно з Центром «Соціальна Дія» (ЦСД), та деякі представники ВМ створили механізм співпраці під назвою «Ініціатива Розмаїття»⁴. Ці організації розпочали низку ініціатив, спрямованих на моніторинг расистських злочинів та лобювання уряду, аби той визнав існування проблеми та вжив заходів.

У своєму 18 періодичному звіті Комісії з викорінення расової дискримінації (CERD) 2004 року, український уряд заявив: *«Всі форми дискримінації за расовим та національним принципом викоріненні в Україні»*. Спільна кампанія з боку низки ОГС та представників меншин, разом з тиском з боку європейських правозахисних структур, привела до того, що кілька урядових структур офіційно визнали існування проблеми. Першою інституцією було Міністерство внутрішніх справ України (МВС). 2007 року МВС ухвалило План дій з протидії расизму та ксенофобії в Україні на 2007-2010 рр. Функції протидії расизму та ксенофобії поліцейськими засобами було надано «Підрозділу протидії етнічній злочинності»⁵ в МВС. Підрозділи із подібними функціями з'явилися у деяких інших урядових структурах, як-от Міністерстві закордонних справ (МЗС) та Службі безпеки України (СБУ). Із метою реагувати на расистське насильство було створено міжвідомчу «робочу групу».

Ці ініціативи є спробами реагування уряду на проблему на системному рівні та створення національних механізмів. Однак, всі перераховані вище урядові ініціативи не призвели до жодних відчутних змін

1 <http://www.humanrightsfirst.org/our-work/fighting-discrimination/2008-hate-crime-survey/ukraine/iii-the-government-response/> [Відвідано 3 вересня 2011 р.]

http://hudoc.ecri.coe.int/XML/Ecri/ENGLISH/Cycle_03/03_CbC_eng/UKR-CbC-III-2008-4-ENG.pdf

http://hudoc.ecri.coe.int/XML/Ecri/ENGLISH/Cycle_02/02_CbC_eng/02-cbc-ukraine-eng.pdf

http://hudoc.ecri.coe.int/XML/Ecri/ENGLISH/Cycle_01/01_CbC_eng/01-cbc-ukraine-eng.pdf

<http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR50/005/2008/en>

2 http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/gpr/en/recommendation_n6/Rec%206%20en.pdf

3 Третій звіт ECRI щодо України, ухвалений 29 червня 2007 р.

4 <http://diversipedia.org.ua/ukr/>

5 Попри назву (яка, втім, ясно вказує, які пріоритетні побоювання існували в МВС на момент створення Підрозділу), дана структура системно займалася розслідуванням злочинів, скоєних на ґрунті расової ненависті.

чи покращення ситуації, а згодом взагалі припинили своє існування. Так, було розформовано Підрозділ протидії етнічній злочинності ” в МВС, міжвідомча робоча група припинила проведення зустрічей та обговорень після розпуску Державного комітету України у справах національностей і релігій, який координував її діяльність: влада так і не визначила, кому передати повноваження та відповідальність координатора; Міністерство Закордонних Справ та Служба Безпеки України, якщо і провадять якусь діяльність в рамках попередження поширення проявів расизму та ксенофобії у країні, роблять це вельми тихо та не повідомляють громадськість про свої успіхи. Намагання держави покращити законодавство, а саме внесення змін до деяких законодавчих актів, поміж якими - сумнозвісна стаття 161 ККУ, також не мали успіху. Зміни до статті 161, наприклад, не виправили основного її недоліку – необхідність і, водночас, не відпрацьованість способів доведення мотиву, що робить практичне застосування цієї статті майже неможливим. Крім того, усі ініціативи держави будувалися на спробах винайти щось унікально своє та повністю ігнорували як визнані стандарти прав людини, так і кращі практики боротьби із проблемами злочинів на ґрунті ненависті, що їх розроблено в європейських країнах.

Більше того, хоча окремі неурядові організації намагаються проводити моніторинг проявів расизму та ксенофобії (як ксенофобських матеріалів у ЗМІ, так і випадків саме злочинів на ґрунті ненависті), - державні органи досі не надають адекватної інформації про свою діяльність у цій сфері. Навіть більше, деякі жертви повідомляють про те, що саме працівники міліції дискримінували їх на основі расової чи етнічної відмінності та порушували їх права. Так, у звіті найбільшої міжнародної правозахисної організації ”Amnesty International”, названому «Уряд повинен вжити заходів, щоб зупинити расову дискримінацію»⁶ йдеться про те, що жертв часто змушують почуватися таким чином, начебто вони самі скоїли злочин та перебувають під підозрою. Працівники міліції часто навіть не розуміють, що саме мається на увазі під терміном злочин на ґрунті ненависті ” чи просто “расистський злочин”.

Чинні практики, що їх застосовують працівники міліції, та їх манера поведінки із ВМ, не залишають простору для адекватного та належного розслідування злочинів, вчинених на ґрунті ненависті. Це призводить до повторної віктимізації жертв, їх небажання повідомляти про злочини та використовувати юридичні механізми для відновлення своїх порушених прав. Такий стан речей впливає на спільноти ВМ загалом, спричиняючи фрустрацію та недовіру до державних органів, призводить до ізоляції окремих груп.

Жодних покращень не відбувається й у сфері протидії гомофобним настроям у суспільстві: держава досі не визнає злочини, скоєні на ґрунті гомофобії, злочини на ґрунті ненависті; широке поширення мови ворожнечі, спрямованої проти представників ЛГБТ спільноти, не отримує жодної реакції а ні з боку держави, ані від громадськості.

Минулі роки не принесли значних змін. 19 березня 2010 року у спільній заяві три європейські інституції — Бюро з демократичних інститутів та прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ, Європейська Комісія проти расизму та нетолерантності та Агенція з основоположних прав Євросоюзу — висловили занепокоєння теперішніми «напрямами та проявами расизму, як-от дедалі частішим використанням Інтернету расистськими угрупованнями для залучення нових членів, радикалізації, керування та контролю, як і для припинення та залякування опонентів. Інтернет став важливим каналом комунікацій, який з’єднує людей у «кіберпросторі» - після чого вони зустрічаються та вдаються до дій у фізичному світі.»⁷ Це змалювання точно відбиває процеси, які відбуваються на перетині віртуального і «фізичного» вимірів українського агресивно-ксенофобського простору. За попередніми спостереженнями, що їх Проект «Без Кордонів» Центру «Соціальна Дія» проводив протягом 2008-2010 рр., і систематичніше — протягом квітня-травня 2010 р., расистські та ксенофобські сайти українського сегменту Інтернету не лише поширюють ненависть, а й координують діяльність окремих індивідів та груп, дають приклади для наслідування, і намагаються поширювати ксенофобські погляди за межі ультраправих кіл.

6 UKRAINE: GOVERNMENT MUST ACT TO STOP RACIAL DISCRIMINATION, Amnesty International, July 2008 <http://amnesty.org/en/library/info/EUR50/005/2008/en>

7 <http://www.osce.org/item/43144.html>

2. ПРОЯВИ РАСИЗМУ ТА КСЕНОФОБІЇ В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ТА ДЕЯКІ ПРИКЛАДИ

На щастя, проблема ксенофобії не належить до найгостріших в українському суспільстві; але така картина складається тільки на тлі інших, більш болючих суспільних негараздів, тому насправді не варто вважати її не вартою уваги. На жаль, справжні масштаби цього явища вражають. Достатньо зазначити, що за (безумовно неповними) даними мого далеко від досконалості моніторингу⁸, від расистських злочинів на ґрунті нетерпимості, пов'язаних з насильством, тільки за останні п'ять років постраждало більше 250 людей, 13 постраждалих загинули (варто підкреслити, що йдеться тільки про расистські напади, без врахування, наприклад, кількості жертв насильства на ґрунті гомофобії).

Будь-яку соціальну проблему потрібно об'єктивно розглядати у загальному контексті. Насильство на ґрунті ненависті – це тільки найбільш помітний прояв загального явища ксенофобії, яка існує у суспільстві. В останні роки експерти з тривогою вказують на швидкий розвиток одразу кількох негативних тенденцій у сфері міжнаціональних стосунків. Поміж чинниками, які сьогодні викликають особливу тривогу (окрім зростання кількості злочинів, пов'язаних із насильством на ґрунті расової, етнічної та/чи релігійної ненависті) – хвороблива мігрантофобія в масовій свідомості, підігрита абсурдними та безграмотними статтями журналістів і заявами чиновників; дедалі гостріші взаємини між умовними «слов'янами» та кримськими татарами в Криму тощо. Хоча жодна з цих проблем реально не загрожує національній безпеці країни, невпинно більшає кількість різних виявів расизму і разом з тим людей, що серйозно від них постраждали. Суспільство та влада зобов'язані якомога скоріше усвідомити серйозність проблеми ксенофобії.

Загальна етнополітична характеристика українського суспільства

Загальновідомо, що українське суспільство є поліетнічним. Згідно з результатами Всеукраїнського перепису населення 2001 року, національні меншини становлять 22,2% населення країни. Серед найчисельніших меншин – етнічні росіяни (8,3 мільйона осіб), білоруси (245 тисяч), молдавани (258 тисяч), кримські татари (248 тисяч), болгары (204 тисячі), угорці (156 тисяч), румуни (150 тисяч), поляки (144 тисячі), євреї (103 тисячі), вірмени (100 тисяч), греки (91 тисяча), татари (73 тисячі), роми (47 тисяч), азербайджанці (45 тисяч), грузини (34 тисячі), німці (33 тисячі), гагаузи (32 тисячі), литовці (7 тисяч), словаки (6 тисяч), естонці (2,8 тисячі), караїми (1,2 тисячі), кримчаки (406 осіб). Перераховані групи можна зарахувати до традиційних меншин, які мешкають на території нашої країни протягом століть. Це «свої» етноси, звичні для українського суспільства; основною проблемою для тих представників цих етносів, які вважають свою етнічну ідентичність, яка базується на походженні, вартої захисту, є не ксенофобія, а перспектива поступової асиміляції.

Хоча загалом етнополітична ситуація в Україні цілком спокійна, вона все ж далека від ідеальної. Багато які з наявних проблем пов'язані з відсутністю розвинутої та сучасної законодавчої бази. Чинні українські закони про мови та про національні меншини, непогані для свого часу, безнадійно застаріли. Відносна гармонія в міжетнічних взаєминах, яка склалася природно без особливих зусиль із боку влади, з огляду на історичну традицію та з низки інших причин, у певному сенсі загальмувала подальший розвиток законодавчої бази в цій сфері. Країна живе без Концепції державної етнополітики, а це, зокрема, означає, що держава так і не визначила на стратегічному рівні політику щодо національних меншин. Відсутні законодавчі акти про реституцію націоналізованої власності громад, про національно-культурну автономію, нормальна законодавча база, яка містить конкретні механізми реабілітації репресованих народів, тощо.

⁸ Дані моніторингу В. Ліхачова, можна знайти зокрема на сайті проекту «Без Кордонів» за темою «Ліхачов» в україномовній частині сайту та — більше — темою «Лихачёв» у російськомовній частині. Статистику моніторингу за 2006-2011 роки можна подивитися за посиланням: <http://noborders.org.ua/ru/poleznye-dokumenty/analitika/statystyka-soobschenyj-o-zhertvah-napadenyj-na-pochve-nenavysty-v-ukrayne-2006-%E2%80%932011-hh/>

В Європі заведено вважати, що ставлення до національних меншин принципово важливе для розвитку свобод, демократії, базових прав людини, а також для покращення клімату в суспільстві загалом, незалежно від того, наскільки кількісно вагомою є частка «не титульного» населення в країні. Сучасні європейські стандарти в царині етнополітики передбачають активну підтримку етнічних меншин і впровадження політкоректності й толерантності в усі сфери суспільного життя: від масової культури до кадрової політики. Україна наразі значно відстає від загальноєвропейського прогресу в цій царині.

Соціальна дистанція: ієрархія меншості в очах більшості

На жаль, в Україні не проводять постійного, системного та фахового соціологічного моніторингу ксенофобських настроїв у суспільстві. Іноді як подібний моніторинг позиціонують дослідження соціальної дистанції між різними етнічними групами за так званою шкалою Богардуса⁹, що їх протягом багатьох років проводять Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)¹⁰, Інститут соціології НАН України та деякі інші дослідницькі організації. Насправді ототожнювати вирахований завдяки дослідженням за цією методологією коефіцієнт соціальної дистанції та рівень ксенофобії некоректно. Це визнають і самі соціологи: фахівці з КМІСу почали розробляти методологію досліджування власне ксенофобії у масовій свідомості. А поки що, за відсутності інших даних, результати досліджень за шкалою Богардуса дають нам змогу тільки орієнтовно скласти враження про певні «ієрархічні сходи» етносів у масовій свідомості українців.

За даними КМІС, найкращими в українському суспільстві, як і слід було очікувати, є взаємини між трьома спорідненими східнослов'янськими народами: етнічними українцями, росіянами та білорусами. За ними йдуть із добрячим відривом деякі традиційні для України національні меншини: євреї, поляки, молдавани, угорці, греки, з невеликим відривом – кримські татари. Суспільство загалом ставиться до представників цих етнічних груп радше позитивно (хоча тут дуже важливою є регіональна специфіка). Промовистим є те, що поляки – це єдина група, щодо якої соціальна дистанція скорочується. За результатами останніх опитувань КМІС, вони «наздогнали» євреїв, котрі протягом усього пострадянського періоду були найближчою до домінуючого східнослов'янського населення етнічною групою. Причини цієї тенденції очевидні. Те, що Польща послідовно підтримує Україну на зовнішньополітичній (передовсім європейській) арені, те, скільки зусиль доклали науковці, представники творчої інтелігенції та політики для примирення двох народів після всіх складнощів у взаєминах, що були в минулому, – весь досвід сукупності дій в офіційній та «народній» дипломатії заслуговує на уважне вивчення й осмислення.

На межі ксенофобії у суспільній свідомості всього населення України (хоча в контексті методології шкали Богардуса правильніше говорити про «ізолюваність» чи «дистанційованість») – ставлення до азербайджанців, вірмен, узбеків, таджиків, турків. Найнегативніші почуття викликають у мешканців України вихідці з країн Африки й Азії, а також роми. Крім того, соціологічні дослідження фіксують різко негативне ставлення українців до біженців, шукачів притулку та вимушених переселенців.

Загальна тенденція, яку виявляють соціологи, на жаль, демонструє стале зростання соціальної дистанції між етнічними групами. Однак повторимо, що досліджень, які фіксують власне ксенофобію, в Україні ніхто не здійснює, а соціальна дистанція не може правити за коректний індикатор рівня толерантності й нетерпимості в суспільстві¹¹. Безумовно, держава та суспільство зацікавлені в систематичному проведенні повноцінних досліджень рівня нетерпимості у масовій свідомості населення країни.

Вразливі національні меншини

Загалом традиційні для України етнічні меншини непогано інтегровані в соціум. Вони витворили більш-менш життєздатні й активні (різною мірою в різних етнічних груп) структури громад, держава не перешкоджає (іноді навіть і сприяє, хоча й не такою мірою, як цього вимагають європейські стандарти щодо державної етнополітики) їхньому національно-культурному життю. Звісно, проблем немало, але загалом національне відродження національних меншин можна визнати довершеним фактом.

Вразливішими, порівняно з чисельними компактно осілими етнічними групами (як-от кримські тата-

9 «Перевірка валідності шкали Богардуса для вимірювання міжнаціональної толерантності в Україні», Горбачик О. А. http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Soc/2005_46/03_gorobchik_0a.pdf

10 Дані за попередні роки <http://www.kiis.com.ua/ua/bank/archives/ethnic.html>

11 Банк даних досліджен КМІС стосовно міжетнічних стосунків <http://www.kiis.com.ua/ua/bank/archives/ethnic.html>

ри, угорці, болгари, румуни, молдавани), виявилися менші кількісно й/або дисперсно осілі групи. Одна з основних проблем національних меншин – мовна. Фактично перестали бути мовами повсякденного спілкування або опинилися на межі зникнення такі традиційні для України етнічні мови, як караїмська, кримчацька, їдиш. На жаль, покликана захищати саме їх Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, на практиці не виконує своїх функцій - зокрема тому, що провладні на сьогодні сили зазвичай використовували її в суспільно-політичному протистоянні винятково на користь офіційного статусу російської мови, яка не потребувала державної підтримки і не перебувала на межі зникнення.

Як уже було зазначено вище, для традиційних меншин ксенофобія не становить гострої проблеми. Однак є і винятки. З огляду на специфічні причини (у кожному окремому випадку унікальні), деякі групи все-таки виявляються об'єктами ксенофобії та постійно зазнають дифамації, дискримінації чи навіть нападів на ґрунті ненависті.

До уразливих етнічних груп належать передовсім роми (цигани). Внаслідок соціально-економічних, культурних й історичних причин більшість членів цієї етнічної групи належать до найбідніших прошарків населення. Стійкі негативні стереотипи масової свідомості, пов'язані з ромами, побутують в українському суспільстві. Цілком респектабельні засоби масової інформації не гидують експлуатацією цих стереотипів, подаючи узагальнений портрет усього народу в образі наркоторгівця та шахрая. Правоохоронні органи іноді проводять профілактичну роботу з ромами, що її цілком можна оцінити як дискримінаційну¹². Роми мають складнощі і з працевлаштуванням. Варто зазначити, що єдине, зафіксоване моніторингом протягом 2010 р. вбивство, яке було скоєно на ґрунті етнічної ненависті (та навіть було офіційно визнано в якості такого слідством) – це вбивство ромської жінки, яку саме (та виключно) за етнічною ознакою вбивці «розпізнали» (звісно, помилково) як «наркодільершу».

Очевидно, що коректне розв'язання проблем, пов'язаних зі становищем ромів в Україні, потребує комплексної, системної та довготривалої програми, на кшталт тих, які вже продемонстрували свою ефективність в інших країнах Східної Європи (приміром, в Угорщині та Румунії). Однак ксенофобія та дискримінаційні заходи щодо ромів, зафіксовані, зокрема, з боку правоохоронних органів, також вимагають спеціального комплексу заходів протидії.

Українським і далі є становище кримських татар-репатріантів. Узагалі, в Автономній республіці Крим проблема міжнаціональних взаємин є найгострішою. В останні роки нагромаджені суперечності, пов'язані з інтеграцією в українське суспільство кримськотатарських репатріантів, неодноразово спричинили масштабні зіткнення, у тому числі силові, між татарським і «слов'янським» населенням півострова.

Безумовно, корінь проблем кримськотатарського народу та, відповідно, розв'язання проблеми лежить передусім у соціально-економічній, а не в етнополітичній царині. Але треба зазначити, що сьогодні вагому негативну роль у процесах, що відбуваються на території півострова, відіграє ксенофобія з боку чисельнішого слов'янського населення щодо кримських татар. На жаль, можна говорити про цілеспрямовану антитатарську й ісламофобську інформаційну кампанію. Російськомовні кримські видання друкують величезну кількість матеріалів, які можна назвати не просто некоректними чи дифамаційними, але й відверто спрямованими на розпалювання міжнаціональної ворожнечі. Популярні місцеві видання формують в читача картину просто-таки есхатологічного протистояння між «носіями православної цивілізації» та «мусульманами».

Претендуючи на раціональну обґрунтованість, ідеологізовану нетерпимість щодо татар продукують передусім носії російсько-православної «цивілізаційної» орієнтації. У прямому сенсі цього слова, за рідкісними винятками, йдеться не про свідомих російських націоналістів; кримська ситуація дещо складніша. Аби пояснити самим собі, як вони опинилися в чужих домівках після депортації кримськотатарського населення наприкінці Другої світової війни, колишні мешканці Воронежської області чи військові пенсіонери, які є носіями найперше радянської ідентичності, мимоволі «вписують» локальні конфлікти в глобальну картину «зіткнення цивілізацій», за якого кожна незгода між носіями «християнської» та «мусульманської» ідентичностей сприймають як щось «природне», неминуче з причин онтологічного характеру.

Ксенофобія щодо татар, підігріта політичним, інформаційним та економічним (передусім у питаннях,

12 «Життя золотоноських ромів, або Що таке ксенофобія» Володимир Бамбула, www.romaniyag.org

пов'язаних із землею) протистоянням, часто-густо вихлюпується у формі образ, актів вандалізму щодо татарських закладів чи мусульманських кладовищ, а то й навіть фізичних нападів. Часто-густо конфлікти через ділянки землі або навіть побутові сварки набувають характеру масштабних міжетнічних зіткнень із великою кількістю потерпілих. Ситуація із ксенофобією та міжетнічними стосунками у Криму вимагає негайного, рішучого та послідовного, але водночас і продуманого й обережного втручання на державному рівні.

Якщо розглянути проблему взаємин кримськотатарського народу з владою та місцевим населенням у широкому контексті, в тому числі враховуючи економічний стан півострова і вплив Росії, - серйозність нинішньої ситуації стане очевидна. Однак перспективи розв'язання проблем зараз не видно, вони радше тільки накопичуються; а відомо, що етнополітичні суперечності мають значний кумулятивний потенціал.

У кримськотатарському середовищі відбуваються свої процеси, і якщо Меджліс – принаймні офіційно – виступає за ненасильницькі методи боротьби за свої права, терпимість до сусідів і підкреслену лояльність до українського народу, то незадоволені «угодницькою» позицією офіційного кримськотатарського керівництва радикали й собі апелюють до мобілізаційних моделей із «образом ворога». Не меншою мірою, ніж «слов'яни», татари схильні будь-який конфлікт через землю сприймати в етнічних поняттях. І тому чим далі відкладатимуть рішення актуальних для кримських татар проблем (передусім – земельних), тим популярнішими ставатимуть ідеї про потребу активно протидіяти «російським свиням» і «безбожній українській державі». Таке нагнітання ситуації взаємної неприязні, звісно ж, непокоїть. Замість спроб знайти компроміс, значно частіше можна спостерігати суперечки щодо того, «хто перший почав». Часто-густо до уразливих меншин зараховують євреїв. Щоправда, сьогодні становище єврейського народу в Україні цілком стабільне, однак євреї і далі є об'єктами дифамації у деяких засобах масової інформації, а іноді й жертвами вуличних нападів. Нападають практично винятково на ізраїльтян чи/або релігійних євреїв, які привертають увагу характерним одягом. Прибічників юдаїзму часто цілеспрямовано вистежували або чатували на них біля синагог. Тобто можна говорити радше про юдеїв як уразливу релігійну групу, а не про євреїв як про уразливу етнічну меншину. А загалом, попри галасливу інформаційну кампанію минулих років про небувале зростання антисемітизму в Україні, за нашими даними, ситуація у цій царині доволі стабільна, а за деякими показниками (скажімо, кількість юдофобських публікацій, або кількість випадків антисемітського насильства) було зафіксовано навіть помітний спад.

Набагато гірша ситуація з представниками «нових меншин» – нещодавніми гостями України, вимушеними переселенцями та біженцями. Саме вони є найчастішими об'єктами ксенофобії: від образ до дискримінації та насильства. Потерпають також іноземні студенти, бізнесмени й навіть дипломати.

Серед жертв расистів – вихідці з Африки, Центральної та Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Кавказу та Закавказзя і навіть Латинської Америки. Загинули від побиття і поранень, завданих ножами й іншою холодною зброєю, студент із Гамбії, двоє громадян Бангладешу, нігерієць, кореєць, араб (біженець із Іраку), біженець із Конго, біженець із Сьєра-Леоне, грузин, громадянин України змішаного (україно-іранського) походження... Географія відомих нападів широка: Житомир, Київ, Луганськ, Луцьк, Львів, Миколаїв, Одеса, Севастополь, Сімферополь, Тернопіль, Харків, Черкаси.

По-справжньому серйозного характеру набула проблема расистського насильства щодо іноземних студентів. Потенційно вона може завдати серйозних збитків і міжнародній репутації України, і її економіці. В Україні навчаються близько 40 тисяч студентів із-за кордону, найбільше на навчання приїждять з Ірану, Сирії, Туреччини, Китаю, Індії та інших країн Азії й Африки.

Насильство на ґрунті ненависті

Хвиля нападів на представників різних етнічних і расових меншин розпочалася восени 2006 року й не спадає дотепер, вражаючи темпами наростання кількості таких злочинів.

2006 року я зафіксував 14 нападів (із двома смертельними наслідками). Вже у 2007 році від рук вуличних расистів постраждало 88 людей, шестеро загинуло. В 2008 р. кількість постраждалих залишалася приблизно тією ж самою: 84 особи, четверо загинуло. В 2009 та 2010 рр. фіксувалося помітне зменшення кількості жертв расистських нападів: 37 та 18 (одна людина загинула) відповідно. В останні півроку кількість жертв знов почала швидко зростати: за перші півроку 2011 постраждало 22 людей.

Це - мінімальні дані; у дійсності таких випадків, звичайно, більше, ніж потрапило до моніторингу.

Хочу наголосити, що йдеться не про всі злочини проти іноземців, а тільки про ті випадки, коли наявна інформація про злочин дає змогу з великою мірою впевненості говорити про його расистський характер: коли, наприклад, особа з виразно неслов'янською зовнішністю зазнає раптового і неспровокованого поведінкою жертви нападу одного або, частіше, кількох підлітків типового для молодіжної расистської субкультури вигляду. Злочинці часто-густо озброєні ножами чи предметами, вживаними як зброя (сталевими прутами, дрючками, «розочками» розбитих пляшок), перед самим нападом чи під час побиття вони вигукують расистські гасла, на кшталт: «Негре, забирайся до Африки!» або «Україна для українців!». Випадків, коли ідеологічний характер злочину не має точного підтвердження, набагато більше. Крім того, якщо одні злочинці діють із демонстративною відкритістю, бажаючи залякати «расових ворогів» своєї хворої уяви (деякі напади самі расисти знімають на камеру і потім викладають у відкритому доступі в Інтернеті), - то інші діють не менш жорстоко, але дотримуючись конспірації. Жертви їхніх нападів потрапляють радше до списків зниклих безвісти.

Отож моя статистика, безумовно, не може претендувати на повноту. Однак у будь-якому разі, іншої статистики злочинів на ґрунті ненависті в Україні просто не існує: ані МВС, ані СБУ не ведуть обліку таких злочинів. Точної кількості жертв злочинів на ґрунті ненависті не може назвати ніхто. Відсутність достовірної та всеохоплюючої інформації про ситуацію з ксенофобією у країні становить нині серйозну проблему. Органи державної влади мусили би створити міжвідомчий моніторинговий центр, який займався би збиранням, узагальненням і аналізом інформації про різноманітні форми ксенофобії. А наразі моніторинг виявлених випадків ксенофобії, наскільки можливо, виконують громадські організації; сьогодні це передовсім Конгрес Національних Громад України, також проект «Без Кордонів» Центру «Соціальна Дія», та деякі інші. Важливою є роль міжнародних структур, таких, як Міжнародна Організація з Міграції й Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців та очолювана ними Ініціатива Різноманіття¹³. Активно відстежує ситуацію в Україні американська єврейська правозахисна організація «Union of Councils¹⁴» (UCSJ).

Скінхеди, їхні жертви та криве дзеркало ЗМІ

Зненацька й не спровоковано нападають на перехожих із неслов'янською зовнішністю, як правило, голені або ж коротко стрижені підлітки у високих шнурованих черевиках і підкочених джинсах. Так виглядають типові представники руху скінхедів. Вони певні, що «очищають країну». Це молодіжний рух, у субкультурі якого важливе місце посідають нацистська символіка й расистська ідеологія, а до стилістичних особливостей належить агресивна модель поведінки. Як і будь-який молодіжний рух, скінхеди не є організацією; це мережа групок, об'єднаних світоглядом, атрибутикою та способом життя.

Угруповання наці-скінхедів помітно активізувалися у великих містах України за минулі чотири-п'ять років. Скінхеди (чи бонхеди, як їх називають їхні субкультурі «опоненти», чи скіни, як вони скорочено називають самі себе) – це течія в молодіжній культурі, що з'явилась у бідних робітничих кварталах Великої Британії наприкінці 1960-х років. Спершу це був агресивний рух радше соціального протесту проти і офіційної культури, і молодіжної субкультури дітей «середнього класу» – хіпі та бітників. Перші скінхеди носили короткі стрижки («голомозі») вони були тільки якщо порівняти їх із довговолосими хіпі), важкі черевики будівельних робітників і «донки» – грубі куртки або півпальта докерів. Скіни били «патлатих» і «паків» – доволі численних в Англії вихідців із Пакистану, які займалися переважно торгівлею та дрібним бізнесом. При цьому до чорношкірих і мулатів скінхеди ставилися з симпатією, слухали ямайську музику регей та ска.

Наступне покоління бритоголових, що сформувалося наприкінці 1970-х – на початку 1980-х, дещо змінило зовнішність і світогляд. Вони поголили голови і вдягли чорні джинси та короткі куртки без коміра, а об'єктів своєї ненависті почали вибирати за етнічною, а не соціальною ознакою. Важливу роль у появі скінхедів у сучасному вигляді зіграла культова в їхньому середовищі музична група «Skrewdriver»¹⁵ та її лідер Ян Стюарт. Тоді-таки відбулося розділення скінхедів на «коричневих» і «червоних». «Черво-

13 Про Ініціативу Різноманіття <http://diversipedia.org.ua/ukr/about.html>

14 <http://www.ucsj.org/search/node/ukraine>

15 «Викрутка» – інструмент, що ним бритоголові озброювалися для вуличних бійок

ні» й далі плекали соціальний протест і дистанціювалися від побратимів-расистів. При цьому «ліві» та «праві» скіни практично не відрізняються зовні, крім як символікою, нашивками на куртках та об'єктами агресії. Втім, в Україні «ліві» скінхеди, антифашисти й анархісти, становлять абсолютну меншість.

Для руху скінхедів, як і для будь-якої іншої молодіжної субкультури, важливими є символіка й атрибутика. Відверто ідеологічні та пропагандистські видання у підлітків не надто популярні. Світогляд субкультурної групи поширюється на новачків здебільшого саме через символіку, музичні тексти чи подібні матеріали. Останнім часом значну роль і в «пропаганді», й просто у спілкуванні та налагодженні горизонтальних зв'язків відіграє Інтернет.

У символіці наці-скінхедів центральне місце посідає «кельтський хрест»¹⁶, скошений «конфедератський»¹⁷ хрест. Іноді вони використовують свастику: і класичну, на чотири промені, і на три промені¹⁸. Зі спорадичних символів можна згадати череп і кості («мертва голова»), нашивки з літерами WP (від «White power» – короткого гасла та назви напрямку), стилізоване зображення білого кулака, зображення бульдога в нашійнику зі шпичаками, стилізоване зображення бейсбольної біти. Поширені рунічні символи, що їх свого часу використовували в нацистській Німеччині: здвоєна руна «зиг»¹⁹, руна «отал»²⁰ та інші. Останнім часом стали дуже поширені (під впливом спорідненої зі скінхедами субкультури футбольних фанатів) нарукавні нашивки із зображенням українського прапора, бейсболки з малим гербом України («тризубом»).

Іноді скінхеди використовують нашивки із зашифрованими, зрозумілими тільки своїм (ця система кодувань, як і специфічний сленг, є звичайною рисою молодіжних субкультур) гаслами. До таких гасел належать, приміром, «88!»²¹; «Oi!»²²; «14 Words»²³. Ці «шифрування» та їх комбінації (на кшталт «WP! 14/88!») рясніють на численних виданнях скінхедів, на обкладинках аудіо касет та CD-дисків, їх використовують у графіті, татуваннях і нашивках.

В одязі скінів переважає стиль «мілітарі» (камуфляжні штани та куртки); військові й стилізовані під військові високі шнуровані черевики на грубій підшві, іноді зі сталевими носачами (популярність має продукція фірм «Доктор Мартінс» та «Гріндерс»); короткі спортивні куртки (так звані «бомбери» чи куртки різних футбольних клубів) чорного, захисного або, рідше, синього кольору; часто-густо підтяжки, напіввійськові кепі (так звані «гансівки»); чорні джинси з високо підкоченими холошами, рідше – довгі чорні плащі («генрихи»). Іноді скінхеди оперезаються армійськими ременями «радянського» зразка, перед тим заливши всередину пряжки свинцю для важкості. В умілих руках такий ремінь – небезпечна зброя.

Основна зовнішня ознака скінхеда – це поголена або коротко, «під нуль», пострижена голова. Іноді авторитетні члени руху, лідери, дозволяють собі охайну коротку борідку. Важлива частина іміджу бритоголових – татування зі специфічно скінівською або виразно нацистською символікою. Існує також певна мода на зображення з язичницькими сюжетами чи кельтськими орнаментами.

Варто врахувати, що описаному шаблонно-хрестоматійному образу скінхеда зовсім не обов'язково відповідають реальні молоді люди, які нападають на іноземців. З одного боку, ксенофобські налаштовані агресивні підлітки далеко не завжди мають гроші, щоб купити недешеві «мартинси». Та це й несуттєво: навіть ідеологи руху стверджують, що зовнішній імідж не має значення; щоб бути «справжнім скіном», головне – бити «ворога», «а в що ти при цьому взутий, геть не важливо, хай і в постоли». Із другого боку, досвідченіші «товариші» свідомо уникають «зовнішніх атрибутів», щоб не мати проблем із міліцією або з опонентами з-поміж тих «антифа»²⁴, хто практикує вуличне насильство. Більшої популярності набувають менш помітні «маркери» субкультурної належності – наприклад, певний одяг (куртки-балахони тощо) деяких фірм (на кшталт «лондсдейл» або «лакоста»), не такий специфічний, як «мартинси». Така

16 Хрест у колі, промені хреста виходять за межі кола

17 Прапор південних рабовласницьких американських штатів часів громадянської війни

18 Символ апартеїду

19 Дві блискавки на подобу аббревіатури SS

20 Ромб із «ніжками»

21 Зашифроване за номерами літер «Heil Hitler»

22 Англomовне сленгове привітання-вигук на кшталт «Гей!», яке дало назву музичному напрямку скінів

23 Своєрідний «символ віри» скінхедів, що його сформулював американець Дейвід Лейн, один із визнаних ідеологів руху: «We must secure the existence of our people and a future for white children!», у перекладі українською – «Ми повинні зберегти саме існування нашого народу та майбутнє білих дітей».

24 «Антифа» - загальне позначення молодіжного субкультурного руху, який є основним вуличним опонентом неонацистських угруповань.

еклектична суміш спортивного й офіційного стилю, так званий «кежуал», популярна серед футбольних хуліганів. Узагалі, «хули» та «скіни» є «спорідненими» субкультурами (хоча, звісно «навколо футбольний» рух завжди був масовіший, ніж «неонацистський»).

Ясна річ, ніякої єдиної «організації скінхедів» не існує. Це настільки очевидно, що не варто було б про це говорити, - однак занадто часто доводиться чути конспіраційні просторікування про якусь всемогутню цинічну силу, котра задля своєї корисливої мети використовує неонацистів чи навіть керує ними. Схильні до такого штибу міфології працівники правоохоронних органів не забувають додати, що координаційний центр, що використовує у своїх провокаціях «найманих молодиків», перебуває за кордоном. Такі абсурдні висловлювання нагадують тезу двадцятирічної давнини про «антирадянське неформальне об'єднання молоді “хіпі”, кероване з Заходу». Керувати субкультурою неможливо, вона розвивається за власною логікою.

То чим пояснити різке зростання агресивної расистської молодіжної субкультури, що його сьогодні фіксуємо в Україні? Безумовно, як і будь-яке складне явище, воно має немало чинників, які прямо чи опосередковано «працюють» на це зростання. Тут і спричинена соціальною ситуацією криміналізація молоді, і бурхливий розвиток української «навколофутбольної» інфраструктури, і наочний приклад Росії, де расистське насильство давно стало кричущою проблемою, і поширення в суспільстві загалом ксенофобських поглядів, і некоректне висвітлення в українських ЗМІ етнокультурної проблематики, передусім у контексті міграції. Часто-густо серед найважливіших чинників зростання ксенофобії у суспільстві називають саме міграційні процеси. Мовляв, ксенофобія – це реакція на міграцію. Мені здається, що це спрощене розуміння процесу. Ксенофобську реакцію провокують не мігранти як такі.

Тема міграції та її сприйняття в суспільстві заслуговує окремої серйозної розмови, тут наголошу тільки окремі моменти. По-перше, взагалі-то, за нинішніх демографічних процесів міграція необхідна Україні якщо не для виживання, то напевно для збереження темпів зростання економіки. По-друге, попри динаміку останніх років, мігрантів у нашій країні все-таки ще замало, щоб говорити про якийсь «культурний шок» українців, які мають безпосередній контакт із ними. Ми маємо справу з інформаційним фантомом у чистому вигляді. Мігрантофобію розпалюють ЗМІ, котрі, не замислюючись, публікують (часто-густо, посилаючись на правоохоронні органи, які найбільше на це страждають) безграмотні статті про «нелегалів», котрі буцімто привозять в Україну «екзотичні хвороби», наркотики та злочинність. Журналісти й редактори не «відчувають» власної мігрантофобії, не трактують її як найактуальнішу форму ксенофобії й не усвідомлюють власної відповідальності. На жаль, образливу й здатну спровокувати расистську реакцію маячню публікують не тільки «жовті» видання, але й газети, що пишаються своєю ліберальною позицією й аналітичним підходом. Важливість впливу ЗМІ годі переоцінити. Я впевнений, що найбільшу відповідальність за поширення негативних стереотипів несуть не маргінальні націонал-радикальні летючки, що їх читають лише переконані носії певних поглядів, а «мейнстримові» видання і, звісно, телебачення. Нині ця теза найактуальніша щодо мігрантофобії, однак загалом це стосується всіх поширених у суспільстві етнорелігійних фобій: кавказофобії, ісламофобії та інших.

3. РЕАКЦІЯ ВЛАДИ ТА ІНШИХ СТОРІН НА ПРОБЛЕМУ РАСИЗМУ ТА КСЕНОФОБІЇ В ЦІЛОМУ, ТА МОВИ ВОРОЖНЕЧІ ЗОКРЕМА

Україна є стороною багатьох міжнародних конвенцій, що стосуються захисту прав людини. Серед них підписана та ратифікована Україною і Міжнародна Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Стаття 2(1)(d) якої говорить, що:

кожна Держава-учасниця зобов'язується заохочувати в належних випадках об'єднанчі багаторасові організації та об'єднавчий рух, так само як і інші заходи, спрямовані на знищення расових бар'єрів, і не підтримувати ті з них, які сприяють поглибленню расового роз'єднання.

Стаття 4 Конвенції вимагає, крім іншого:

оголошують злочином, що карається за законом, всяке поширення ідей, основаних на расовій перевазі або ненависті, всяке підбурювання до расової дискримінації, а також усі акти насильства або підбурювання до таких актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також подання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, включаючи її фінансування.

Таким чином, згідно міжнародних зобов'язань, Україна повинна не тільки намагатися боротися із проявами расової дискримінації, але й розробити для цього відповідні законодавчі норми. Комітет з ліквідації расової дискримінації (надалі Комітет) при розгляді періодичної доповіді України ще у 2006 році зауважував недоліки українського законодавства, які перешкоджають ефективній протидії расовій дискримінації. Комітет також вітав наміри України розробити нові закони та створити ефективний анти-дискримінаційний закон, проект якого у 2006 році Україна надавала в Комітет для розгляду. Комітет надав, крім іншого, таку рекомендацію:

Комітет рекомендує країні-учасниці продовжити роботу над всебічним Анти-дискримінаційним законом, який також урахував би заборону непрямой дискримінації згідно із статтею 1 Конвенції.²⁵ Комітет закликає країну-учасницю розглянути можливість відмови від жорсткої необхідності доведення зловмисної поведінки, що міститься в статті 161 ККУ, з метою її ефективного застосування. Комітет також вимагає від країни-учасниці розглянути можливість розширення трактування статті 161 так, щоб урахувати випадки, коли жертвами стають не громадяни України. Комітет закликає країну-учасницю забезпечити ефективне застосування усіх наявних правових механізмів для викоренення расової дискримінації та надати інформацію про використання українськими судами законодавства про заборону расової дискримінації, а зокрема статті 161, у наступному періодичному звіті.

На жаль, до сьогодні Україна так і не виконала цієї рекомендації Комітету, що не завадило державі надати наступний періодичний звіт та зазначити в ньому в частині про законодавство, що наявні стаття 24 Конституції, статті 161 та 67 ККУ є достатніми для ефективної боротьби із расовою дискримінацією. У відповідь на рекомендації Комітету з приводу запровадження комплексного анти-дискримінаційного законодавства, у звіті надано таку відповідь:

459. Планом виконання рекомендацій по відношенню до покращення ситуації в сфері забезпечення прав людини в Україні, наданих під час проходження процедури Універсального періодичного огляду Ради ООН з прав людини в травні 2008 року, передбачено в майбутньому розробити законопроект з боротьби із усіма формами дискримінації та створити політику інституційних механізмів боротьби з усіма формами дискримінації.

460. Завдання боротьби із ксенофобією та дискримінацією включені до основної діяльності органів державної влади та місцевого самоуправління.

25 Concluding Observations of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Ukraine, CERD/C/UKR/18, of 8 February 2007, para. 7

З якої видно, що хоча права людини начебто і є пріоритетом для держави, однак займатися ними поки що немає кому та ніколи, - адже строк у майже 5 років, впродовж яких анти-дискримінаційне законодавство є «пріоритетом, який розробляється і включений до основної діяльності органів державної влади та місцевого самоуправління», - не такий вже і великий.

За цей час було додано декілька змін до наступних нормативних актів: Кодекс Адміністративного Судочинства²⁶, Трудовий Кодекс²⁷, Закон «Про міліцію»²⁸, Закон «Про статус іноземців та осіб без громадянства»²⁹ та деякі інші. І хоча стаття 24 Конституції України оголошує усіх громадян рівними в конституційних правах та свободах та перед законом, її практичне пряме застосування залишається неможливим³⁰. Адже для цього потрібне використання додаткового законодавчого визначення того, що є дискримінацією відповідно до внутрішніх та міжнародних стандартів прав людини, чого бракує в українському законодавстві. Так само, як бракує встановленої процедури подання таких скарг та спеціального моніторингового органу, який би їх розглядав.

На сьогодні Кримінальний Кодекс України є єдиним актом в українській правовій системі, який забороняє дискримінацію. У 2009 році було внесені зміни до ККУ, які повинні були покращити можливість його практичного застосування³¹; поміж іншим, було змінено формулювання статті 161 ККУ та внесено зміни до деяких інших статей: так наприклад, статті 115, 121, 122 та деякі інші, тепер містять формулювання «з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості» в якості обтяжуючої обставини. І хоча ці зміни до законодавства можна вважати позитивним зрушенням, - вони все ж не є достатніми для ефективного розслідування та переслідування за злочини на ґрунті ненависті. Наразі досі не зроблено жодного кроку для виконання міжнародних стандартів в сфері прав людини та заборони дискримінації, не забезпечено адекватного захисту для жертв та груп ризику. Органи державної влади, як у своїй діяльності, так і у бездіяльності, загалом не зважають на рекомендації та поради правозахисних організацій та експертів, як українських, так і міжнародних³².

Неспроможність державної влади України ефективно заборонити пропаганду та підбурювання до расової дискримінації³³.

Українське законодавство містить заборону пропаганди та підбурювання до расової дискримінації (ст. 161 ККУ та Закон «Про громадські організації»), однак обидва закони не дають можливості ефективно їх застосовувати для переслідування саме за злочини, пов'язані з феноменом мови ворожнечі. Частково це пов'язано із невдалим формулюванням статті 161, що робить майже неможливим кримінальне переслідування підозрюваних у пропаганді ненависті чи ворожнечі, через практичну неможливість довести саме умисність цієї дії, а також неможливість застосування цієї статті, коли мова йде про образу почуттів та гідності не окремих громадян, а представників цілої спільноти чи меншини.

На жаль, саме пропаганда расизму та заклики до расової, етнічної та релігійної сегрегації та обмеження в правах, є досить поширеними в українському суспільстві - як у популярних медіа, так і в значно більшій кількості, в Інтернеті. Відверто расистськими коментарями та заявами не хestують

26 Кодекс Адміністративного судочинства України від 06.07.2005 (<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2747-15>) Concluding Observations of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Ukraine, CERD/C/UKR/18, of 8 February 2007, para. 7, p. available at <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G07/403/77/PDF/G0740377.pdf?OpenElement>

27 Кодекс законів про працю від 10.12.1971 (<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08>)

28 Закон України «Про міліцію» від 20.12.1990 (<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=565-12>)

29 Закон України «Про статус іноземців та осіб без громадянства» від 04.02.1994 (<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3929-12>)

30 European Roma Rights Centre: «Written Comments of the European Roma Rights Centre Concerning Ukraine for Consideration by the United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination at its 69th Session, July 31-August 18, 2006», 19 June 2006, pp. 7-8 (<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/cerds69.htm>)

31 Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості»

32 Див., крім іншого, деякі публікації МО, МНУО та НУО: <http://www.xenodocuments.org.ua/library> також <http://library.khpg.org/index.php?r=a1b1c11>, <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1245859734> та <http://eajc.org/page18/news15277.html>

33 Український переклад Глави 5 альтернативної доповіді до Комітету з ліквідації всіх форм расової дискримінації у відповідь на 19-21 періодичну доповідь України, яку підготовлено спільно проектом «Без Кордонів» ГО ЦСД та Міжнародною групою із захисту прав меншин (MRGI www.mrgi.org). Весь текст англійською тут http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/docs/ngos/MRGI_Ukraine79.pdf

і українські політики. Деякі приклади їх висловлювань потрапили до різних моніторингів, що їх проводили українські НУО у минулому³⁴. Наведемо для прикладу лише висловлювання колишнього міністра внутрішніх справ Юрія Луценка:

*«Можете вважати мене расистом, але ще один Харків або Одесу я в Києві влаштувати не дозволю», - заявив Луценко. «Установка така: видаємо дозвіл, тільки якщо він одружився з нашою. Тому що з такими темпами мені доведеться запрошувати в'єтнамців і китайців у міліцію замість вас!» - додав міністр.*³⁵»

Відомі численні випадки безкарної діяльності організацій, груп та окремих активістів³⁶ із підбурювання до расової ворожнечі та поширення закликів ненависті. Такі маніфестації мови ворожнечі небезпечні не тільки самі по собі, але і є каталізатором для скоєння фізичних нападів на представників меншин. Так, після маршів «проти нелегальної міграції» в деяких містах України, очолюваних ВО «Свобода» за участі «Патріот України» (далі - ПУ), було декілька расистських нападів³⁷. Найбільш активний осередок ПУ розташовано у місті Харкові. Їх остання «кампанія» спрямована проти в'єтнамської громади та набула розголосу через розповсюдження листівок, графіті та дописів расистського характеру³⁸, однак не викликала жодної реакції з боку місцевої чи державної влади. Натомість після “рейду” активістів ПУ до гуртожитку для іноземних студентів, міліція почала перевіряти в'єтнамців, що там проживали. Наведений вище приклад ще раз підтверджує повне ігнорування владою своїх зобов'язань у сфері боротьби із проявами расизму та ксенофобії.

Окремі ініціативи органів влади із подолання расизму та ксенофобії – чим все закінчилося.

Ще у 2007 році МВС розробило «План заходів протидії расизму на період до 2009 року»³⁹ - першим серед всіх державних органів України визнавши наявність проблеми расизму та ксенофобії. Основними пріоритетними напрямками роботи за Планом були заходи превентивного характеру: виявлення радикальних молодіжних угруповань та організацій, проведення роз'яснювально-профілактичної роботи серед їх членів, забезпечення правопорядку в місцях компактного проживання та перебування іноземних громадян, формування толерантного світогляду серед молоді. План містив освітні заходи: навчання співробітників органів внутрішніх справ щодо недопущення ксенофобії та дискримінації, протидії таким явищам, правові засади боротьби з ними, вивчення позитивного досвіду правоохоронних органів інших держав з цієї проблеми, тощо. Передбачено було також аналіз чинного законодавства та внесення пропозицій щодо його удосконалення, створення спеціалізованого підрозділу з розслідування злочинів, скоєних іноземцями і проти іноземців, а також підрозділу з розслідування злочинів, скоєних на расовому або етнічному ґрунті⁴⁰. Однак МВС зупинилося лише на створенні «Підрозділу з боротьби із злочинами, скоєними іноземцями та проти іноземців». Треба віддати належне, працівники цього підрозділу у перші роки його існування проводили консультації з правозахисними організаціями, брали участь у навчанні, обговореннях та дискусіях, перевіряли отриману від НУО інформацію про злочини на ґрунті ненависті, та досить оперативно надавали відповідь на запити. Активно працювало Управління моніторингу дотримання прав людини в діяльності органів внутрішніх справ МВС України⁴¹. На жаль, всю цю діяльність було припинено після реформування системи МВС⁴², коли було призначено нового міністра – Могильова А.В. Якщо у планах заходів МВС і залишилась згадка про боротьбу із расизмом і дискримінацією (принаймні напередодні чемпіонату Європи з футболу 2012 - “Євро-2012”), то їх заходи з протидії расизму чи то розслідування випадків злочинів на ґрунті ненависті вельми обмежені: як внаслідок кадрової об-

34 Останній звіт на тепер подібний моніторингу підготовлений Єваторійським Центром Розвитку Медіа: «ЗМІ Криму: Мова ворожнечі», 23 липня 2011 http://gurt.org.ua/uploads/news/2011/06/23/krimis%27ki_zmi_mova_vorozhnechi_zvit.pdf

35 <http://www.pravda.com.ua/news/2008/07/16/3493295/>

36 Список організацій дивись у додатку 2, детальніше про діяльність таких організацій дивись розділ 6

37 Відео з маршів тут http://www.youtube.com/watch?v=_0k0AK0ifKQ; http://www.youtube.com/watch?v=zEY6N_oonGw&feature=related

38 Наприклад <http://sna.in.ua/archives/9073>

39 <http://www.umdpl.info/index.php?id1234771441>

40 Див. <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/83652>

41 Детальніше про діяльність Управління та роботу з протидії расизму у звіті за 2008 рік (глава 7) тут <http://www.umdpl.info/index.php?id=1284025908>

42 <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1281019556>

меженості та недостатніх знань, так і внаслідок відвертого нехтування проблемою. Мовою ж ворожнечі МВС не займається взагалі.

Ще під час існування першого Плану заходів, внаслідок звернення Президента України⁴³ до Генеральної Прокуратури та МВС, виникла ідея створення єдиної державної статистики зі злочинів на ґрунті ненависті. Однак за минулі роки така статистика якщо і збиралася, то жодного разу не була оприлюднена.

З метою комплексної та систематичної протидії проявам расизму та ксенофобії⁴⁴ на початку 2008 року при Кабінеті Міністрів України була створена «Міжвідомча робоча група з питань протидії ксенофобії, міжетнічній та расовій нетерпимості» (далі - МРГ), до складу якої ввійшли представники органів виконавчої влади, наукові співробітники та представники громадських організацій. Основною метою діяльності МРГ повинна була стати розробка системних підходів з запобігання будь-яким проявам нетерпимості чи упередженого ставлення до осіб з причини їх етнічної приналежності. Відповідальність за роботу МРГ була покладена на Державний комітет у справах національностей та релігій. За два роки свого існування, МРГ кілька разів провела зустрічі, на яких головним чином обговорювалися проблеми відсутності фінансування її діяльності із державного бюджету, саме тому її діяльність для багатьох представників уряду була досить проблематичною. Жодних позитивних кроків з протидії расизму, чи то принаймі розробці «системного підходу» МРГ так і не зробила. Після указу Президента від 9 грудня 2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»⁴⁵ було ліквідовано Державний комітет у справах національностей та релігій. Повноваження Комітету керувати роботою МРГ так і не були передані до іншого центрального органу виконавчої влади. У 2011 році МРГ не провела жодного засідання.

У листопаді 2007 р. Міністерство закордонних справ України ввело окрему посаду Посла с особливих доручень з питань протидії расизму, ксенофобії та дискримінації. Основним завданням Посла були дії, спрямовані на попередження міжнаціональних та міжконфесійних конфліктів в Україні та координація заходів та дій в цьому контексті з іншими міністерствами та відомствами. На жаль, крім участі Посла у кількох зустрічах Ініціативи Різноманіття, ніяка інша його діяльність з протидії расизму, ксенофобії чи міжнаціональних конфліктів, широкому загалу відомою так і не стала. За два останні роки жодної іншої ініціативи від Міністерства Закордонних Справ у сфері протидії расизму чи захисту від дискримінації не виходило.

В 2007 ж році СБУ оголосило про створення окремого підрозділу із виявлення та припинення дій, спрямованих на розпалювання расової чи національної ворожнечі. На сайті СБУ міститься лише кілька дописів про проведення круглих столів у 2008⁴⁶ та 2009⁴⁷ роках. В 2009 було оголошено про ініціативу створення спільної робочої групи з працівників спецслужби та представників етнічних громад, яка працюватиме над проблематикою попередження проявів національної ворожнечі та расової нетерпимості на Київщині. Однак ніякої іншої інформації щодо того, чи була створена робоча група, або як працювало СБУ загалом в сфері протидії расизму та ксенофобії, не стало відомо, або ж громадськість про такі результати поінформована не була.

В червні 2011 року спікер Верховної Ради В. Литвин публічно заявив про необхідність створення центрального державного реєстру злочинів на ґрунті ненависті, який би був публічним та відкритим, щоб «громадянське суспільство могло давати оцінку цим злочинам»⁴⁸. Досі не відомо, хто саме із центральних органів влади повинен був би відповідати за такий реєстр та чи розпочато його створення, - однак на думку проекту «Без Кордонів», така ініціатива були би вкрай корисною, якби влада її реалізувала. Це, принаймні, створило би базу для статистичного обліку злочинів на ґрунті ненависті, яка на сьогодні відсутня у державі.

43 <http://www.president.gov.ua/news/9613.html>

44 Цитата, 19-21 періодичний звіт України до Комітету з ліквідації всіх форм расової дискримінації, пар. 35

45 <http://www.president.gov.ua/documents/12584.html>

46 http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=78562&cat_id=78552&mustWords=%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8F&searchPublishing=1

47 http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=87321&cat_id=86491&mustWords=%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8F&searchPublishing=1 та http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=87650&cat_id=87380&mustWords=%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8F&searchPublishing=1

48 <http://umma.org.ua/uk/news/ukraine/2011/06/03/305>

Окремі ініціативи громадськості

У квітні 2007 року у відповідь на безпрецедентне зростання кількості злочинів на расовому підґрунті, Міжнародна організація з міграції (МОМ), Управління Верховного комісара ООН з питань біженців (УВКБ ООН), Міжнародна Амністія (МА) та інші зацікавлені неурядові організації створили мережу “Ініціатива Розмаїття” (ІР) з метою скоординованого врегулювання цієї проблеми. До складу ІР згодом увійшли українські неурядові організації, представники об’єднань національних меншин, представники іноземних посольств. До участі у засіданнях ІР запрошувалися представники органів влади.

ІР виступає за захист людської гідності та добробут мігрантів, біженців і видимих меншин України. На сьогоднішній день Ініціатива Розмаїття нараховує понад 65 міжнародних, неурядових, державних та комерційних організацій, а також представників дипломатичних місій та інших зацікавлених осіб. Основні сфери діяльності ІР - це співробітництво із урядом, законодавча діяльність (аналіз існуючого законодавства та розробка пропозицій щодо змін), привернення уваги громадськості до проблем расизму та ксенофобії в Україні⁴⁹.

Конгрес національних громад України проводив моніторинг проявів ксенофобії та антисемітизму у 2007 році⁵⁰. Також вже кілька років поспіль діє дитячий табір «Джерела толерантності»⁵¹.

Євразійський Єврейський Конгрес також проводить моніторинг проявів антисемітизму та ксенофобії вже впродовж кількох років. Дані за 2007 – 2011 роки доступні на сайті конгресу⁵².

Серед інших українських неурядових організацій, що працюють у сфері протидії расизму та ксенофобії слід передусім відзначити Харківську правозахисну групу⁵³, Асоціацію українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів⁵⁴, “Гей-Форум України”, Центр «Наш світ»⁵⁵, Східноєвропейський інститут розвитку⁵⁶, та деякі інші.

49 Більше про ІР можна дізнатися тут <http://diversipedia.org.ua/ukr/about.html>

50 <http://www.kngu.org/KongrUkr/Ksenofobia2006-1.htm>

51 <http://tolerspace.org.ua/>

52 <http://www.eajc.org/page443>

53 <http://www.khpg.org.ua/index.php?r=1.6.9>

54 <http://www.umdpl.info/index.php?r=1.6.3>

55 <http://www.gay.org.ua/>

56 <http://www.eedi.org.ua/ukr/index.htm>

4. ЩО ТАКЕ МОВА ВОРОЖНЕЧІ ТА ІНШІ ВИЗНАЧЕННЯ

Незважаючи на поширення мови ворожнечі у багатьох сферах публічного та приватного життя людини, та велику кількість дискусій про можливість чи неможливість її законодавчого регулювання та заборони, - на сьогодні досі не існує єдиного загального визначення того, що саме всі сторони обговорення розуміють під «мовою ворожнечі».

Переклад терміну в українській мові також не має єдиного стандарту: так, деякі перекладають англійський відповідник «hate speech» як “мову ворожнечі”, деякі - як “мову ненависті”, іноді зустрічаються інші варіанти.

Далі наведемо декілька поширених змалювань або визначень явища, які називають “мовою ворожнечі”, у міжнародній практиці.

Міжнародна Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації⁵⁷, стаття 4:

Держави-учасниці осуджують всяку пропаганду і всі організації, які ґрунтуються на ідеях або теоріях переваги однієї раси чи групи осіб певного кольору шкіри або етнічного походження або намагаються виправдати, або заохочують расову ненависть і дискримінацію в будь-якій формі, і зобов'язуються вжити негайних і позитивних заходів, спрямованих на викоренення всякого підбурювання до такої дискримінації чи актів дискримінації, і з цією метою вони відповідно до принципів, поданих у Загальній декларації прав людини, і прав, ясно викладених у Статті 5 цієї Конвенції, серед іншого:

- a) оголошують злочином, що карається за законом, всяке поширення ідей, основаних на расовій перевазі або ненависті, всяке підбурювання до расової дискримінації, а також усі акти насильства або підбурювання до таких актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також подання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, включаючи її фінансування;
- b) оголошують протизаконними і забороняють організації, а також організовану і всяку іншу пропагандистську діяльність, які заохочують расову дискримінацію та підбурюють до неї, і визнають участь у таких організаціях чи в такій діяльності злочином, що карається законом;
- c) не дозволяють національним чи місцевим органам державної влади або державним установам заохочувати расову дискримінацію чи підбурювати до неї.

Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права⁵⁸, стаття 20:

Будь-який виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства, повинен бути заборонений законом.

Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № 97(20)⁵⁹ про «мову ворожнечі» дає таке визначення:

Під терміном «мова ворожнечі» слід розуміти всі види висловлювань, котрі поширюють, розпалюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм та інші форми ненависті, викликані нетерпимістю, в тому числі нетерпимістю, що виявляється у формі агресивного націоналізму та етноцентризму, дискримінації меншин і ворожого ставлення до них, а також іммігрантів та осіб, що за своїм походженням належать до іммігрантів. У цьому сенсі поняття «мова ворожнечі» поширюється на всі висловлювання, які спрямовані проти якоїсь однієї особи або якоїсь визначеної групи осіб.

ОБСЕ:

57 Офіційний переклад українською тут http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_105

58 http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043

59 <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=593115&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>

Різноманітні види висловлювань, засновані на ворожнечі, що демонструють чи розпалюють ворожнечу по відношенню до групи осіб (чи окремої особи з причини її приналежності до групи) зазвичай називають мовою ворожнечі (від англійського «hate speech», що також можна перекласти як «мова ненависті» чи «пропаганда ненависті»).⁶⁰

Словник Англійської мови Коллінза⁶¹:

Мова ворожнечі (іменник) – мова, що направлена проти особи чи групи осіб через їх расову, релігійну, гендерну приналежність чи сексуальну орієнтацію.

Інформаційно Аналітичний Центр «Сова»⁶², який впродовж багатьох років проводить моніторинг використання мови ворожнечі в російському суспільстві та ЗМІ на базі власної методології, дає таке визначення:

Під мовою ворожнечі ми розуміємо будь-які некоректні висловлювання на адресу етнічних та конфесійних груп чи їх представників. Такі висловлювання можуть варіюватися в діапазоні від самих жорстких (відкритих закликів до насильства чи дискримінації) до найбільш м'яких, які скоріше можна віднести до наслідків журналістської неуважності.

Використання терміну мова ворожнечі та його визначення в українській практиці.

Для України термін “мова ворожнечі” вже відносно не новий, ще у 2007 році на спеціальному сайті Xenodocuments **Міжнародна Амністія в Україні** дала таке визначення цього терміну⁶³:

Мова ворожнечі (*англ.* «hate speech») в широкому розумінні – це будь-яке самовираження з елементами заперечення принципу рівності всіх людей у правах. Мова ворожнечі описує, ієрархічно зіставляє різноманітні групи людей та оцінює особисті якості конкретних осіб на підставі їх належності до тієї або іншої групи. Отже, мова ворожнечі передбачає висновок про «природу» особи на підставі квазінаукових розумувань про об'єктивну «природу» цивілізацій, культур, рас, етносів та інших груп (іноземці в цілому, мігранти в цілому, біженці в цілому).

Мова ворожнечі може бути продуктом як консервативного, так і революційно-утопічного світогляду. Мова ворожнечі може бути маніфестацією просто ксенофобії або ж авторитаризму чи садизму загалом.

Мова ворожнечі може бути елементом наукової картини світу, істиною підручників, уявленням здорового глузду (анкети етнографічного опитування, поради політтехнолога).

Мова ворожнечі може бути елементом національного чи міжнародного законодавства та інших норм будь-якого рівня (внутрішні інструкції правоохоронців, розпорядження ректорів університетів, правила відвідування в лікарні).

Мова ворожнечі може бути конкретизована в термінах рас, народів, біологічної спорідненості та каст; країни походження або наявності громадянства; релігій та переконань; мов, культур і цивілізацій; стану здоров'я, віку, статі та гендерної ідентичності; сексуальної орієнтації; соціального становища, професії і способів заробітку; інтелекту, темпераменту, особливостей поведінки, зовнішнього вигляду та смаків.

Проект «XenoMonitor» ГО Інформаційно-дослідницький центр «Інтеграція і Розвиток» в статті «Що таке мова ворожнечі?»⁶⁴ наводить власне визначення:

Мова ворожнечі – особливий спосіб мовного конструювання моделей і практик соціальної нерівності. Існують різні прояви мовних упереджень на основі расизму, ксенофобії та інших форм нетерпимості.

60 <http://www.osce.org/ru/odihr/39822>

61 “hate speech.” Collins English Dictionary - Complete & Unabridged 10th Edition. HarperCollins Publishers. http://dictionary.reference.com/browse/hate_speech

62 <http://www.sova-center.ru/>

63 http://www.xenodocuments.org.ua/hate_speech

64 <http://www.xenomonitor.org/uk/news/3-regular-category>

ГО «Євпаторійський Центр Регіонального Розвитку» в звіті «Кримські ЗМІ. Мова Ворожнечі»⁶⁵ дає наступне визначення:

Мова ворожнечі – всі форми самовираження, що включають розповсюдження, провокацію, стимулювання, або виправдання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму або інших видів ненависті на основі нетерпимості, дискримінації або ворожості відносно людей іншої національності.

Проект «Без Кордонів» ГО Центр «Соціальна Дія» в рамках моніторингу проявів расової та етнічної ворожнечі чи нетерпимості в українському сегменті Інтернету користувався визначенням мови ворожнечі від Центра «Сова», а також (з невеликими модифікаціями) розробленою дослідниками цього Центру шкалою різновидів мови ворожнечі та методикою моніторингу.

Ця шкала видів мови ворожнечі виглядає таким чином⁶⁶:

- заклики до ворожнечі (у зв'язку із конкретною ситуацією, із зазначенням об'єкту насильства; проголошення насильства прийнятним засобом вирішення конфліктів; в т.ч. у вигляді загальних закликів);
- заклики до дискримінації, зокрема у вигляді загальних гасел;
- завуальовані заклики до насильства та дискримінації (пропаганда «позитивних» історичних та сучасних прикладів насильства та дискримінації, вислови щодо бажаності цього);
- створення негативного образу тієї чи іншої дискримінованої групи без конкретних звинувачень;
- виправдання історичних випадків насильства чи дискримінації;
- публікації та окремі висловлювання, що ставлять під сумніви загальновідомі історичні факти насильства та дискримінації;
- твердження про неповноцінність (у широкому розумінні) тієї чи іншої дискримінованої групи;
- твердження щодо історичних злочинів тієї чи іншої дискримінованої групи як такої;
- твердження щодо кримінальності тієї чи іншої дискримінованої групи;
- твердження щодо моральних недоліків тієї чи іншої дискримінованої групи;
- роздуми щодо непропорційного домінування тієї чи іншої дискримінованої групи (у питаннях матеріального добробуту, представництва в органах влади тощо);
- звинувачення тієї чи іншої дискримінованої групи або її представників в негативному впливі на суспільство чи державу;
- згадка тієї чи іншої дискримінованої групи або її представників у негативному контексті;
- заклики не дозволити закріплення у певному регіоні мігрантів, що належать до тієї чи іншої групи;
- цитування явно дискримінуючих висловлювань та текстів без коментарів, що дозволяють відмежовувати позицію видання чи журналіста від позиції цитованої особи чи організації; надання місця для явної пропаганди дискримінації без редакційного коментаря чи полеміки;
- звинувачення дискримінованої групи у спробах захопити владу чи територіальній експансії, у буквальному значенні;
- заперечення громадянства (згадка громадян України як іноземців на основі їхньої етнічної ідентифікації);
- згадка про етнічну належність чи громадянство у кримінальній хроніці, коли це не є невід'ємною частиною картини кримінального інциденту.

Мова ворожнечі може бути прямою та непрямю. Пряма мова ворожнечі відкрито називає об'єкт ненависті. Непряма мова ворожнечі поділяє людей на різні групи та виокремлює одну з них, підносячи її над рештою, заперечує індивідуальні права й обстоє колективні, чи то групові. Може вказувати на нерівність та нездоланні відмінності між групами людей під виглядом історичної чи культурологічної інформації та вибудовувати політику диференціації, керуючись такою відмінністю.

65 Звіт є за посиланням <http://ngocrimea.wordpress.com/2011/06/22/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%B7%D0%BC%D1%96-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B5%D1%87%D1%96-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87/>

66 Більше детально про методику Центру «Сова» тут <http://www.sova-center.ru/files/books/hs07-text.pdf> Центр «Сова»: Язык вражды против общества, Глава «Язык вражды после Кондопоги» Г. Кожевникова, ст. 11-72

Мова ворожнечі може бути публічною чи приватною. Публічна мова ворожнечі – заяви, вислови, інтерв'ю, заклики, тощо публічних осіб (посадових та службових осіб, представників органів влади, політиків, відомих експертів). Публічною є і мова ворожнечі, вміщена у нормативних актах, передана чи надрукована за допомогою засобів масової інформації, вміщена у рекламі тощо. Вимоги щодо недопущення використання мови ворожнечі, які висуваються до публічних осіб, є значно жорсткішими у порівнянні із пересічними громадянами. Приватна мова ворожнечі – використання конструктів, заснованих на некоректному та дискримінаційному ставленні до представників інших груп у приватному спілкуванні.

Мова ворожнечі буває криміналізованою та не-криміналізованою. Криміналізована мова ворожнечі має містити склад злочину, відповідальність за який повинна бути передбачена чинним законодавством відповідної держави. Крім того, криміналізована мова ворожнечі повинна містити в собі діяння (погрозу, підбурювання, наклеп, заклик до дій певного характеру, заперечення (наприклад, Холокосту), пропаганду переваги однієї групи над іншою, тощо), яке виступатиме основним елементом злочину.

В рамках моніторингу, ми також використовували наступні терміни:

Злочини на ґрунті ненависті

Під злочинами на ґрунті ненависті (від англійського «hate crime») ми розуміємо злочини, коли вибір жертви здійснюється виключно або переважно на основі її приналежності до певної суспільної групи, отже, злочин спрямований проти вибраної групи в цілому.

Ми орієнтувалися на визначення злочинів на ґрунті ненависті розроблене Бюро з демократичних інститутів та прав людини Організації з безпеки та співробітництва в Європі⁶⁷. Злочини, вчинені на ґрунті ненависті, можуть бути визначені як:

А) будь-який злочин, зокрема проти життя, здоров'я або приватної власності, об'єкт якого був обраний через дійсний або уявний зв'язок потерпілого з групою, що характеризується спільними ознаками ідентичності, які перелічені у частині (В)

В) група може мати такі спільні ознаки: існуюча або уявна раса, національне або етнічне походження, мова, колір шкіри, релігія, стать, вік, психічні або фізичні особливості, сексуальна орієнтація або будь-який інший аналогічний фактор.

Прийнятий Конгресом США у 1990 році «Hate Crime Statistics Act» визначив «злочин ненависті» як будь-яке насильство, що спрямовано на представників груп, об'єднаних певною ідентичністю»⁶⁸.

В українському законодавстві не міститься окремого визначення для злочинів на ґрунті ненависті. Стаття 161 Кримінального Кодексу України не дає окремого визначення злочину скоєного на ґрунті ненависті, а говорить про:

*Умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками - ...*⁶⁹

Таким чином, притягнути винного в скоєні злочину на ґрунті ненависті можливо лише в тому випадку, коли буде доведено наявність умислу. На думку багатьох фахівців це майже неможливо, особливо у випадках використання цієї норми для покарання за розповсюдження мови ворожнечі.

Антифашисти (антифа)

Неформальний рух, що ставить собі за мету боротьбу із тим, що вважається проявами фашизму: націоналізм, расизм, антисемітизм, гомофобію тощо. Найчастіше представників руху пов'язують також із ліворадикальними рухами.

67 osce – odihr: hate crimes in the osce region: incidents and responses. annual report for 2006 <http://www.osce.org/odihr/26759>

68 hate crime // papers from the 2006 and 2007 stockholm criminology symposiums. ed. by joanna goodey & kauko aromaa. – publication series. no. 5.

69 Уривок першої частини статті 161 ККУ, повна версія тут <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg=2341-14>

Праві та ультраправі

Праві – у нашому дослідженні мались на увазі прихильники консерватизму та націоналізму в широкому розумінні, в тому числі сюди відносили як представників «великої політики» (наприклад ВО «Свобода»), так і більш маргінальні групи (наприклад СНА). Тобто ті політичні групи, для яких характерне заперечення концепції соціальної справедливості та рівних прав, підтримка анти-імміграційної політики, авторитаризм, ксенофобія, гомофобія та інші види нетерпимості.

Ультраправі – крайнє радикальне і маргінальне крило правого руху, до якого відносять так званих неофашистів та неонацистів. Поміж такими - угруповання white power скінхедів, футбольних хуліганів, автономних націоналістів та інших екстремістів.

Під радикальними угрупованнями ми маємо на увазі прихильників зміни соціальної системи революційним шляхом, як правих, так і лівих.

5. ІНТЕРНЕТ І ПОШИРЕННЯ НЕНАВИСТІ

На сьогодні Інтернет - один з найефективніших способів комунікації. Всесвітня мережа сприяє консолідації різних груп людей і надає величезні можливості для поширення інформації. Ці можливості, однак, можуть бути використані у різних цілях. В тому числі із метою обмеження прав і свобод людини, пропаганди насильства і залучення користувачів, перш за все молоді, до радикальних угруповань.

Однією з ключових особливостей Інтернет є свобода слова. Мережа надає доступ до багатьох різних, і раніше важкодоступних, ресурсів, - зміст яких, проте, як правило, ніким не контролюється, або контроль яких є ускладненим. Загалом питання контролю контенту є досить контроверсійним і у різних країнах до цього ставляться по-різному. Наприклад, європейський підхід пропонує вирішення проблеми *hate speech* законодавчими методами. В той же час перша поправка до Конституції США гарантує свободу слова усім, - і це означає, що провайдер Інтернет-послуг не може бути притягнутий до правової відповідальності, якщо розміщений контент не містить безпосередні заклики до насильства⁷⁰.

Одним із негативних явищ, які набули поширення в Мережі, є феномен кіберненависті (*cyberhate*). Відповідно до Європейської конвенції «Про злочини у кіберпросторі», під кіберненавистю розуміють **поширення або надання доступу до матеріалів расистського чи ксенофобського змісту шляхом комп'ютерних систем.**

В контексті боротьби із поширенням ненависті у Мережі слід відзначити, що жорстке регулювання контенту та обмеження свободи може спонукати користувачів до прихильності до авторів заборонених закликів. В той же час питання необхідності реагування на екстремістські матеріали у Інтернеті та покарання за злочини, що стимулюються цими матеріалами, є досить нагальним. Особливо це актуально у країнах із нетривалою ліберальною традицією, до числа яких відноситься і Україна, де правоохоронці надають перевагу репресивним методам боротьби із подібними явищами та злочинами, що ними спричинені.

Молодь складає чималу частку аудиторії у Мережі. Саме вона стає жертвою пропаганди екстремізму і, як наслідок, виконавцем злочинів на ґрунті ненависті. Чимало ресурсів, особливо соціальні мережі, акумулюють значну кількість відвідувачів і можуть виступати в якості інструментів трансляції кіберненависті. Дискусії на форумах та в коментарях до записів можуть провокувати відвідувачів до активних дій. У нашому випадку мова як про прихильників правого екстремізму, так і про їх радикальних опонентів - так званий рух *антифа*⁷¹. Інформація та обговорення у Інтернеті можуть спричинити агресію у реальному житті, що виливається у напади ультра правих на іноземців, представників меншин, правозахисників⁷² та антифашистів⁷³. При цьому слід зазначити, що сутички між антифа і нацистами можуть мати фатальні наслідки для обох сторін⁷⁴.

Цілком очевидно, що Інтернет не є причиною цих жертв, проте він, як правило, виступає в якості вагомому стимулятора до радикальних дій. На ресурсах різноманітних радикальних угруповань розміщуються інструкції щодо стеження, нападів, створення вибухових речовин, поведження на допитах тощо.

Отже, як бачимо, Інтернет створює перед сучасним суспільством нові виклики, реакція на які в Україні або відсутня, або ж потребує суттєвих доопрацювань (див. розділ 3. Реакція влади та інших сторін)

70 Язык вражды против общества\ А.Денисова. Cyber h8 – ответный удар. – с.221

71 Молодіжний субкультурний рух, що ставить собі за мету боротьбу із тим, що його учасники вважають проявами фашизму: націоналізм, расизм, антисемітизм, гомофобію тощо. найчастіше представників руху пов'язують також із ліворадикальними рухами.

72 Вбивство С.Маркелова та А.Бабурової 19 січня 2009 р.

73 Іван Хуторской (16 листопада 2009 р.), Федор Філатов (10 жовтня 2009р.) та Ілля Джапарідзе (28 липня 2009 р.)

74 Вбивство М. Чайки в м. Одеса 17 квітня 2009 р. внаслідок сутички місцевих ультраправих та антифа

6. КАНАЛИ ПОШИРЕННЯ НЕНАВИСТІ, МЕТОДИ КООРДИНАЦІЇ І МОБІЛІЗАЦІЇ

Основним рупором радикальних ідей в українському сегменті Інтернет є сторінки, авторами яких є власне праві активісти. Хоча, як вже зазначалося у попередньому розділі, не лише ці ресурси є джерелом кіберненависті. Проте саме вони ставлять собі за мету пропаганду ультра-правої ідеології.

Умовно ці ресурси можна поділити на:

- Веб-сторінки організацій та партій

Сюди можна віднести як сторінку достатньо відомого об'єднання «Свобода», лідери якої відомі своїми ксенофобськими виступами, так і менш відомих і більш радикальних об'єднань, як політична партія «Братство», Соціал-націоналістична асамблея, Український рух проти нелегальної імміграції (УДПНІ, фактично - підрозділ російського ДПНІ⁷⁵), Blood and honour («Кров та Честь», міжнародна мережева організація нацистів, в Україні займаються переважно підтримкою ув'язнених нацистів (веб-сайт «Ландсберг») та проведенням закритих нацистських концертів)⁷⁶.

- Веб-сторінки неформальних локальних угруповань

Певні об'єднання відмовляються від формальних організацій та ієрархій, пропагують так званій «автономний опір» і створюють в Мережі окремі сторінки та спільноти, як правило, за локальним принципом. До цієї категорії слід віднести цілу низку ресурсів, для яких характерні вищі показники індексу нетолерантності. Це не дивно, оскільки ці ресурси спрямовані переважно на залучення молодшої аудиторії. Найчастіше тут розміщується інформація щодо музичних записів гуртів та їх концертів, що пропагують екстремізм та турніри з єдиноборств, які можуть виступати прикриттям для збору коштів.

Особливо з цієї когорти слід виокремити такі ресурси як:

- <http://www.reactor.org.ua/> - «Реактор», перший і основний ресурс вітчизняних автономів-нацистів
- <http://opir.info/> - «Автономний опір», ресурс львівських автономів-нацистів
- <http://hvatitbuhat.info/> - «Хватит бухать», ресурс прихильників субкультури стрейтджерів-нацистів

Слід також наголосити, що веб-сторінки останнім часом виступають більше, свого роду, місцями збору для праворадикалів в Інтернеті, аніж майданчиком для пропаганди насильства, дискримінації і т.д. На користь цього свідчить «формальний» характер багатьох правих сторінок, де переважно розміщуються анонси та звіти із заходів та статті, переважно спрямовані проти політики лібералізму, толерантності зокрема, «змішування рас» та чинної влади. Вказані ресурси виступають скоріше джерелом новин та, певного роду, аналітики, реальні ж заклики до прямих дій та мобілізації лунають або в коментарях до них, або ж у менш доступних для невтаємничених місцях, як, наприклад закриті розділи у форумах, (закриті) спільноти у соціальних мережах тощо.

- **Сторінки спільнот у соціальних мережах**

Соціальні мережі за останні кілька років набули популярності як серед населення в цілому, так і поміж маргіналами, які використовують потенціал соц. мереж у своїх цілях. Особливо це стосується мобілізації спільноти: ефективність соціальних мереж при цьому, з огляду на події в світі та арабських країнах зокрема, сьогодні важко заперечувати.

Показово, що чимало ультраправих ресурсів трансливало нещодавні події у згаданих країнах, проводячи при цьому аналогії із становищем в Україні. А ресурс «Народний оглядач» уже давно просу-

75 Движение против нелегальной иммиграции

76 Докладніше про це - додаток №2

ває Facebook як дієвий інструмент «інформаційної боротьби». Деякі ресурси, наприклад веб-сайт США, впроваджують сервіс інтеграції із мережею Facebook, що очевидно стимулює читачів до коментування матеріалу, а отже і розширення дискурсу та збільшення популярності ресурсу.

Також у соціальних мережах популярні групи, де автори викладають інструкції із застосування насильства, різноманітні відеоролики в якості інструкцій, прикладів або пропаганди, а також фото та інформацію щодо потенціальних жертв нападів. В якості красномовного прикладу можна назвати ресурс Ukraine Redwatch⁷⁷, в анотації до якого йдеться:

«Прекраснейший сайт «redscum.info» появился на свет благодаря стараниям нескольких правых активистов. Основная задача сайта - это сбор информации об организациях, движениях, группировках, государственных бандформированиях и, КОНЕЧНО же, их членах. Информация может содержать фотографии, ФИО, номера телефонов, адреса, номера авто, места работы/учёбы, места отдыха/время-провождения неблагополучных личностей. Информация размещается для ознакомления, с той целью, чтобы благополучные люди имели возможность избежать встречи с недоразвитыми личностями. Использование информации в других целях запрещено!»

У соціальних мережах, перш за все *Вконтакте*, є чимало аналогів цього ресурсу:

Против шавок⁷⁸

Смотри на украинских шавок!⁷⁹

Фотографии черниговских шавок!⁸⁰

Уёбки нашей планеты!!!!!!!!!!!!⁸¹ тощо

Як відомо, соціальні мережі та інші сервіси сфери Веб 2.0 набагато важче відслідковувати та контролювати, особливо з огляду на те, що їхні сервери розміщуються поза межами України і притягнути авторів забороненого контенту до кримінальної відповідальності - практично нереально. Також чимало спільнот у соціальних мережах, як зазначалося вище, мають закрите членство, а отже їх моніторинг є неможливим або значно ускладненим.

• **Гостьові книги фанатів футбольних клубів**

Середовище фанатів в Україні переважно схильне або толерантне до ультраправих ідей, хоча на самих гестбуках політичні питання піднімаються доволі рідко. Чимало локальних угруповань фанатів мають свої гостьові книги⁸². На них, як правило, відбувається неформальне спілкування учасників, анонси заходів, обговорення подій у футболі та навколофутболі (бійки, одяг, музика тощо).

• **Особисті блоги**

Особисті блоги різноманітних діячів та медіа-активістів праворадикальної спільноти так само можуть виступати ефективним (можливо навіть ефективнішим, ніж офіційні веб-сторінки) ресурсом для поширення ідей ненависті.

Особливою активністю тут виділяються кілька осіб; як-от Ярослав Дунаєв — «координатор УДПНІ», який веде блог на «Живому Журналі» (ЖЖ), має свій канал на Youtube⁸³ та адмініструє ЖЖ-спільноту УДПНІ. Чимало з його записів ретранслюються на інші ультра-праві ресурси, зокрема США. Вони ґрунтуються, як правило на новинах, розміщених на сторінках офіційних ЗМІ та звітах МВС, доповнюючись його власною інтерпретацією. При цьому досить часто Дунаєв вдається до фальсифікацій новин. Зокрема, якщо в оригіналі новину передавали як «*Гашишники поймали насильника*», то у Дунаєва вона перетворювалась на «*Гашишники в Киеве поймали насильника-таджика*», або «*В Одесской области женщину-ра-*

77 <http://redscum.info/>

78 <http://vkontakte.ru/club17060060>

79 <http://vkontakte.ru/club5286518>

80 <http://vkontakte.ru/club9226837>

81 <http://vkontakte.ru/club4111339>

82 <http://unitedbook.borda.ru/> - «сдохни сука». гестбук фанатів динамо київ.

83 [livejournal.com/user/koordinatorudpn](http://www.youtube.com/user/koordinatorudpn) <http://www.youtube.com/user/koordinatorudpn> http://community.livejournal.com/lenta_udpni

боторговца осудили на пять лет» - «В Одесской области цыганку-работорговку осудили на пять лет». При цьому в першоджерелі національність підозрюваного або правопорушника просто не зазначається. Очевидно, що для УДПНІ по замовчуванню кожен гвалтівник — неодмінно іноземець (в даному випадку таджик), а жінка-работоргівець — циганка.

Також навіть до найбільш неупереджених новин Дунаєв намагається підібрати характерні ілюстрації - таким чином, щоб у читача виникли відповідні асоціації (Див. мал. 1 и 2).

Час від часу Дунаєв залучається для коментарів журналістами деяких видань («Факти», «Вечерние вести» та ін.) в якості «експерта з міграції», про що також можна довідатись із його ЖЖ⁸⁴. Щоправда, жодних підстав високо оцінювати його знання у сфері міграційних досліджень, а його коментарі вважати «експертними», немає.

Підбиваючи підсумки цього розділу, необхідно наголосити, що розширення каналів передання інформації відбивається і на організаційній структурі правого руху - формальні організації відходять на другий план, і більшої популярності набувають локальні автономні групи. Можливості Мережі сприяють цьому - в соціальних мережах та форумах створюються окремі спільноти, як правило за локальним принципом (про що свідчать форумні теми на кшталт «Чи є хтось з [населений пункт]?» і подібне). Втім, співпраця на місцевому рівні між «автономами» та організаціями є досить щільною. Більш глибокому висвітленню еволюції правих радикалів, особливо автономних груп, присвячений наступний розділ.

84 <http://podrobnosti.ua/criminal/2010/12/16/739866.html> , <http://vnews.info/analytics/politics/64772-yaroslav-dunaev-akaya-samaya-splochennaya-bratva-chechenskaya-.html> ,<http://koordinatorudpn.livejournal.com/275022.html?thread=2623822> ,<http://fakty.ua/127483-ya-chuvstvovala-chto-moyu-doch-gotovyat-k-otpravke-za-granicu-s-nej-stalo-nevozmozhno-razgovarivat-i-my-boyalis-chto-na-neyo-prosto-nadenut-poyas-shahida> , тощо

7. ТРАНСФОРМАЦІЯ РИТОРИКИ УЛЬТРАПРАВІХ

Як бачимо із попередніх розділів, ультраправий рух в Україні постійно розвивається та змінюється, при цьому він орієнтується переважно на своїх колег у РФ та Центрально-Східній Європі.

Чимало тем - такі, як екологія, класова боротьба, - наразі є близькими для українських правих екстремістів як ніколи. Це, як зазначалося вище, зумовлено впливом зарубіжних колег, особливо західних. Останні змушені конкурувати із західними лівими радикалами, для яких теми екології, соціальної справедливості є основними. Західні нацисти, своєю чергою, просто копіюють колег із протилежного табору, - щоправда, намагаючись поєднати згадані традиційно «ліві» теми із расизмом, гомофобією, ісламофобією і тому подібними власними «традиційними» внесками. Це відбувається як у зовнішньому вигляді, так і на рівні ідеологічної трансформації - нацисти, передусім західні, а за ними і вітчизняні, - почали цікавитися ліворадикальними теоріями, починаючи від Маркса та Бакуніна, і закінчуючи Мао та естетикою Чорного блоку⁸⁵. Щоправда, побутує думка, що цей «лівий» поворот ультраправих не є ані щирим, ані логічним. Як би там не було, в цьому розділі ми спробуємо окреслити основні точки трансформації на прикладі ультраправої риторики в Інтернеті.

Екологія

Стверджувати, що учорашні праві не були стурбовані екологією, буде не зовсім коректно. Проте основна відмінність тут полягає у тому, що заходи екологічного спрямування лише тепер почали проводитися системно⁸⁶. Системним також став перехід багатьох активістів до вегетаріанства та здорового способу життя⁸⁷:

«На мой взгляд, вегетарианство является еще одним этапом становления Сверхчеловека и его отказом от мяса как от губительного вещества для здоровья и психики. Я «ЗА» вегетарианство на все 1488%»

Велику роль у популяризації вегетаріанства відіграла музична переорієнтація нацистів.

Музика

Якщо раніше основними музичними напрямками нацистів була музика так званих white power skinheads (Oi!, R.A.C. - Rock against Communism) та різного роду метал (наприклад NSBM - National Socialist Black Metal та Pagan metal), то на сьогоднішній день чимало колективів перекваліфікувалось у більш «актуальні» жанри.

Чималу роль тут відіграли запозичення від ліво-орієнтованої молоді на Заході, зокрема субкультури хардкор-панк, для якої характерні анти-системність, екологічна свідомість, відмова від споживання м'яса, алкоголю, тютюну та інших видів наркотиків. Хоча представники субкультури хардкор-панк, як правило, вороже ставляться до нацистської ідеології, представникам останньої ці ідеї прийшлися до смаку і були адаптовані до місцевого середовища. В результаті почали з'являтися такі музичні напрями як «national-socialist hardcore» та «hatecore». Проте праві екстремісти цим не обмежились, і на сьогоднішній день, як це не парадоксально, існують такі напрями як «білий hip-hop», «білий hardbass» тощо.

Анти-глобалізм, анти-лібералізм

Критика ліберальної теорії та, так званого, «нового світового ладу», так чи інакше, були завжди ха-

85 Чорний блок – тактика протестів та демонстрацій, учасники яких (як правило радикальні екологи, студенти, антифашисти, альтерглобалісти тощо) носять чорний одяг з метою анонімності та створення образу монолітності. набула поширення у Західній Європі у 1980-х рр. під час сутичок молоді із поліцією.

86 <http://orientyry.com/lyudysotsium/%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%87%d0%bd%d0%b8%d0%b9-%d1%80%d1%83%d1%85.html> – про екологічний рух; <http://opir.info/2011/06/15/avtonomni-natsionalisty-na-zahysti-derev/> - автономні націоналісти на захисті дерев

87 <http://sxe.ukrright.info/index.php?q=content/%d0%b3%d0%b0%d1%80%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%b8%d1%8f-%d0%b2%d0%b5%d0%b3%d0%b5%d1%82%d0%b0%d1%80%d0%b8%d0%b0%d0%bd%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%b0> — Стаття з характерною назвою “Гармонія вегетаріанства” [Відвідана 04 вересня 2011 р.]

рактерні для різних напрямів націоналізму. Проте чимало сучасних груп пішли далі. Ворогом оголошується не лише великий капітал і не через своє іноземне чи «іноетнічне» походження, а сам капіталізм з його приватною власністю. Класова боротьба у поєднанні з «національною» та «расовою свідомістю» - ось мікс, характерний для багатьох сучасних течій ультраправих.

Разом із приватною власністю критикується політика мультикультуралізму як така, що веде до «змішування рас» та втрати ідентичності. Загалом спостерігається зміна характеру гасел - від закликів до домінування влади білих⁸⁸ до захисту ідентичності. В проаналізованих записах ультраправих на Інтернет-майданчиках поняття «расист», «націоналіст» та под. замінюються на більше нове «ідентитор»⁸⁹ або ж «борець за збереження ідентичності» (Див. мал. 3).

При цьому у своїй критиці «нового світового ладу» ультраправі використовують твори, окремі цитати та образи Че Гевари, Н.Махна, німецької «Фракції Червоної Армії» та інших постатей з історії крайньо лівих рухів, зараховуючи їх до своїх однодумців, що «діяли, як і вони, в інтересах свого народу».

Щоправда, такий стрімкий «лівий» ухил сприймають далеко не всі представники правого руху, і в їх середовищі можна спостерігати чимало конфліктів з цього приводу. Найбільш яскравим прикладом може служити дискусія під записом «Прощання з гітлеризмом» на веб-сайті «Опір»⁹⁰, а також подальший репост цього повідомлення на інших ресурсах. Жвава дискусія у коментарях вказує на те, що частина ультраправого середовища намагається знайти новий імпульс і відмовляється від старих шаблонів, тоді як решта прихильні до «традиційних» моделей. Як би там не було, заперечувати такий тренд неможливо.

88 «White Power, White Pride - World Wide»

89 <http://sivergrad.org.ua/720-buti-dentiterom.html>

90 <http://opir.info/2011/07/02/proschannya-z-hitleryzmom/>

8. МОВА ВОРОЖНЕЧІ ТА ІНШІ ПІДВОДНІ КАМЕНІ – ЯК ЦЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ У ЗМІ

Групи, які практикують насильство на ґрунті ненависті, з'являються та існують не у вакуумі: без певного ідейного середовища, без певного рівня поширеності ксенофобії у суспільстві, - крайні вияви нетерпимості й ненависті не могли б існувати. Напади на ґрунті ненависті – це найбільш кричущий, однак далеко не єдиний прояв расизму. Страх, недовіра й ворожість до людей іншої зовнішності, кольору шкіри, розрізу очей, сексуальної орієнтації, до іншомовних і вихідців з інших країн (чи ба, навіть, регіонів та областей) виявляється на рівні повсякденного ставлення, стереотипів, побоювань, упереджень і вербальних характеристик.

Одним із найбільш потужних «каналів» трансляції цих настроїв та упереджень є засоби масової інформації. Звикаючи до своєї роботи та сприймаючи її як повсякденне заняття, співробітники ЗМІ – журналісти та редактори – часто-густо можуть недооцінювати вплив, який чинять результати їхньої роботи на аудиторію. Тим часом трансляція ЗМІ певної думки, твердження чи погляду – певним чином легітимізує їх. За цих обставин не так важливо, чи є ці медіа друкованими чи електронними («писали у газеті» дотепер для багатьох має вагу, яка дорівнює «казали в телевізорі»), - і тим більше аудиторії нелегко розібратися, чи є оприлюднені дані правдивими, неупередженими – чи ж лише опінією; чи, навіть більше – стереотипом.

Як наслідок, трансльовані журналістами послання упередженості, остраху чи й прямого неприйняття та ненависті щодо окремих груп населення сприяють поширенню та посиленню ксенофобських настроїв у суспільстві – тобто створенню атмосфери, в якій виникають і починають діяти насильницькі угруповання.

На позначення інструментів передання подібних послань ми будемо використовувати термін «мова ворожнечі».

I. Мова ворожнечі - особливості, визначення, класифікація

Поняття «мова ворожнечі», яке в Україні активно увійшло в ужиток від 2006-2007 років, походить від англ. *«hate speech»*⁹¹. У пострадянському регіоні це поняття було дещо адаптоване до місцевих реалій співробітниками російського Інформаційно аналітичного центру «Сова»⁹², які доклали багато зусиль до моніторингу й аналізу мови ворожнечі в Росії. Надалі ми спиратимемося, передусім, на їх визначення та класифікацію цього явища.

Говорячи про мову ворожнечі, мають на увазі, передусім, некоректні висловлювання на адресу етнічних, конфесійних чи певних соціальних груп як спільнот і на адресу конкретних людей як представників цих спільнот. Подібні висловлювання можуть стосуватися групи людей, виокремленої за зовнішньою ознакою (напр., колір шкіри), етнічністю, віросповіданням і т. ін. Нерідко мова ворожнечі може спрямовуватися проти соціальних груп – визначених або за регіоном походження (напр., міжнародні чи внутрішні мігранти), або за сексуальною орієнтацією (напр., представники ЛГБТ-спільноти), або за гендерними ознаками.

Тож поняття «мова ворожнечі» включає у себе значно більше, ніж повідомлення мас-медіа. Без особливих зусиль можна пригадати численні приклади використання мови ворожнечі у повсякденному мовленні. Досить часто з'являється вона у промовах чи інтерв'ю політиків. Журналісти ж не лише використовують її самі – а й транслюють чужі “меседжі” з повсякденного та політичного рівнів. За суттю ці рівні не надто відрізняються: на думку експерту Центра «Сова» Галини Кожевнікової, *«механізми ксенофобських стереотипів працюють коли не ідентично, то щонайменше дуже схоже для різних типів мови»*

91 Буквальний переклад - “мова ненависті”.

92 <http://www.sova-center.ru/>

ворожнечі»⁹³. Характерною особливістю медійної мови ворожнечі є хіба що згадана «легітимізація» подібних висловлювань трансляцією їх у ЗМІ.

Умовно мову ворожнечі поділяють на кілька категорій і підкатегорій: адже до некоректних висловлювань можна зарахувати і відкриті заклики до дискримінації певної соціальної групи, і невинуватене згадування цієї групи в негативному контексті. Використання цих висловлювань та оцінок може бути і свідомою тактикою, і результатом неухважності чи непрофесійності. Тому, для зручності, експерти Центру «Сова» поділяють мову ворожнечі на такі категорії⁹⁴: жорстка, середня та м'яка.

Змалювати в короткому тексті всі випадки, коли журналісти використовують мову ворожнечі, – на-вряд чи можливо. Ми зупинимось на основних моментах, які мають, передусім, практичне значення.

II. Пропаганда ксенофобії та расизму в медіа

Свідоме використання мови ворожнечі.

Перший, найочевидніший випадок, коли автори матеріалів використовують мову ворожнечі – це коли текст чи сюжет має відверто ксенофобський характер і, нерідко, – пропагує відповідні ідеї.

До 2007 року публікації, автори яких прямо чи завуальовано закликали до дискримінації на ґрунті етнічної/расової належності або ж виправдовували злочини на ґрунті ненависті, з'являлися переважно у маргінальних виданнях (друкованих чи розміщених у мережі Інтернет) крайньо правих угруповань різного штибу. Однак за останній роки збільшилася кількість подібних текстів, оприлюднених у ЗМІ, які виходять великим накладом. Ідеться про тексти, автори яких свідомо вдаються до мови ворожнечі для змалювання соціальної дійсності. З чималої кількості подібних випадків наведемо три.

У статті, видрукуваній 2007 року в студентському журналі й покликаній розповісти про молодіжну субкультуру скінхедів, – мовилося лише про бритоголових неонацистів. І то у таких термінах:

«Скинам не важно, насколько человек хороший или талантливый. Важно то, что он живет не в своей стране. Логика в таких мыслях есть. Густав Лебон в своей книге «Психология народов и масс» (1896 г.) представляет широкий анализ рас со стороны психологии и, что очень важно, антропологии. Контекст книги в том, что люди разных национальностей никогда не смогут сосуществовать мирно — по мнению Лебона, прежде всего, из-за различий в обычаях, религии и мировоззрении. Теория Лебона, к сожалению, подтверждается конкретными примерами нашей современности. [...].

*По-хорошему скины — это патриоты. Патриоты белой расы и той страны, в которой они обитают. Патриотизм этот небезоснователен. Статистика показывает, что белый человек действительно находится под угрозой вымирания».*⁹⁵

Всіляко пропагуючи рух «скінів», автор при цьому намагається не вдаватися у негативні подробиці діяльності неонацистського руху і, водночас, погоджується з поглядами неонацистів про «несумісність» існування різних рас чи етносів і з думкою про «вимирання білої людини». Особливо дивно пропаганда поглядів Г.Лебона як «наукових» виглядає у студентському журналі.

Подібні інтонації використовує й автор іншого тексту – який покликаний прояснити, чому збільшується кількість нападів на ґрунті расової ненависті:

«Кто осмелится утверждать, что в колониях нелегальных мигрантов, которые как грибы после дождя растут в крупных украинских городах, кто-то пытается соблюдать украинские законы? Там знают не знают никаких украинских законов, прибывшие мигранты строят отношения исключительно по своим собственным законам и правилам. Торговля наркотиками и людьми, рэкет, мошенничество, просто нелегальный бизнес, существующий благодаря откровенному подкупу украинских чиновников, стали основным занятием нелегалов в Украине. [...] А рядом живут украинские граждане. Которые вовсе не звали этих «гостей», и права которых «гости» все чаще и все наглее попирают. Чего можно

93 Кожевникова Галина. Язык вражды: типология ошибок журналиста. // Прикладная конфликтология для журналистов. м., 2006. с. 95-105. (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: http://www.library.cjes.ru/online/?a=con&b_id=739)

94 Ведучи мову передусім про етнічні та конфесійні групи як об'єкти мови ворожнечі. втім, слід вказати, що більшість цих категорій стосуються й інших груп як об'єктів (докладіть, наприклад, представників ЛГБТ). цит. за: Кожевникова 2007, ст.14, Кожевникова Галина. Язык вражды после Кондологи. // Язык вражды против общества: сост. А.Верховский. - М.: Центр «Сова», 2007. - с. 10-71.

95 JWOLF. Скины - отбросы общества или последний оплот человечества? // "5 балів", липень 2007 (На серпень 2011 р. Була доступна в Інтернеті за адресою: http://www.5baliv.com/753_a14.html)

ожидать в ответ от коренного населения?»⁹⁶

Щоправда, автор відразу вказує, що не вважає винними у зростанні кількості нападів самих мігрантів – але і не нападників, а... українську державу. Втім, з тексту можна зробити геть інший висновок. Той самий, який робить автор основного матеріалу номера одного з популярних журналів:

«Антирасисти і космополіти лукавлять, коли прикидаються ягнятами. Свобода свободою, а еміграція з нашої держави кількох мільйонів українців і приїзд на їхнє місце жителів Пакистану, Індії, Китаю більше схожі не на природну міграцію, а на геноцид. [...] Щодо наркоманії, педерастії та інших збочень, які нині так широко рекламуються та богемізуються у ЗМІ й так старанно нав'язуються українцям – то тут коментарі взагалі зайві» (Малко 2008, с.26-27). Ці розмірковування, до яких чомусь приплетено «анти расистів», має на меті одне: вказати, що *«популярність скін-руху з кожним роком росте, проте такий ріст рівноправний тим процесам, що відбуваються у суспільстві»* (Малко 2008, с. 27), і що *«боротися зі скінхедами лише тому, що вони зі своїми ідеями не вписуються у бажану модель суспільства – нерозумно»*.⁹⁷

Ці три приклади дають досить типову модель того, як виглядає більш-менш відверта расистська стаття у популярному масовому виданні. Передусім, в усіх трьох матеріалах міркування щодо «культурної несумісності», «незаконослухняності мігрантів» чи «геноциді» «місцевого населення» (ба навіть і «білої людини») використані з метою пояснити (а подекуди й виправдати) насильство на ґрунті ненависті або ж активність угруповань, які подібне насильство практикують⁹⁸.

По-друге, в усіх даних матеріалах ідеться про протистояння двох сторін, які визначені своїм походженням: з одного боку, це «корінне населення/біла людина/скінхеди/українці», з іншого – «мігранти/не-білі/антирасисти/нелегали». Подібний понятійний каркас є типовим для расистського дискурсу і в цілому, і в деталях. Щодо деталей: подібні автори не беруть до уваги, що, скажімо, учасники заворушень у Франції восени 2005 року були місцевими мешканцями (а не іммігрантами); чи що в Україні чимало корінних мешканців-українців «неслов'янського» походження (чиї пращури народилися і виростили в Україні); чи що насильство на ґрунті ненависті скоюється щодо людей із відмінною зовнішністю, а не громадянством. Ставлячи знак рівності між «мігрантами», «нелегалами» та «не-білими», автори зовсім беруть до уваги, що найбільша кількість мігрантів до України походить з Росії (а геть не з Китаю чи Пакистану)⁹⁹.

Кваліфікація подібних матеріалів як у цілому «расистських» - не є перебільшенням. Сучасні дослідники – соціологи й антропологи – зазначають: більшість учених натепер не визнає «расу» об'єктивною науковою категорією¹⁰⁰; розуміння того, чим є «раса», скільки рас існує і кого до якої раси зараховувати, стало розмитим, або й зникло взагалі. Водночас, традиційні форми расистської ідеології дискредитували себе практикою – і в нацистській Німеччині, й у ПАР часів апартеїду. Однак це не означає, що расизм як підхід чи ідеологія зник: тепер він переважно оперує несумісностями «культур», а не «генів»¹⁰¹. Щоправда від цього сутність расизму як феномену не змінюється: цитуючи російського соціолога В. Малахова:

«Расизм — это установление отношения зависимости между социальным положением некоторой группы и культурными характеристиками этой группы. Расизм начинается там, где утверждают, что определенная группа людей занимается определенной деятельностью не потому, что так сложилось в силу исторических, экономических и еще многих других причин, а потому, что таковы присущие этой группе свойства. Причем происхождение этих свойств вовсе не возводится к биологии. Современный расизм редко говорит о крови и генотипе, зато всегда — о культуре. “Они” ведут себя так потому, что

96 Сонюк Владимир. Не провоцируйте расистов! // Интернет-портал 24.ua, 31 березня 2008. (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://24.ua/news/show/id/36223.htm>)

97 Малко Ромко. Вони йдуть! // “Главлред”, #6 (55), 11 лютого 2008. - с. 24-31.

98 З трьох матеріалів два присвячено субкультурі скінхедів-неонацистів, один – насильству на ґрунті ненависті.

99 Ситуація в галузі імміграції, хоча і зазнає зараз певних змін порівняно з 1990-тими роками – у сфері етнічної композиції іммігрантів не зазнала кардинальних змін. у період між 1991 і 1999 роками трьома найбільшими етнічними групами, представники яких прибули в Україну, були українці, росіяни та кримські татари (й татари). на четвертому місці йшли білоруси (М. Шульга 2002, с.76).

100 Див., напр., American Anthropological Association 1998: Statement on “race” (may 17, 1998). aaa web-site. (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://www.aaanet.org/stmts/racepp.htm>)

101 Див., напр., Шнирельман 2005, особ. с. 47-50, Шнирельман Владимир. Расизм вчера и сегодня. // pro et contra, сентябрь – октябрь 2005. - с. 41-65.

именно такой тип поведения задан их культурой. И ничего здесь не изменишь. Эти должны чистить обувь, эти — торгуют наркотиками, а эти — занимаются рекетом».¹⁰²

За подібними формулюваннями йде і конструювання такого найчастіше вживаного об'єкта ксенофобії, як «мігранти». Саме тому можна з упевненістю казати, що «мігрантофобія» є натепер найпоширенішою версією ксенофобії. Мігранти від початку не складають єдиної групи: вони можуть походити з близьких і далеких країн; приїхати з економічних причин, на тимчасове навчання чи шукати притулку; можуть належати до будь-якої етнічної групи чи мати будь-який регіон походження: вони записуються всі у єдину групу як «чужорідний елемент», «культурно відмінний» від корінного населення¹⁰³. Так відбувається конструювання медіа-образу «мігрантів», які насправді мають між собою небагато спільного¹⁰⁴. Так, без згадки про кров і ґрунт, з'являється текст, вибудований за расистською логікою.

Друкувати чи ні матеріали, подібні до згаданих – рішення кожного конкретного видання, його редакції та власників. Однак у разі вміщення подібних текстів не треба дивуватися, коли і матеріал, і видання, що його вмістило, будуть схарактеризовані експертами і представниками антиксенофобських ініціатив як «расистські».

Водночас, аби завершити частину про свідому пропаганду ксенофобії чи використання мови ворожнечі, – слід нагадати, що в Україні (на відміну від, скажімо, США з їх Першою поправкою до Конституції) свобода слова не є абсолютною цінністю. Кримінальний кодекс України містить статтю 161¹⁰⁵.

Можливість застосування ч.1 ст.161 натепер – радше примарна; втім, історія українського судочинства вже містить вироки, винесені судами на адресу окремих ЗМІ, звинувачених за цією статтею, як і відомі випадки відкриття кримінальних справ по публікації ксенофобних матеріалів Щодо ж ч.3 ст.161 – її застосування виглядає майже нереальним, зокрема, через складність доведення. Однак, здається, мало в кого є сумнів, що стаття в журналі чи Інтернеті або ж телесюжет можуть відіграти роль у загибелі людей. Головне – хто і з якою метою їх пише. І труднощі в застосуванні статті Кримінального кодексу не знімають відповідальності з авторів подібних матеріалів.

Расистське мовлення

Частіше, ніж свідоме використання мови ворожнечі з метою пропаганди певних ідей чи певної точки зору, - можна зустріти випадки «ненавмисного» використання расистського словника. Здебільшого причиною є небажання (чи неспроможність) автора матеріалу піддати власні стереотипи критичному аналізу або невміле використання засобів вираження.

Внаслідок цього можна отримати матеріал, який міг би бути описовим, аналітичним, можливо навіть – не зовсім збалансованим; однак використання специфічної лексики перетворює його на яскравий приклад расистської риторики.

Специфічна зовнішність як ознака злочину

Один з типових подібних випадків – коли журналіст кваліфікує особу як «підозрілу» чи як «потенційного злочинця» лише на підставі певних рис фенотипу. Таким чином, люди з певними зовнішніми озна-

102 Малахов Владимир. Расизм и мигранты. // "Неприкосновенный запас", #5 (25) 2002. (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://magazines.russ.ru/nz/2002/5/mal2.html>)

103 "Мы тут живем в этнокультурной гармонии, в которой и простой пенсионер, и глава нефтеперерабатывающей компании — части единого организма, а те, которые понаехали, этому организму чужеродны и потому угрожают этнокультурной безопасности. как этническое многообразие мигрантов сливается в неразличимое пятно "черных", так и многообразие социальных коллизий, связанных с миграцией, сливается в единое пятно "проблемы миграции". Малахов Владимир. Скромное обаяние расизма. // "Знамя", #6 2000. (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://magazines.russ.ru/znamia/2000/6/malahov.html>)

104 Подібна ж логіка, до речі, спрацьовує на іншому рівні: коли мешканці міста починають скаржитися на «понасхавших», у яких відсутня «місцева культура».

105 Стаття 161. порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або релігійних переконань. дві її частини можуть стосуватися журналістських матеріалів, які розпалюють міжетнічну, міжрасову чи міжрелігійну ворожнечу, а саме: частина перша: "1. умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями [...] - караються штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого."; [...] частина третя: "3. 3. дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, які були вчинені організованою групою осіб або спричинили тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років. { стаття 161 в редакції закону п 1707-ві (1707-17) від 05.11.2009 }

ками криміналізуються заздалегідь. Ось – початок репортажу одного з телеканалів; тема – міграційна ситуація на Закарпатті:

«Люди специфічної неєвропейської зовнішності вже стали звичним явищем в Ужгороді. Вони не ховаються, відвідують публічні місця, заводять знайомства»¹⁰⁶.

Такий початок тексту відразу задає його специфічну тональність: по-перше, журналіст цим пасажем стверджує, що існує якась «типова європейська зовнішність» (певно, щось середнє між «кучерявим темнооком італійцем» і «світлокосою скандинавкою?»), а зовнішність вихідців з усіх інших регіонів планети є «специфічною». По-друге, акцентування на тому, що «люди специфічної зовнішності» вже «не ховаються» і «відвідують публічні місця», - вказує на те, що вони, певно, мали би ховатися і не відвідувати. Однак ситуація досягла тієї кризової точки, коли вони «заводять знайомства» - чого для людей такої зовнішності журналістом не передбачено.

Так було наперед задано тональність матеріалу: замість висвітлення різних точок зору на міграційну ситуацію в Закарпатті – представлено думку лише влади та прикордонної служби. Не дивно, що текст сюжету, з мінімальними змінами, використало на своєму веб-сайті одне з українських неонацистських угруповань. А ось – початок іншого тексту:

«45-річна Надія Ляшенко продає пиріжки біля станції метро Нивки.

— Щоранку із цього метро виходить група індусів, мабуть, десь тут працюють. Таке враження, наче накурени ходять. Я боюся, щоб не напали, — розповідає жінка. — Міліції казала, а вони розводять руками — мовляв, куди нам їх забрати.

— У столиці немає центру, де утримували б нелегалів, — зазначає заступник голови Київради Сергій Рудик. — Це велика проблема, бо правоохоронні органи, коли затримують кого, можуть лише взяти на облік і відпустити»¹⁰⁷.

В цьому випадку те, що група відрізняється за зовнішністю, змушує героїню історії боятися цих людей. Журналіст, своєю чергою, не лише передає цю думку без жодних застережень, а і створює зв'язок, який вказує на нелегальність становища цих людей на території України – через їхню відмінну зовнішність. Те, що ці люди виглядають як індуси (лишається лише вірити пані Ляшенко, що вони не буддисти, джайни чи мусульмани; не з Пакистану, Бангладеш чи Шрі-Ланки), - заздалегідь породжує страх нападу і припущення, що вони є «нелегалами».

Намагаючись знайти аргументи на користь створення під Києвом міграційної в'язниці - авторка натомість створила текст, який важко схарактеризувати інакше, ніж расистський.

Назви і самоназви

В українських ЗМІ вже потроху почали експериментувати з нейтральними/політкоректними назвами етнічних та «расових» груп – однак правилом таке слововживання дотепер не стало. Втім, відверто образливі назви також використовуються нечасто (ми не говоримо зараз про Інтернет-сайти крайньо правих угруповань), передусім – якщо журналіст передає думку когось із героїв матеріалу:

«— Нелегалов у нас хоть отбавляй — особливо «азеров», узбеков и «зуков» (в'єтнамців, китайців. — Прим. авт.), — каже знайомий продавець»¹⁰⁸.

Тут наведено цитату продавця ринку, де працюють мігранти. Ані сама ця цитата, ані специфічна лексика, використана продавцем, не є принципово важливими для матеріалу (скажімо, у ньому не йдеться про конфлікти між «місцевими» співробітниками ринку і мігрантами). Однак зі вказаних трьох назв етносів - дві є образливими без жодної в тому потреби. Не рідше згадують в медіа вихідців з Африки.

Поміж частиною журналістів стало популярним знущатися над «політ коректністю» в називанні різних груп. Однак насправді використання назв, прийнятних і не образливих для представників цих груп, є не перешкодою для журналіста – а ознакою соціально відповідального професіоналізму. Можна знову

106 «Закарпаття заповнили нелегали»: «5 канал», 20 травня 2006. (текст було вміщено на сайті каналу (<http://5.ua/newsline/184//25767/>), в серпні 2011 р. копію можна було знайти за адресою: <http://www.uzhgorod.net.ua/news/17475?o=1>)

107 Поп Олеся. У туркомплексі «Перлина» утримуватимуть нелегалів. // «Газета по-українськи», №405 (12.07.2007). На серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://www.gpu.ua/index.php?&id=172318&eid>

108 Буткевич Богдан. Нелегально в Україну приїжджають 200 тисяч іноземців щороку. // «Газета по-українськи», №384 (11.06.2007). На серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://gpu.ua/index.php?&id=166826>

послатися на соціолога Володимира Малахова:

*«Такие кажущиеся нашей публике смехотворными заповеди политкорректности, как негласный запрет называть чернокожих неграми или выходцев из Азии азиатами, на поверку вовсе не беспредметны. Дело в том, что слова — это отложившиеся в дискурсе формулы, способы освоения и организации социальной реальности. За тем, кто, кого и как называет, т.е. за отношениями сигнификации, в конечном итоге стоят отношения власти. И если общество хочет что-то изменить, то начинать следует с изменения языка».*¹⁰⁹

III. Мова ворожнечі: трансляція

Вище йшлося переважно про невміння чи небажання журналіста критично поставитися до власних стереотипів або мовних засобів. Водночас, нерідко ці стереотипи спираються на зовнішній авторитет - або ж поєднуються із ним: статистичними даними, матеріалами інших видань чи думкою експертів (або державних мужів).

Як не сумно, подібні, не перевірені належним чином, «зовнішні джерела» чи не найчастіше створюють ґрунт для поширення неправдивої негативної інформації щодо представників інших етнічних, релігійних чи соціальних груп.

Статистика реальна і вигадана

Часто-густо автор намагається посилити враження від матеріалу використанням статистичних даних. Вони зазвичай вражають чи бодай змушують замислитися; проблема хіба в тому, що досить часто джерела цих даних або нікому не відомі, або не заслуговують на довіру.

Так, одна зі згаданих вже вище статей, не вказуючи джерело даних, твердить, що до України щороку приїздить близько 200 тисяч «нелегальних мігрантів»¹¹⁰. Інший матеріал, вміщений у тій-таки газеті того ж таки року (і теж згадуваний вище) погоджується із кількістю «200 тисяч»; однак тепер ідеться вже... просто про іноземців, що приїждять до ... Києва. Можливо, відсутність терміну «нелегал» мала би пом'якшувати загальну інтонацію тексту. Однак і перелік груп іноземців («азербайджанці, узбеки, в'єтнамці, китайці, африканці» - жодних росіян чи молдаван), і твердження, що частина з них торгує у місті «зокрема, наркотиками», створюють вкрай негативне тло матеріалу. Зрозуміло, що жодних посилань на джерела не наведено.¹¹¹

В іншому випадку автор спробував продемонструвати методичку підрахунку – й отримав 733 тисячі іноземців, які проживають в Україні¹¹². Попри те, що ця методика не витримує жодної критики (бодай тому, що, говорячи багато про «нелегальну міграцію», автор ніяк не врахував нелегальний виїзд іноземців за межі України), - інтерв'юований Геннадій Москаль не заперечив такі оцінки. Це надало їм додаткової ваги – бодай тому, що п. Москаль свого часу обіймав посаду голови Державного комітету у справах національностей і міграції.

Навіть статистичні дані, які мають поважне джерело походження, не варто використовувати сліпо. Типовим прикладом цього є повідомлення, що Україна є четвертою країною у світі за кількістю мігрантів, які у ній проживають. Джерелом інформації були дані Організації Об'єднаних Націй¹¹³. Відтоді цю інформацію цитували всі, кому заманеться, – від крайньо правих веб-сайтів до, протягом певного часу, Державного комітету в справах національностей і релігій та прокурора м. Києва¹¹⁴. Утім насправді подібні дані можна отримати лише, коли мігрантами вважати всіх, хто народився за межами – тоді ще – УРСР,

109 Малахов 2000

110 Б. Буткевич 2007

111 Поп Олеся. У туркомплексі «Перлина» утримуватимуть нелегалів. (див. вище)

112 «Геннадій Москаль: Педофили, извращенцы и маньяки массово едут в Украину». // сайт ua-reporter.com, 24.03.08 (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://ua-reporter.com/novosti/26432/>)

113 International Migration 2006. - published by the UN. (доступно в Інтернеті за адресою: http://www.un.org/esa/population/publications/2006migration_chart/2006ittmig_chart.htm)

114 Ведерникова Инна. Киев: рай для нелегалов? // «Зеркало недели», № 21 (700) 7 — 13 июня 2008. (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://www.zn.ua/1000/1050/63179/>)

і, вочевидь, не рахувати тих, хто виїхав із країни¹¹⁵. Тож твердити, що Україна посідає 4 місце у світі за кількістю іммігрантів, без пояснень того, що під «мігрантами» мають на увазі суто наукове визначення, а не синонім «іноземних громадян» - це створювати, м'яко кажучи, викривлений образ.

Ще одна небезпека на шляху використання статистики: навіть передруковуючи повідомлення з інших джерел, навряд чи можна бути повністю впевненими в їх достовірності. Тож повідомлення з присмаком «сенсаційності», особливо у такій дражливій темі, як міграція й етнічність, краще перевіряти. Так, 20 червня 2007 року низка Інтернет-сайтів поширила повідомлення про заяву співробітника Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців в Україні. У заяві йшлося про те, що вже за 5 років кількість біженців в Україні перевищить кількість її «власного» населення. При цьому сайт-джерело посилався на власного кореспондента, присутнього на прес-конференції, де було зроблено цю заяву.

Прес-конференція, і справді, відбулась – однак указаний співробітник не брав у ній участі, й такої заяви ніхто, звичайно, не робив. «Звичайно» - бо подібна інформація є абсурдною для будь-кого, хто цікавиться темою біженців в Україні. Інформаційні сайти, які передрукували повідомлення, були змушені потім оприлюднювати спростування¹¹⁶.

Відсутнє коментування і незбалансований баланс

Іноді основним завданням журналіста є – висвітлити позицію тієї чи іншої людини (експерта, політика, публічної особи) з приводу певної проблеми. При цьому журналіст може не давати власних оцінок – але медіа стає каналом трансляції чужого послання. І якщо це послання висловлено засобами мови ворожнечі й має відповідне наповнення – ЗМІ має усвідомлювати, що надає трибуну для поширення упереджень і ворожості.

Це може статися під час оприлюднення інтерв'ю із політиком чи повідомлення про заяву публічної особи. Така ситуація - не проста для журналіста: існує потреба донести зміст інтерв'ю неспотвореним. Водночас, відсутність коментування чи застережень у процесі висвітлення сприяє поширенню негативних стереотипів щодо певних соціальних груп. І навіть якщо джерело, на перший погляд, гідне довіри – інформація може виявитися неправдивою, а тон заяв – неприпустимим.

Так, у вже згадуваному інтерв'ю Геннадія Москаля чиновник змальовує апокаліптичну картину України як «прохідного двору», твердячи, що в Україну їдуть «педофіли та маніяки» і що мігранти завозять сюди «екзотичні хвороби»¹¹⁷. Мета інтерв'ю – зрозуміла: лобювати створення єдиної міграційної служби у складі МВС. Однак наведені твердження не лише створюють украй негативний образ «мігранта», а й не мають жодного фактичного обґрунтування.

Схожу тезу про «проблеми нетипових захворювань» перед тим використовував тодішній номер 1 у передвиборчому списку “НУ-НС” Юрій Луценко під час відвідин Закарпаття. Крім цього, він заявив, що у Києві проживає близько 1 мільйона «нелегальних мігрантів»¹¹⁸. Друга теза була занадто абсурдною для журналістів, аби ставитися до неї всерйоз. Водночас, твердження про проблему «нетипових захворювань» є досить поширеним, і до того ж воно було підкріплене заявою (тоді) экс-міністра внутрішніх справ. Ніхто з журналістів не спробував перевірити інформацію – інакше отримав би відповідь, що за всі роки незалежності України не зафіксовано жодного доведеного випадку, коли б мігранти спричинили спалах «нетипових» захворювань в Україні¹¹⁹.

Якщо коригувати чи коментувати ці виступи журналісти часто вважають проблематичним – геть протилежна ситуація створюється під час висвітлення злочинів, скоєних на ґрунті ненависті. Коли мова йде про побиття або вбивство, скоєне, ймовірно, через расистські переконання – деякі журналісти звертаються за коментарем до представників крайньо правих угруповань. Вочевидь, це робиться для дотримання

115 Варто бодай порівняти з даними, наведеними у: Шульга Н.А. Великое переселение народов: репатрианты, беженцы, трудовые мигранты. - К.: Институт Социологии НАН Украины, 2002. - 700 с.

116 Цікаво, що сайт-джерело повідомлення інформації не спростував і своєї публікації не пояснив. «перенаселение» беженцами украине не грозит // інформаційний сайт [podrobnosti.ua](http://www.podrobnosti.ua), 21 июня 2007г. (на серпень 2011 р. доступно в Інтернеті за адресою: <http://www.podrobnosti.ua/society/2007/06/21/434453.html>)

117 Геннадій Москаль 2008

118 Україна не повинна бути відстійником для нелегалів – Луценко” // інформаційний сайт “razom”, 14 вересня 2007.

119 Лист центральної сан.-епід. станції МОЗ України від 26.11.2007 #04.4.02.04/224-497 за підписом голов. лікаря Л.С. Некрасової.

своєрідного «балансу». В результаті, найчастіше жодного вартісного коментаря у конкретній справі подібні журналістські матеріали не містять. Натомість вони, фактично, надають місце і час ксенофобам для пропаганди своїх ідей з нагоди вбивства чи поранення ще одного «іногородця»¹²⁰

Тож нерідко під гаслом дотримання балансу до медіа потрапляє мова ворожнечі, але збалансувати її журналісти часто не бажають чи не вміють.

«Етнічність» і «злочинність»

Окремо варто згадати «трансляцію» дуже специфічного типу повідомлень, яка відбувається на регулярній основі. Йдеться про кримінальну хроніку.

Найчастіше інформагенції передрукують повідомлення регіональних ЦГЗ МВС України слово у слово; а ті нерідко вказують етнічну належність підозрюваних, якщо ті належать до етнічних меншостей (за скоєння злочину українцем чи росіянином етнічна належність, як правило, не вказується). Такі дії приводять до криміналізації представників цілих етнічних груп у масовій свідомості – передусім ромів і вихідців з Кавказу. Іноді, як узагальнення, йдеться про цілу соціальну групу (найчастіше «мігрантів»), яку пов'язують зі злочинністю – таким чином криміналізуючи її. Подібні повідомлення охоче використовують крайньо праві та неонацистські організації, вміщуючи їх у себе на сайтах з метою пропаганди.

Аби запобігти негативним наслідкам подібних повідомлень, Етичний кодекс українського журналіста¹²¹ містить пункт 15:

«Ніхто не може бути дискримінований через свою статтю, мову, расу, релігію, національне, регіональне чи соціальне походження або політичні уподобання. Вказувати на відповідні ознаки особи (групи людей) слід лише у випадках, коли ця інформація є неодмінною складовою матеріалу».

На жаль, для багатьох журналістів подібні правила залишаються прописаними лише на папері.

IV. Необережність та недбалість

Зрештою, не можна не вказати на ще кілька типових, найчастіше – технічних, помилок, які здатні перешкодити журналістові створити якісний і виважений матеріал. Всі вони є достатньо очевидними і відомими – однак їх варто згадати:

Плутанина у поняттях і змішування термінів

Особливо часто у висвітленні міграційних процесів змішуються поняття «біженець» і «нелегальний мігрант» - що спричиняє криміналізацію біженців і шукачів притулку. Наприклад, твердження журналістів про «табори для утримання біженців і нелегалів» суперечать чинному законодавству України: шукач притулку чи біженець не може бути ув'язнений лише за те, що він/вона попросили про притулок. Так само держава Україна має міжнародні зобов'язання із захисту біженців – на відміну від економічних мігрантів.¹²²

Невмотивоване розрізнення між «своїми» та «чужими» мігрантами

Загалом матеріали медіа стосовно українських заробітчан, які живуть і працюють за кордоном (часто – із порушенням формальних правил перебування на території тих країн), за тональністю різко відрізняються від матеріалів про вихідців з інших країн, які перебувають на території України. Коли на це не існує жодної об'єктивної причини, подібна відмінність призводить до ствердження різної цінності людського життя, прав і свобод.

Невдалий вибір тональності та жанру повідомлення

120 Такими були, наприклад, деякі повідомлення після вбивства у Києві громадянина Нігерії у жовтні 2006 року і проведення з цього приводу прес-конференції 1 листопада 2006 року.

121 Укладений Комісією з журналістської етики та схвалений як обов'язковий Незалежною медіа-профспілкою України. Етичний кодекс українського журналіста, 2002.

122 Британські журналісти, які стикаються з подібними проблемами, свого часу розробили короткі рекомендації з цієї теми. "reporting asylum and refugee issues". - nuj, mediawise et al., 2008. вміщено на веб-сайті nuj. (на серпень 2011 р. доступно в інтернеті за адресою: <http://www.nuj.org.uk/getfile.php?id=558>, неофіційний переклад російською – тут: <http://community.livejournal.com/uzbek2006/22319.html>)

Якщо журналіст вирішить легковажно та жартівливо висвітлити тему чи захід, який матиме велике смислове навантаження для представників певної етнічної, релігійної чи соціальної групи, – це може створити напружену ситуацію і показати і представників даної групи, і журналіста у невігідному світлі.

Прикладом може бути висвітлення однією з інформаційних агенцій «Маршу проти расизму», організованого представниками різних громад 26 червня 2006 року. За результатами маршу кореспондент зробив фоторепортаж із коментарями, інтонацію яких можна визначити як поблажливо-іронічну. Водночас для учасників маршу, які протестували проти скалічень і вбивств людей через колір їхньої шкіри, подібна інтонація видалася образливою.

Крім того, у низці випадків коментарі були продиктовані неухважністю або стереотипами¹²³. По низці протестів інформагенція зняла цей репортаж із сайту.

Вибір яскравих провокативних заголовків та ілюстрацій (фото)

Аби привернути увагу, чимало видань готові піти на використання епатажних заголовків та яскравих ілюстрацій. Водночас у гонитві за аудиторією, легко втратити момент, коли епатаж стає образою або й розпалює негативні почуття.

Навряд чи найближчим часом у цій сфері щось зміниться. Однак подібні засоби не поліпшують ані журнальні статті, присвячені міграції та прикрашені фотографіями нетипових для України, але «зловісних мігрантів», ані заголовки на кшталт «Педофіли, ізвращенці и маньяки массово едут в Украину»¹²⁴ чи «Секретаріат президента оточили негри»¹²⁵.

Замість підсумку

Ми спробували коротко оглянути різні випадки використання мови ворожнечі: медіа-інструменти, а часто й журналістські помилки, здатні підтримувати й посилювати відчуженість, негативне ставлення та віктимізацію окремих етнічних та соціальних груп в українському суспільстві. Ми пройшли від жорсткої та середньої категорій мови ворожнечі – у випадках свідомого чи мимовільного використання расистського словника та термінів – до м'якої, яка є результатом неухважності, недбальства, непрофесіоналізму (журналіста чи експерта, чия думка він/вона транслює), чи просто поганої обізнаності з предметом.

Нехай не обдурює термін «м'яка». Для створення атмосфери нетерпимості у суспільстві надаються всі види мови ворожнечі. Дискримінація, а подекуди і насильство щодо груп меншостей, з'являється, коли «м'які» прояви створюють відповідне емоційне тло; середні – формують образ ворога; а «жорсткі» вказують, що з ним треба робити.

Ціною ж існування у такому плетиві стереотипів, напівправди і непрофесіоналізму можуть стати по-ламані долі та загублені життя.

123 «Секретаріат президента оточили негри (фоторепортаж)» // УНІАН, 26 червня 2006. (було вміщено на сайті УНІАН за адресою: <http://unian.net/ukr/news/news-201167.html> на серпень 2011 р. копія доступна в інтернеті за адресою: http://kartina-ua.info/index.phtml?art_id=127686&action=view&sel_date=2007-06-26)

124 Геннадій Москаль 200

125 «Секретаріат президента...» 2006

9. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗАЦІКАВЛЕНИМ СТОРОНАМ:

Органам державної влади:

- публічно визнавати серйозність проблеми та виступати на всіх рівнях проти будь-яких проявів расизму та ксенофобії
- політикам та чиновникам уважно слідкувати за своїми публічними виступами та не допускати використання мови ворожнечі, особливо в якості політичної агітації чи пропаганди
- створити ефективний та дієвий рамковий анти-дискримінаційний закон
- створити окремий орган державної влади, який би опікувався всіма аспектами проблеми ксенофобії та расизму в Україні, включаючи моніторинг, аналіз ситуації, розгляд індивідуальних справ та законодавчу ініціативу
- встановити дієвий механізм забезпечення кожній особі свободи від дискримінації на будь-якому ґрунті, включаючи расову, етнічну, релігійну дискримінації та інші
- забезпечити навчання задля виховання в суспільстві поваги до прав людини та толерантності, в тому числі запровадити додаткове навчання для вчителів з толерантності та профілактики поширення ними стереотипів та ксенофобських упереджень
- створити програми національного та регіональних рівнів для забезпечення інтеграції національних меншин та негромадян України
- співпрацювати із громадськими організаціями та громадами іноземців та/чи національних та нетрадиційних меншин

Правоохоронним органам:

- створити в структурі МВС та/чи СБУ окремий підрозділ, який би спеціалізувався виключно на розкритті злочинів на ґрунті ненависті, особливу увагу підрозділ має приділяти моніторингу діяльності право радикальних груп
- проаналізувати досвід закордонних країн в сфері протидії расизму та ксенофобії
- вдосконалити процедуру реєстрації та обліку інформації про злочини на ґрунті ненависті, створити відкриту систему загальнонаціональної статистики злочинів на ґрунті ненависті
- провести навчання працівників державних органів влади, включаючи працівників міліції, прокуратури та суду з ефективного розслідування та розгляду справ і скарг, що мають під собою расову ненависть у якості мотиву злочину
- заборонити згадування національності злочинців у статистичних даних як інформації, що не стосується самого злочину
- припинення практики етнічного профайлінгу з боку правоохоронних органів
- вжити заходів для ефективної заборони діяльності організацій пропагуючи та закликаючи до расової дискримінації та ненависті, включно із випадками коли такі організації не мають офіційної реєстрації
- створити та регулярно поновлювати базу даних право радикальних груп
- запровадити в системі професійної підготовки правоохоронних органів окремі заняття, з проблематики расизму та ксенофобії

Громадянському суспільству:

- продовжувати проекти із моніторингу всіх проявів ксенофобії та расизму в Україні
- обмінюватися досвідом та активно співпрацювати як у інтересах окремих жертв, так і у ширшому контексті задля посилення впливу на органи влади та покращення ефективності адвокації
- готувати аналітичні звіти стосовно проблеми та представляти їх як на національному, так і на міжнародному рівнях

ДОДАТОК 1

ОПИСОВИЙ ЩОМІСЯЧНИЙ ЗВІТ МОНІТОРИНГУ

Протягом року моніторингу, аналізуючи характер повідомлень, що містять ознаки ненависті та закликів до ненависті, поширених в українському сегменті Інтернету, Проект «Без кордонів» відзначив **наступні тенденції**:

Однією з найбільш характерних для **вересня 2010** року тем в контексті міжетнічних відносин є паломництво хасидів до м. Умані, яке супроводжується конфліктами із місцевим населенням. Це знаходить своє відображення у ЗМІ та у характерній інтерпретації цих подій на сторінках ультра-правих угруповань («Реактор», СНА, «Братство» тощо).

Наприклад, сторінка «Братства» напередодні подій в Умані розмістила такий запис:

«На Черкащину насувається стихійне лихо. 20 тисяч хасидів прилітають в Умань святкувати єврейський Новий рік на могилі цадика Нахмана. Цього року відзначається 200 років з дня його смерті, а це означає, що святкування будуть гучними і після них залишаться гори сміття і відповідний сморід.»

Кілька цитат з «Реактора»:

«Прославлене гайдамацькою звитягою місто Умань, де Іван Гонта та Максим Залізняк в часи Коліївщини вогнем і шаблею вершили праведний суд над кривдниками українства стало, на жаль, центром щорічного хасидського паломництва...»

«Ніхто б не заперечував проти їх перебування в Україні, якби вони вели себе пристойно та не порушували законодавства. Але згідно канонів своєї релігії (їудаїзму) євреї вважають себе «богообраним народом» та зневажливо ставитися до місцевих жителів-гоїв (неєвреїв), у період молитовних днів хасидам слід обов'язково зробити невірним, тобто жителям Умані, три пакості, їх перебування у місті супроводжується різними безчинствами, ...»

«... євреї нападають на пересічних громадян і правоохоронців. У 2009-му році хасид прокусив палець черговому міліціонеру та розбив відеокамеру уманської телекомпанії «Сатурн» під час демонтажу незаконно встановлених торгових кіосків.»

У **жовтні 2010** р. у фокусі вітчизняних правих ресурсів було кілька тем. Марш за права ЛГБТ у Белграді, а особливо контр-марш, який супроводжувався сутичками місцевих нацистів із правоохоронцями. Вітчизняні праві висловлювали солідарність і підтримку своїм балканським колегам, зокрема сайт «Братства» 11 жовтня повідомляв:

«Мешканці Белграду пройшли ходою вулицями міста, щоб висловити свій протест проти дозволеної владою акції захисників «прав» содомітів, призначеної на цю неділю.»

Сутичка між місцевими підлітками та в'єтнамцями спричинила обговорення міжетнічних відносин у Харкові, зокрема це мало свій прояв у таких замітках, як «Що таке «в'єтнамська мафія» і як з нею боротись» за 20 жовтня:

«Приїхавши до СРСР, в'єтнамським друзям не сподобалось працювати на фабриках та заводах. Зате дуже сподобалось торгувати на барахолках, вивозити до В'єтнаму контейнерами дешеві на той час алюмінієві ложки, ліки, електроприлади і таке інше. Сподобалось жити в заводських та студентських гуртожитках...»

В **листопаді 2010** р. на теренах українського Інтернету з'явився новий правий ресурс – «Орієнтири». Основна тематика записів — критика капіталізму та лібералізму з націоналістичних позицій. Частина записів, проте, перетинаються із тематикою міжетнічних відносин і мають расистський зміст. Зокрема запис «Мерзота, яка стала нормою...» містив такий абзац (Див. мал. 4):

«Необґрунтоване насильство. Замах на розтління. Кривозмішення. Расозмішення. Звалтування. Все

це – сексуальні злочини або нечестива поведінка і думки, підсвідомо живлячи і заохочуючи цим хворим суспільством.»

Кілька записів було присвячено студентським протестам (доволі актуальній темі на багатьох правих ресурсах), зокрема була сформульована так звана «ХАРТІЯ ПРАВ ТА СВОБОД УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА», в якій один із пунктів говорить:

«Пропаганда та поширення комуністичної ідеології, протиприродних цінностей та аморальності, **чужинських культур, релігій та звичаїв, що суперечать Національній Традиції**, заборонені та тягнуть за собою відрахування з навчального закладу без права поновлення.»

«Орієнтири» також зробили репост статті на сайті «Панянка» «ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНІ ДЛЯ УКРАЇНИ ЧУЖИНЦІ?» Як зрозуміло із назви, автори статті наполягають на негативних наслідках імміграції до України, - зокрема, вони наголошують:

«За неофіційною статистикою МВС, у 1997 році 75% тяжких злочинів в Україні скоювали **неукраїнці**. А хто? Звісно, представники **національних меншин**. Нині, наскільки нам відомо, така статистика органами МВС збирається, але вона недоступна для загалу.»

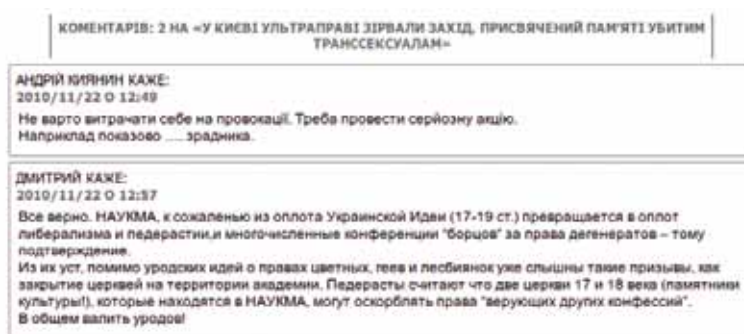
«Братство» Д.Корчинського — цитує виступ Дмитра Снегирьова, який звинувачує єврейську націю у злочинах проти українців. Зокрема у ньому говориться:

«80% відсотків керівників радянських каральних органів належали до представників однієї нації -євреїв. Тому держава Ізраїль повинна, як свого часу Німеччина перед євреями, вибачитися перед українським народом за зlodіяння та геноцид 1932–1933 рр. Уряд України має підняти питання перед державою Ізраїль про виплату матеріальної компенсації жертвам Голодомору 1932–1933 рр. Це буде актом історичної справедливості по відношенню до мільйонів невинних жертв, заморених голодом представниками цієї нації.»¹²⁶

Також «Братство» розмістило заяву¹²⁷ нацистського угруповання NS-WP НЕВОГРАД з Петербургу, Росія. І хоча заява не містила відвертих закликів до насильства по відношенню до іноземців або нацменшин, у ній заявлялося:

«Ми продовжуємо славу справу Дмитра Боровікова¹²⁸ і «БТО». Зупинити нас може лише смерть.»

Сайт США цього місяця розмістив пропагандистські матеріали та долучився до анти-в'єтнамської кампанії ПУ. Також ресурс повідомив про напад нацистів на зустріч щодо проблем трансгендеру у Могилянці, в коментарях до якого дописувачі закликають до ще більш радикальних заходів:

Ресурс «Хватит бухать» розмістив запис під назвою «Порхатые в шоке. Добкин: Свободу нужно выметать метлой поганой». По суті, це репост зі ЗМІ, проте зі своїми доповненнями:

«это как бы означает, что людям всерьёз надоели евреи и у Украинцев заканчивается терпение, чтобы

126 <http://bratstvo.info/index.php?go=NewsHYPERLINK> “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21824>”&HYPERLINK “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21824>”in=viewHYPERLINK “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21824>”&HYPERLINK “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21824>”id=21824

127 <http://bratstvo.info/index.php?go=NewsHYPERLINK> “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21567>”&HYPERLINK “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21567>”in=viewHYPERLINK “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21567>”&HYPERLINK “<http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21567>”id=21567

128 Докладніше про Дмитра Боровікова - http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B9_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

продолжать оставаться гоями на своей земле».

Також адміністрація анонсувала і розмістила для закачування часопис, який стоїть *«на позиціях Білого Расиализма, Элитаризма, Национал-Социализма и Язычества»*.¹²⁹

Сайт «Реактор», за традицією, характеризується репостом із ресурсів новин, головним чином ТСН, та коментарями до них.

У грудні 2010 р. праві сайти відзначилися численними передруками матеріалів з сайтів свої «колег» із Російської Федерації. На веб-сторінці «Орієнтири» цитували заяву Гебельса – «Революційні вимоги», в якій зокрема йдеться:

«Рішення жидівського питання! Послідовне викорінення всіх расово чужинних елементів з суспільного життя в усіх областях. Ретельне розмежування між німецьким і ненімецьким за расовою відмінністю, а не за інсценуванням національностей або ж за конфесіями.»

Також було розміщено «Послання «радикалам» з російської сторінки «Луч солнца»:

«Тобто якщо ти говориш, що вбив негра за те, що він торгував наркотою, або підірвав машину якого-небудь чиновника, за те, що він забирав землю в народу – то це нормально, люди зрозуміють. Але от якщо починаються теми із серії «я вбив негра за те, що він представник нижчої раси» чи «я вбив іноземного студента, щоб дестабілізувати обстановку в країні», то тебе відразу записують у психи, фашисти, маніяки і або бояться (що навряд чи), або зневажають...»

В січні 2011 р. активність ультраправих згасає. Можливо, це зумовлено відсутністю серйозних інформаційних прецедентів у ЗМІ; щоправда незначним винятком можна вважати кримінальні хроніки. До останньої можна віднести більшість повідомлень на ресурсах вітчизняних нацистів.

«У Києві кавказці без прав вбили молоду сім'ю» або в іншій варіації «Кавказская нерусь убила молодую семью в Киеве»

«На Полтавщині трьом циганкам не вдалося обікрасти двох бабусь»

«Ары отрубили пальцы Украинцу в Криворожском районе»

«У Львові араб згвалтував студентку», тощо

Протягом лютого 2011 р. яскраво спостерігається тенденція до наголошенні на ново-правій парадигмі у середовищі нацистів, характерній, тією чи іншою мірою, для цього руху протягом останніх 2-3 років. Це передбачає трансформацію риторики, зокрема збільшення частки соціального популізму, використання лівацьких лозунгів, «автономних методів боротьби», що передбачає відсутність структурованої організації і створення локальних осередків із горизонтальними зв'язками. Мова ворожнечі, як ми її розуміємо, по суті зводиться до закликів до расової сегрегації, з метою захисту ідентичності у сучасному «ліберальному» та «мультикультуралістичному» суспільстві.

Протягом другої половини проекту надалі спостерігається деградація контенту — кількість автентичних текстів і записів на кожному з ресурсів стає дедалі меншою, при цьому навіть ті, які можна віднести до подібних записів, як правило, є типовими популістськими статтями про націоналізм, усякого роду культу борців та новий тип людини, шкоду толерантності, інколи укупі із соціальними гаслами.

Крім того тема міжетнічних відносин напряму розглядається протягом окресленого періоду дуже рідко. Фактично, заклики до насильства відсутні, хоча автори доволі часто закликають до рішучих дій, проте не вказується в якому саме напрямку — проти влади, проти капіталістів чи проти мігрантів, або просто недвозначний заклик йти тренуватись¹³⁰, у якому йдеться наприклад про таке:

«Якщо націоналісти почнуть перемагати лінь, брехню, зраду, слабкість і сумніви всередині себе, тоді пів справи у становленні нашого військового братерства буде зроблено.» (Див. мал. 5)

Більше того, чимало статей і записів взагалі не стосуються вузько-націоналістичної тематики і присвячені діям уряду, освіти, порушенням прав людини з боку співробітників МВС та подіям у Лівії. Щоправда, трохи осібно в цьому масиві тримається в'єтнамська тематика у Харкові (див. відповідний розділ).

129 <http://hvatitbuhat.info/?p=1634>

130 У серпні 2011 було доступне за цим посиланням - <http://orientyry.com/zszh/trenujjsya.html>

Найбільш актуальними темами **березня 2011** р. було питання про зняття мораторію на продаж землі (проти цього одностайно виступають усі прихильники ультраправих ідеологій, оскільки це, на їх думку, є продаж національних багатств і рівноцінно іноземній окупації), та свято 8 березня, проти якого також виступають ультра націоналісти, оскільки свято, на їх думку, має єврейське коріння, а отже - не є українським і не повинно відзначатись.

Квітень 2011 р. був дуже багатий на заходи різного спрямування. Зокрема:

3 квітня. Марш захисників Києва

6 квітня. Антиурядова акція

16 квітня. День довкілля у Львові

Марш проти імміграції у Харкові 17 квітня

17 квітня також відзначалася річниця смерті М.Чайки. Зокрема «Реактор» розмістив низку відео-роликів із заходами з цієї нагоди у Сімферополі, Львові, Луцьку, Вінниці, Чернігові та інших містах України¹³¹

28 квітня у м. Львові відбувся «Марш Величі Духу» - день на честь заснування дивізії СС «Галичина». Також деякі ресурси привітали із, менш популярними, проте для багатьох вже традиційними, днями народження А.Гітлера та Р.Гесса.

Для **травня 2011** р. була характерна поширеність соціальної тематики та «лівий ухил» загалом в інформаційному просторі ультраправих. Сюди можна віднести «український першотравень», опубліковані виступи Ю.Михалчишина¹³².

Події 9 травня у Львові та подальші репресії проти учасників також неодноразово висвітлювались на окреслених ресурсах.

Завдяки сприятливій погоді почали проводитись екологічні акції, про що були опубліковані кілька звітів.

У **червні 2011** р. продовжилися «зелені» теми, анонси та звіти із перших вишкільних таборів, зокрема записи щодо вегетаріанства, поява проекту «*здорового способу життя*» ЗСУВ¹³³. Досить цікавим є факт поширення тексту під назвою «Прощання із гітлеризмом» і подальша дискусія з цього приводу, яка виявила досить багато протиріч всередині «правого руху», перш за все ставлення до А.Гітлера, СРСР, США, буржуазного націоналізму.

У **липні 2011** р. продовжується ініціатива ЗСУВ, яка провела низку заходів, на яких окрім питань здорового способу життя піднімалися і питання сторонні, про що свідчить нацистська символіка на фото- та відеоматеріалах (Див. мал. б).

Також для цього місяця кілька ресурсів висловили своє бачення щодо масового убивства у Норвегії, при цьому в правому середовищі точки зору були досить полярні.

Автори «Народного оглядачу» відверто підтримують дії терориста¹³⁴. В той час як автономі з «Реактору» відносять його до “антифа”¹³⁵. Свою позицію висловили і США¹³⁶. Цей приклад показує, що оцінки та позиції ультраправого руху є досить фрагментованими; особливо на тлі інших виділяється «Реактор».

131 <http://www.reactor.org.ua/main/5826-vshanuvannya-maksima-chajki-simferopol-lviv-luck-vinnicya-novovolinsk-chemigiv-chernivci-uzhgorod.html>

132 Депутат Львівської міської ради від ВО “Свобода”, самопроголошений соціал-націоналіст; одна з найвідоміших “зв’язкових” фігур між “офіційною” партією О. Тягнибока і молодіжними ультраправими угрупованнями.

<http://youtu.be/znjyvk5r1vm> - “феміністичний рух”

http://youtu.be/gvkosq_dpqa - “мао цзедун”

<http://youtu.be/kjsdomltee> - “рівність”

http://youtu.be/g_y0xy22hvs - “безкласове суспільство”

133 Здоровий спорт українських вулиць

134 <http://sd.org.ua/news.php?id=20092> - Партія Брейвіка

<http://sd.org.ua/news.php?id=20089> - Український Брейвік

135 <http://www.reactor.org.ua/main/6338-olll.html> - Брейвік - один із лакеїв системи

136 <http://sna.in.ua/archives/9799> - Норвегія: плоди толерантності

Серпень 2011 р. Як і попереднього місяця, продовжуються еко- та спортивні заходи, про що можна довідатись з повідомлень на багатьох ресурсах, зокрема у “автономних націоналістів”. Наприклад, на сайті «Хватит бухать» був розміщений відеоролик із назвою «Забіг здорової молоді»¹³⁷ - при цьому лунав саунд-трек із словами «Скажем «Ні!» глобалізації, Скажем «Ні!» толерантності». Також цей та низка інших ресурсів анонсували Марш здорової молоді 4 вересня у Києві.¹³⁸ Ініціатива ЗСУВ, яка відзначалася активністю у попередні місяці, в серпні продовжувала проводити свої заходи.¹³⁹ Щодо екології, то можна відзначити «еко-акцію» у Сумах¹⁴⁰.

Як бачимо, ультраправі намагаються поширювати свою ідею під маскою боротьби за здоровий спосіб життя та занепокоєністю екологічними проблемами; про це в черговий раз свідчить символіка, що розміщується на заходах, назви команд та атрибутика учасників цих заходів.

В той час, як автономні націоналісти у різних регіонах опікуються проблемами спорту та екології, ультраправі фанати «Динамо» займаються благодійністю¹⁴¹.

Крім того, «Опір» та «Реактор» розмістили звіт про «Бардівський вечір пісенної творчості» у Львові¹⁴². На якому була присутня право радикальна символіка (Див. мал. 7).

Про репертуар пісень можна судити з цього уривку:

«Закінчився вечір українським переспівом однієї з найпопулярніших пісень у середовищі європейських і не тільки автономних націоналістів, авторства німецького барда André Lüdersa, «Вільні, соціальні, національні» у виконанні «PostReal»».

Окрім пісень, автономні націоналісти¹⁴³ почали проводити в Києві так звані street-art тренінги¹⁴⁴. Кіно-клуби¹⁴⁵, стріт-арт, екологія тощо – це все ознаки «лівого повороту» автономних націоналістів. В цьому контексті доволі показовим є текст «Націонал-революційні»¹⁴⁶ ватаги та відродження «лівого» фашизму, на прикладі французького «Нового спротиву».

Однією з найбільш популярних тем у правому середовищі були масові молодіжні заворушення у Британії. Ультраправі, як і велика кількість українських ЗМІ, впевнені, що у заворушеннях винні мігранти, і охоче розміщують у себе записи із ЗМІ, які нібито підтверджують цю точку зору. Проте деякі автори вдаються і до власного аналізу, наприклад автор статті «Коли коять незнамо чо»:

«У Лондоні та інших англійських містах знахабнілі від безкарності банди кольорових іммігрантів розгорнули справжній расистський і кримінальний терор, який завдяки етно-кримінальній солідарності вже перекинувся на низку інших країн Європи.»¹⁴⁷

Та думка США:

«Представники молоді, в основному мігранти з африканських та арабських країн, троцять поліцейські машини прутами арматури і бейсбольними бітами. Маніфестанти (так сором'язливо називають погромників західні ЗМІ) закидають правоохоронців камінням, пляшками і сміттям.»¹⁴⁸

Так само як і попереднього місяця, у серпні ультраправі активно розглядали питання дій норвезького убивці Брейвіка, особливо тут відзначилися автори веб-сайту США:

137 <http://hvatitbuhat.info/?p=2319>

138 <http://hvatitbuhat.info/?p=2317>

139 <http://opir.info/2011/08/01/ternopil-turnir-z-mini-futbolu/> - Турнір з міні-футболу

<http://opir.info/2011/08/25/9094/> - Флешмоб за ЗСЖ (Львів)

<http://opir.info/2011/08/21/turnir-zi-strit-bolu-video-lviv/> - Турнір зі стріт-болу (відео, Львів)

140 <http://opir.info/2011/08/21/eko-aktsiya-v-sumah/>

141 <http://radikals.in/main/489-zbir-rechej-dlya-dityachogo-budinku.html> - збір речей для дитячого будинку!

142 <http://www.reactor.org.ua/main/6342-bardivskij-vechir-pisennoyi-tvorchosti-lviv.html>

143 Проводять «Street Art White Boys» і «Школа Юного Відморозка»

144 <http://www.reactor.org.ua/main/6378-praktichnij-trening-street-art-yak-samozaxist.html>

<http://www.reactor.org.ua/6387-nova-lekciya-shkoli-yunogo-vidmorozka-pidpilna-pres-sluzhba-zmi-i-aktivisti.html>

<http://www.reactor.org.ua/main/6427-sawb-trening-v-kiyevi.html>

145 Також почав свою роботу так званий екстремістський кіноклуб - <http://radikals.in/main/493-uvaga-vidkrittya-revolucijnogo-kinoklubu-top-secret-cinema.html>

146 <http://ntz.org.ua/?p=3104>

147 <http://www.reactor.org.ua/main/6355-koli-koyat-nyeznamo-cho.html>

148 <http://sna.in.ua/archives/10364>

«Можна зрозуміти його мету – в принципі, це нормальна захисна реакція на вплив мігрантів. Хоч і важко схвалити його засоби, оскільки загинуло багато справді невинних людей. До того ж білих ... Але слід зрозуміти й те, що десь роки за 5–7 «шара» закінчиться, і «тиха окупація» мігрантами переросте в голосну, агресивну і нахабну. І в якомусь негроїдному кварталі в Житомирі білий українець-житомирянин буде чужим на своїй землі. І Україні, хто знає, знадобляться свої Брейвікі ...»¹⁴⁹

«Вже сьогодні в Інтернеті його нерідко називають «першим мучеником Консервативної Революції», «білим героєм Норвегії» і «героєм Європи», а вчинену ним бійню – не інакше як «подвигом». Немає жодного сумніву, що його «Декларація незалежності Європи 2083 року» в разі видання стане бестселлером. І це – тривожний симптом не лише для його симпатиків, але й для всієї Європи. Яка саме суспільна хвороба стоїть за цим симптомом – питання поки що відкрите.»

Нагадаймо, що у вітчизняних праворадикалів також є свої «ув'язнені “герої»; одним із таких для «соціал-націоналістів» став О.Паршаков¹⁵⁰, якому зараз США та інші надають активну підтримку.

Також чимало новин на веб-сайті США присвячено репресіям¹⁵¹ проти учасників організації.

Крім цього, кожного місяця в ході проведення моніторингу відзначалася велика кількість повідомлень з кримінальної хроніки — офіційної та у викладі провідних ЗМІ - розповсюджувана через ультраправі сайти. Однак дуже часто, передруковуючи матеріали, активісти таких сайтів вдаються до брехні та перекручування фактів. Наприклад, назву новини, яка в оригіналі лунала як «Педофіл згвалтував і зарізав 10-річного хлопчика», було змінено на «Узбек згвалтував і зарізав 10-річного хлопчика»¹⁵² і подібне.

Із трансформацією риторики та методів можна пов'язати зміни у структурі обміну і подачі інформації в ультраправому середовищі українського сегменту Мережі. Так само, як певні угруповання відмовляються від формальних організацій, ієрархій і пропагують так званий автономний опір, - в Мережі створюються окремі спільноти, як правило за локальним принципом, в соціальних мережах, форумах (прикладом чого є теми на кшталт «*Чи є хтось з [населений пункт]?*» і подібне). Таким чином, веб-сторінки є радше, свого роду, місцями збору для праворадикалів в Інтернеті, аніж майданчиком для пропаганди насильства, дискримінації і т.д.

На користь цього свідчить «формальний» характер багатьох правих сторінок, де переважно розміщуються анонси й звіти із заходів та статті, переважно спрямовані проти політики лібералізму, толерантності - зокрема, «змішування рас» - та чинної влади.

Вказані ресурси виступають скоріше джерелом новин та, певного роду, аналітики; реальні ж заклики до прямих дій та мобілізації лунають або в коментарях до них, або ж у менш доступних для невтаємничених місцях, а саме в соціальних мережах, закритих розділах форумів тощо. Особливо це стосується мобілізації спільноти, ефективність соціальних мереж при цьому, з огляду на події в світі та арабських країнах зокрема, сьогодні важко заперечувати.

Показово, що чимало нацистських ресурсів трансливало нещодавні події у згаданих країнах, очевидно із натяком на можливість подібного в Україні. Як відомо, соціальні мережі та інші сервіси сфери Веб 2.0 набагато важче відслідковувати та контролювати, особливо з огляду на те, що їхні сервери розміщуються поза межами України, і притягнути авторів забороненого контенту до кримінальної відповідальності є практично нереальним, порівняно із офіційними сторінками на кшталт «Реактору», який знаходиться на серверах компанії «Воля».

149 <http://sna.in.ua/archives/10206> - Європейська декларація незалежності, або тероризм по-норвезьки та <http://sna.in.ua/archives/10204> - Чи стане Брейвік культовою особою?

150 Докладніше про випадок Паршакова з точки зору його “однодумців” тут <http://sna.in.ua/archives/10335> - Соціальна і національна природа конфлікту по справі Олексія Паршакова (оновлено)

151 <http://sna.in.ua/archives/10512> - Нові відомості про репресії щодо українських націоналістів (оновлено!) <http://sna.in.ua/archives/10528> - СБУ – невігласи або/та провокатори? <http://sna.in.ua/archives/10551> - Звіт з прес-конференції Соціал-Національної Асамблеї та «Патріот України» щодо сфабрикованих звинувачень у тероризмі <http://sna.in.ua/archives/10611> - На ряд активістів Організації відкрили кримінальну справу за статтею «тероризм» <http://sna.in.ua/archives/10635> - Звернення Провідника США та «Патріот України» Андрія Білецького з приводу репресій

ДОДАТОК 2

ПАТРІОТ УКРАЇНИ І «В'ЄТНАМСЬКЕ ПИТАННЯ» У ХАРКОВІ

ВГО «Патріот України» (далі - ПУ), що входить до так званої «Соціал-націоналістичної асамблеї» (СНА), має чимало осередків по всій Україні і є одним із найбільших офіційних об'єднань ультранационалістів. Центральний офіс знаходиться в м. Харків, і саме тут ця організація розгорнула активну діяльність проти місцевої громади в'єтнамців.

Активізація дій, спрямованих проти в'єтнамської громади міста Харкова, розпочалася восени 2010 року. Поштовхом до цього стала сутичка між учнями харківської школи №8, яка відбулася 8 жовтня 2010 р. Згідно з повідомленнями ЗМІ, в інциденті брали участь, з одного боку, українські підлітки, а з іншого – їх ровесники в'єтнамського походження. Внаслідок інциденту було порушено кримінальну справу за ознаками складу злочину, передбаченого ст. 115 Кримінального кодексу України, яка наразі знаходиться на стадії судового розгляду.

Неоднозначний характер висвітлення не дозволяє точно назвати причини, перебіг та наслідки цих подій, оскільки джерела наводять різні дані про такі деталі, як кількість та склад учасників, мотиви сторін, а також нанесені ушкодження. Відсутність достовірної інформації створює можливості для публікації матеріалів, які містять суб'єктивну оцінку подій із використанням таких виразів, як «кривава драма», «зухвалий злочин чужинців» та «потужна етнічна мафія», що наведені у статтях, розміщених на ресурсі СНА та сайті т.зв. *Харківської обласної громадської організації «Імміграція-стоп»*¹⁵³.

Також, 24 жовтня організація «Патріот України» організувала марш «проти етнічних кримінальних спільнот, і зокрема, проти злочину в'єтнамської мафії», під час якого лунали вимоги щодо суворого покарання підлітків-в'єтнамців, а також заяви про те, що бездіяльність правоохоронних органів «підштовхує громадян до захисту власними силами». 17 квітня 2011 року, за декілька днів до судового засідання у справі, ПУ провела ще один марш проти імміграції у Харкові. Згідно з повідомленнями, учасники мітингу знову заявляли, що бездіяльність міліції змушує харків'ян вдатися до самостійного захисту.

Окрім «акцій прямої дії», на веб-сторінці СНА, а також ресурсі ХОГО «Імміграція-стоп!», розміщуються відомості про перебіг судового розгляду справи, включаючи відеосюжети (зокрема, відзняті в залі суду), статті, а також, як зазначено на цих сайтах, власне матеріали справи (наприклад, клопотання батька потерпілого). Представники організації також відвідують засідання суду – так, наприклад, 23 травня 2011 року група молодих людей в камуфляжному одязі знаходилася у приміщенні суду перед розглядом справи, а також намагалася проводити відео зйомку під час судового засідання.

Такі дії не стали єдиним проявом активних виступів проти в'єтнамської громади: 19 квітня 2011 року організація «Патріот України» провела самостійну перевірку документів в одному із студентських гуртожитків Харківського політехнічного інституту. Як зазначається в повідомленнях про інцидент, близько ста молодих людей, одягнутих у камуфляжну форму, представились патріотами України та увірвалися до гуртожитку, вимагаючи виселення в'єтнамців, що в ньому проживають. За словами представників ВГО «Патріот України», група людей зайшла до гуртожитків для того, щоб здійснити перевірку документів в порядку проведення громадського контролю. Відеоролик про перебіг подій демонструє не тільки сам факт перевірки, але й агресивне поведіння, грубе ставлення до мешканців гуртожитку, яких виштовхують із кімнат в коридор, застосовуючи при цьому словесні образи та фізичну силу.

На відео з місця події також видно листівки, які стали частиною довготривалої акції, ініційованої організацією «Патріот України», - бойкоту в'єтнамської громади м. Харкова. Такі ж листівки були розклеєні в районі суду, де проводиться розгляд вищезазначеної кримінальної справи стосовно сутички учнів у жовтні 2010 р. Веб-ресурс СНА містить підбірку агітматеріалів для розповсюдження в рамках бойкоту, включаючи зображення, статті, а також наведені нижче стікери із текстом: «Бойкот. Не спілкуйся. Не купуй. Не здавай квартиру. Зупинимо повзучу окупацію!». Згодом вони набули поширення на вулицях міста (Див. мал. 8).

153 ХОГО «Імміграція-стоп!» <http://immigration-stop.org.ua/>

Веб-сторінка СНА регулярно «висвітлює»¹⁵⁴ події у Харкові та розміщує анонси і звіти із відповідних заходів місцевого осередку. Наприклад у запрошенні¹⁵⁵ на марш проти імміграції йшлося:

«Імміграція як легальна так і нелегальна підточує життєві сили української Нації та Держави. Не даремно проводяться паралелі між теперішнім становищем і часами Коліївщини. Напередодні Коліївщини, як і зараз, з одного боку соціальним тиском виживалося і утискалося корінне населення і давався карт-бланш чужинцям. Результат всім нам відомий. Україні прогнали окупантів. Те саме відбувається і зараз. Українців знищують. Щороку українців стає менше на сотні тисяч. У той же час в Україну хлинуть тисячі іммігрантів (переважно із Азії та Африки). Відбувається планомірне заміщення етнічних українців на мультикультурний зброд. Має відбутися нова Коліївщина, яка розставить все на свої місця. Проведення маршу відбудеться у Харкові не просто так. Харків є нібиж своєрідна брама, через яку іммігранти із Азії проникають в Україну. Прийди і вислови свій протест проти імміграції та захисти права української Нації!»

Більш «широко» «в'єтнамське питання» було висвітлене у записі «Що таке «в'єтнамська мафія» і як з нею боротись»¹⁵⁶, кілька цитат:

«Приїхавши до СРСР, в'єтнамським друзям не сподобалось працювати на фабриках та заводах. Зате дуже сподобалось торгувати на барахолках, вивозити до В'єтнаму контейнерами дешеві на той час алюмінієві ложки, ліки, електроприлади і таке інше. Сподобалось жити в заводських та студентських гуртожитках...»

«Згуртована етнічна спільнота, можна сказати, етнічна мафія, прийшла до вподоби місцевому і Київському керівництву. Працювати з іноземною мафією для чиновників було значно приємніше і безпечніше, ніж з вітчизняними підприємцями.»

У ситуації, що склалася, тривожними є декілька аспектів: резонанс та стиль висвітлення конфлікту між учнями школи №8, а також подальшого розвитку кримінальної справи; акції ВГО «Патріот України» у відповідь на події; характер судового розгляду та атмосфера залякування і всюдозволеності людей у камуфляжній формі, які відвідують засідання суду, намагаються виселяти мешканців гуртожитків, а також перевіряти навчальні заклади з питання навчання студентів-іноземців.

Викликає занепокоєння і той факт, що до неповнолітнього обвинувачуваного в якості запобіжного заходу застосовано взяття під варту, передбачене ст. 155 Кримінально-процесуального кодексу України. Хоча в разі обвинувачення за цим злочином передбачено можливість обрання такого заходу, варто вказати, що згідно зі ст. 150 Кримінально-процесуального кодексу України, до обставин, які враховуються при обранні запобіжного заходу, входять також і такі, що характеризують особу, зокрема її вік. У зв'язку з цим, застосування взяття під варту до особи, яка не досягла повноліття, може мати надто суровий характер.

Також, публікації на ресурсах СНА та ХОГО «Імміграція-Стоп!» містять не лише матеріали оціночного характеру, а й дані щодо деталей справи. Так, в одному з опублікованих документів (начебто клопотанні батька постраждалого) наведені персональні дані підсудного (в т.ч. Адреса), незважаючи на те, що ст.

154 <http://sna.in.ua/archives/7719> - ЇхHYPERLINK “<http://www.google.com/url?q=http://sna.in.ua/?p=7719&sa=D&sntz=1&usg=AFQjCNEv2nH6Zah2UqM8RU9zywwaTflg>” HYPERLINK “<http://www.google.com/url?q=http://sna.in.ua/?p=7719&sa=D&sntz=1&usg=AFQjCNEv2nH6Zah2UqM8RU9zywwaTflg>”законHYPERLINK “<http://www.google.com/url?q=http://sna.in.ua/?p=7719&sa=D&sntz=1&usg=AFQjCNEv2nH6Zah2UqM8RU9zywwaTflg>” – HYPERLINK “<http://www.google.com/url?q=http://sna.in.ua/?p=7719&sa=D&sntz=1&usg=AFQjCNEv2nH6Zah2UqM8RU9zywwaTflg>”ixHYPERLINK “<http://www.google.com/url?q=http://sna.in.ua/?p=7719&sa=D&sntz=1&usg=AFQjCNEv2nH6Zah2UqM8RU9zywwaTflg>” HYPERLINK “<http://www.google.com/url?q=http://sna.in.ua/?p=7719&sa=D&sntz=1&usg=AFQjCNEv2nH6Zah2UqM8RU9zywwaTflg>”порядок <http://sna.in.ua/archives/9046> - Патріот України виселяє в'єтнамців (анонс) <http://sna.in.ua/archives/9070> - В Харкові молодь на чолі з “Патріотом України” відкрила місце проживання нелегалів

<http://sna.in.ua/archives/9109> - Бойкот харків'ян знаходить підтримку по всій Україні

<http://sna.in.ua/archives/9105> - На ринку «Барабашово» затримано дюжину нелегальних мігрантів

<http://sna.in.ua/archives/9141> - Патріот України виселяє в'єтнамців (повна версія)

<http://sna.in.ua/archives/9165> - “Патріот України” проти кривосуддя. Суд над в'єтнамцями, покалічившими харківських школярів, знову перенесли

<http://sna.in.ua/archives/9169> - Организация “Патриот Украины” пикетировала облуправление СБУ с требованием вмешаться в ситуацию с нелегальными мигрантами тощо

155 <http://sna.in.ua/archives/8270>

156 <http://sna.in.ua/archives/5454>

32 Конституції України передбачено недопустимість збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди (адреса також належить до конфіденційної інформації про фізичну особу відповідно до п. 2 ст. 11 Закону України «Про інформацію»). Більш того, ім'я фізичної особи, яка затримана, підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, може бути використане (обнародуване) лише в разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо неї та в інших випадках, передбачених законом (ст. 296 Цивільного кодексу України). Окрім правового аспекту, публікація таких даних може становити реальну небезпеку для обвинувачуваного та людей, які мешкають разом із ним, особливо враховуючи настрої тих, хто підтримує бойкот громади та закликає до так званого “громадського контролю ситуації з міграцією”.

Також, перевірка представниками організації «Патріот України» гуртожитків ХПІ не тільки має ознаки втручання в особисте життя тих, хто там проживає, але й порушує права, передбачені ст. 303 Цивільного кодексу України, в якій йдеться про те, що особисті папери (в т. ч. документи) фізичної особи є її власністю, а ознайомлення з особистими паперами допускається лише за згодою фізичної особи, якій вони належать. В цій ситуації відео, наявні в мережі Інтернет, демонструють примусовий характер пред'явлення документів мешканцями гуртожитку, які поставлені перед фактом обов'язкового надання паспорту із використанням, серед інших засобів, і фізичної сили.

Окрім випадків порушень прав окремих осіб, бойкот в'єтнамської громади супроводжується закликами до міжетнічної ворожнечі, а також образами та негативними відгуками щодо осіб в'єтнамського походження в цілому. Матеріали агітації щодо приєднання до бойкоту розповсюджуються як в електронному вигляді, так і в формі стікерів та листівок, які розклеєні по місту, зокрема – в районі суду, де проводиться розгляд справи. Водночас, Кримінальним кодексом України передбачено покарання як за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності (ст. 161), так і за виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію.

Тим не менш, наразі невідомо про реагування органів внутрішніх справ як на ситуацію, що склалася в місті, так і на окремі дії ВГО «Патріот України» та учасників бойкоту в'єтнамської громади, вказані вище. Наслідком відсутності стримуючих факторів та відповідних дій як зі сторони правоохоронців, так і громади міста, може стати посилення тиску та загроза об'єктивному здійсненню правосуддя у кримінальній справі, яка триває на даний момент. Окрім того, це створює умови не тільки для подальшого розповсюдження заснованих на суб'єктивних факторах негативних стереотипів про представників в'єтнамської громади, а також закликів до активних дій проти її представників, - але й посилення міжетнічної напруженості та ворожого ставлення до інших етнічних груп і окремих осіб, які проживають у Харкові.

ДОДАТОК 3

ТАБЛИЦЯ МОНІТОРИНГУ ПОМІСЯЧНО (ВЕРЕСЕНЬ 2010 – СЕРПЕНЬ 2011)

Вересень 2010 р.					
Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
01.09.10	НА СУМЩИНІ 60 РІЧНИЙ ЧОЛОВІК ПОТРАПИВ НА 2 МІСЯЦІ У РАБСТВО ДО ЦИГАН	http://sna.in.ua/?p=4888	18	7	4
02.09.10	Розыск потерпевших по ж/м Троещина (Киев)	http://koordinatorudpn.livejournal.com/231160.html	9,18	13	3
02.09.10	Альфред Розенберг. «Народный позор!»	http://nsportal.org.ua/?p=587	3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13	4	3
03.09.10	ІММІГРАНТИ ТОРГУЮТЬ В АНТИСАНІТАРНИХ УМОВАХ	http://sna.in.ua/?p=4900	18	14	6
03.09.10	“КИЇВМІСЬКБУД” НАЛЕЖИТЬ ІНОЗЕМЦЯМ	http://sna.in.ua/?p=4902	11	14	3
03.09.10	Українські гуртожитки – не українським студентам?	http://sna.in.ua/?p=4905	11	14	3
03.09.10	Хасиди як стихійне лихо...	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=20695	3,4	4	5
04.09.10	Мы социалисты, идущие национальным путем	http://nsportal.org.ua/?p=595	3, 4, 14, 16	14,19	4
05.09.10	Принципы усташского движения	http://nsportal.org.ua/?p=600	4, 5, 6, 7	14	3
05.09.10	Не вбивайте бойового духа Нації!	http://rid.org.ua/?p=560	3	14	6
06.09.10	Новый маньяк на Троещине (Киев)?	http://koordinatorudpn.livejournal.com/232068.html	9,18	18	3
06.09.10	Франция делает разумные шаги, не поздно ли одумались?	http://hvatitbuhat.info/?p=1126	4, 9, 12, 13	7, 13, 18	3
06.09.10	Модель нового народного хозяйства	http://nsportal.org.ua/?p=611	3, 11, 12, 16	14	3
06.09.10	Незаконний арешт вінницьких учасників поїздки в Умань на марш проти хасидського свавілля	http://www.reactor.org.ua/news/3862-nezakonnij-aresht-vinnickix-uchasnikiv-poyizdki-v-umanna-marsh-proti-xasidskogo-svavillya.html	4, 9, 10, 12, 13, 14, 18	4	4
07.09.10	Почему в Днепропетровской области разрешают мигрантам резать ментов?	http://koordinatorudpn.livejournal.com/232612.html	9,18	18	5
07.09.10	У Києві пройшов Марш за український футбол	http://www.svoboda.org.ua/diyalnist/novyny/016504/	11	14	4
07.09.10	Трохи статистики щодо надання громадянства України	http://sna.in.ua/?p=4930	11	14	3
07.09.10	Кавказці грабували українців	community.livejournal.com/lenta_udpni	13	18	6

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
08.09.10	Сделал информ. огласку по троещинскому маньяку-мигранту.	http://koordinatorudpn.livejournal.com/232890.html	9,18	18	5
08.09.10	Марш за український футбол (фото, відео)	http://bilozerska.livejournal.com/302001.html	11	14	4
08.09.10	“Хватит Бухать” по-Ростовски.	http://hvatitbuhat.info/?p=1133	20	3,7	7
08.09.10	Готфрид Федер. «Программа и мировоззрение НСДАП»	http://nsportal.org.ua/?p=634	7, 9, 10, 12, 13,	4,14	4
08.09.10	Умань заповнили більше 20 тисяч хасидів	http://tsn.ua/ukrayina/uman-zapolonili-bilshe-20-tisyach-hasidiv.html	4	4	5
08.09.10	Цигани-шахрайки обманули за годину кілька людей	http://sna.in.ua/?p=4946	7	18	4
08.09.10	Ідентичність Содому	http://sna.in.ua/?p=4955	16	11	4
08.09.10	Україна для неукраїнців?	http://www.ukrnationalism.org.ua/publications/?n=1948	11	14	6
08.09.10	Умань заповнили більше 25 тисяч хасидів	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=20766	3,4	4	5
09.09.10	Ватикан звинуватив християн в ісламізації Європи	http://tsn.ua/svit/vatikan-zvinuvativ-hristiyan-v-islamizaciyi-yevropi.html	11	16	3
09.09.10	ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ФУТБОЛ	http://sna.in.ua/?p=4960	11	14	4
09.09.10	Вернер Зомбарт. «Евреи и хозяйственная жизнь»	http://nsportal.org.ua/?p=648	2, 4, 8, 11, 13, 14	4	4
09.09.10	Трудові мігранти щорічно вивозять з Європи більше 70 мільярдів євро	http://sna.in.ua/?p=4969	9, 10, 12	11, 12, 13, 18	5
09.09.10	Русский Мир - Москва і москвичі (ФОТО)	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=20807	4	10, 12, 16	3
10.09.10	Хасиди влаштували безлади в Умані	http://tsn.ua/ukrayina/hasidi-vlashtovali-bezladi-v-umani.html	18	4	5
12.09.10	Йозеф Геббельс. «Немцы, покупайте только у евреев!»	http://nsportal.org.ua/?p=686	2, 4, 8, 11, 13, 14	4	4
12.09.10	В Австрії чеченці з турками влаштували масову бійку	http://tsn.ua/svit/v-avstriyi-chechenci-z-turkami-vlashtovali-masovu-biyku.html	18	12	6
12.09.10	"Пейнтболісти-ісламісти" розстрілюють жінок на чеченських вулицях	http://tsn.ua/svit/peyntbolisti-islamisti-rozstrilyuyut-zhinok-na-chechenskih-vulicyah.html	18	10	5
12.09.10	Україна депортувала 10 хасидів, винних у заворушеннях в Умані	http://tsn.ua/ukrayina/ukrayina-deportovala-10-hasidiv-vinnih-uzavorushennyah-v-umani.html	18	4	4
12.09.10	В Умані хасиди влаштували поножовщину з місцевими жителями	http://www.utro.ua/ua/proisshestiya/v_umani_hasidy_ustroili_ponozhovshchinu_s_mestnymi_zhitelyami1284356188	18	4	6
12.09.10	Хасиди нападають на українців	http://sna.in.ua/?p=4990	18	4	6
13.09.10	В Павлограді "зверям" можна резать милиционеров.	http://koordinatorudpn.livejournal.com/233562.html	9,18	18	7
13.09.10	Москва, Центральний округ, 2010 р. мусульмани святкують Ураза-Байрам	http://sna.in.ua/?p=4993	4	16	3

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
14.09.10	Убийцы милиционеров - под судейской защитой.	http://koordinatorudpn.livejournal.com/233968.html	9,18	18	5
14.09.10	Чеченець влаштував вибух у готелі в Копенгагені	http://tsn.ua/svit/chechenec-vlasheduvav-vibuh-u-goteli-v-kopengageni.html	18	10	6
14.09.10	Ліберальна держава не турбується про українців	http://sna.in.ua/?p=5003	4, 9, 10, 11, 12, 13, 18	11, 12, 13, 14, 16	5
16.09.10	Терорист з Копенгагена готував помсту за образу пророка Мухаммеда	http://tsn.ua/svit/terorist-z-kopengagena-gotuvav-pomstu-za-obrazu-proroka-muhammeda.html	18	10,16	7
16.09.10	Кримські татари не дозволили знести самоту під Сімферополем	http://crimea.unian.net/ukr/detail/21378	18	8	6
16.09.10	Кому належатиме Київ?	http://sna.in.ua/?p=5035	11	14	4
17.09.10	Цигани як завжди циганять	http://siver.com.ua/news/cigani_jak_zavzhdi_ciganjat/2010-09-18-5827	4,13	7	7
17.09.10	Содом. Міністр закордонних справ Німеччини «одружився» з чоловіком	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=20913	4	15	5
18.09.10	Куди цей світ котиться?	http://bilozerska.livejournal.com/307243.html	4	15	5
18.09.10	У Києві втретє затримали азербайджанського "злодія в законі"	http://sna.in.ua/?p=5048	18	12	4
18.09.10	ЄВРОТОЛЕРАСТІЯ: Ангела Меркель закликала німців, що ще залишилися в Німеччині, толерантно готуватися до ісламізації країни	http://biletskyi.blogspot.com/2010/09/blog-post_19.html	11	16	5
19.09.10	Мсть нашла врага.	http://hvatitbuhat.info/?p=1159	1, 4, 9	12,13	9
19.09.10	Николай Михновский: национал-социалист №1	http://nsportal.org.ua/?p=705	4, 5, 11, 12, 16	4, 6, 14	4
19.09.10	Репресії проти Сергія Кириченка	http://www.reactor.org.ua/main/3971-represiyyi-proti-sergiya-kirichenka.html	4,11	4	3
21.09.10	Російські націоналісти лінчували вірмена, який побив вагітну дівчину	http://tsn.ua/chorna-hronika/rosiyski-nacionalisti-linchuvali-vmirnyakiy-pobiv-vagitnu-divchinu.html	18	13	7
22.09.10	Хорст Малер. «О положении нации»	http://nsportal.org.ua/?p=726	4, 10, 13	4	5
22.09.10	На Волині циганка пограбувала пацієнтів лікарні	http://sna.in.ua/?p=5086	18	7	5
23.09.10	Пастора найбільшої негритянської церкви США звинуватили у розбещенні підлітків	http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=942820&ulq=%CF%E0%F1%F2%EE%F0%E0%20ED%E0%E9%E1%B3%EB%FC%F8%EE%BF%20%ED%E5%E3%F0%E8%F2%FF%ED%F1%FC%EA%EE%BF%20%F6%E5%F0%EA%E2%E8%20%D1%D8%CO%20%E7%E2%E8%ED%F3%E2%E0%F2%E8%EB%E8%20%F3%20%F0%EE%E7%E1%E5%F9%E5%ED%ED%B3%20%EF%B3%E4%EB%B3%F2%EA%B3%E2	18	13	4

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
24.09.10	На Закарпатті затримано нелегалів із Сомалі	http://www.zaxid.net/newsua/2010/9/25/123410/	18	13	4
26.09.10	Педофіл згвалтував і зарізав 10-річного хлопчика	http://tsn.ua/chorna-hronika/pedofil-zgvaltuvav-i-zarizav-10-richnogo-hlopchika.html	18	12	6
26.09.10	На Закарпатті ліквідували канал нелегальної міграції, організований "кавказцями"	http://zakarpattya.net.ua/ukr-news-73203-Na-Zakarpatti-likviduvaly-kanal-nelehalnoi-mihratsii-orhanizovanyi-kavkaztsiamy	18	13	7
27.09.10	На українське судно на Дунаї напали цигани	http://www.utro.ua/ua/proisshestviya/na_uk_rainskoe_sudno_na_dunae_napali_tsygane1285667529	18	7	8
27.09.10	Доповідь білого доктора	http://sna.in.ua/?p=5110	11	14,18	9
28.09.10	Спецслужби не дали ісламістам підірвати найбільші міста Європи	http://tsn.ua/svit/specsluzhbi-nedali-islamistam-pidirvati-naybilshimista-yevropi.html	18	16	7
29.09.10	У Новій Зеландії турецького імігранта оштрафували за танець з дружиною	http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=945399&ulq=%D3%20%CD%EE%E2%B3%E9%20%C7%E5%EB%E0%ED%E4%B3%BF%20%F2%F3%F0%E5%F6%FC%EA%E%E3%EE%20%B3%EC%B3%E3%F0%E0%ED%F2%E0%20%EE%F8%F2%F0%E0%F4%F3%E2%E0%EB%E8%20%E7%E0%20%22%F2%E0%ED%E5%F6%FC%22%20%E7%20%E4%F0%F3%E6%E8%ED%EE%FE	18	12	4
05.09.10	Відео-ролики виступів співачки Кет	http://bilozerska.livejournal.com/2010/09/05/	3, 4, 8	14	8

Жовтень 2010 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
01.10.10	В Алжире судят християн за отказ поститися с мусульманами	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1301835.html	4	16	2
01.10.10	В британском графстве Ланкашир католическая школа станет мусульманской	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1301545.html	11	16	4
01.10.10	Отставка Лужкова ударит и по бизнесу азербайджанцев в Москве	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1301377.html	4	12	2
01.10.10	Чинуши ЕС будут судить Францию за нарушение прав этнических тунеедцев.	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1301225.html	4,12	18	4
01.10.10	Сатаністи наступають: Мер Амстердама вимагає навчати дітей початкових шкіл основам содомії	http://biletskyi.blogspot.com/2010/10/blog-post.html	12	15	3

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
03.10.10	3 Рівненщини депортовано громадян Узбекистану	http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=946522&ulq=%C7%20%D0%B3%E2%ED%E5%ED%F9%E8%ED%E8%20%E4%E5%EF%EE%F0%F2%EE%E2%E0%ED%EE%20%E3%F0%EE%EC%E0%E4%FF%ED%20%D3%E7%E1%E5%EA%E8%F1%F2%E0%ED%F3	18	12	1
03.10.10	Проти пропаганди гомосексуалізму (фото)	http://bilozerska.livejournal.com/312187.html	12	15	4
04.10.10	Исламисти хотять взорвать Нотр-Дам и телебашню в Берлине	http://www.mignews.com/news/politic/world/041010_134509_73757.html	4	16	5
04.10.10	В Запорож'є цыган кулаками забил прохожего насмерть	http://www.delfi.ua/news/daily/criminal/v-zaporozhe-cygan-kulakami-zabil-prohozhego-nas-mert.d?id=1259193	18	7	2
04.10.10	Родственники убитого бизнесмена Алояна подарят МВД 10 машин	http://www.segodnya.ua/news/14179568.html	18	12	2
04.10.10	На Кіровоградщині міліціонери затримали зловмисників, котрі змушували своїх співвітчизників займатися жебрацтвом за кордоном	http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/420973	18	7	1
04.10.10	На вулицях Швейцарії з'явилися плакати, що зображають іммігрантів у вигляді шурів (перекрут)	http://sna.in.ua/?p=5202	18	12	4
05.10.10	У Закарпатті прикордонники затримали дві групи нелегалів	http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=947446&ulq=%D3%20%C7%E0%EA%E0%F0%EF%E0%F2%F2%B3%20%EF%F0%E8%EA%EE%F0%E4%EE%ED%ED%E8%EA%E8%20%E7%E0%F2%F0%E8%EC%E0%EB%E8%20%E4%E2%B3%20%E3%F0%F3%EF%E8%20%ED%E5%EB%E5%E3%E0%EB%B3%E2	18	13	1
05.10.10	УПА вбивала ворогів народу	http://kmisto.info/articles/5889.html	5	14	2
07.10.10	Син дипломата Республіки Сьєрра-Леоне, вчинив як мінімум 6 зґвалтувань (репост з уточненням нац-сті)	http://sna.in.ua/?p=5274	14	18	1
08.10..10	Кремлівського холюя охороняє москаль	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21158	12	6	2
08.10.01	Шалений азіат-кримінальник впродовж ночі пошматував ножом двох своїх коханок і спалив квартиру	http://kriminal.tv/index.php?option=com_content&task=view&id=5041&Itemid=200	18	12	4

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
08.10.10	Найпопулярнішим заробітком на Рівненщині стає... "зняття порчі"	http://www.ogo.rv.ua/articles/view/2010-10-08/23287.html	9, 10, 13, 18	7	3
09.10.10	У Харкові неповнолітній в'єтнамец поранив двох старшокласників	http://www.unian.net/ukr/news/news-400120.html	18	12	1
09.10.10	У Харкові в'єтнамец біля школи жорстоко побив палицею двох підлітків	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21177	18	12	5
10.10.10	У Харкові неповнолітній мігрант-в'єтнамец по дикунські порізав двох старшокласників-українців	http://sna.in.ua/?p=5289	18	12	5
11.10.10	В Одеськой области женщину-работоторговца осудили на пять лет → В Одеськой области цыганку-работоторговку осудили на пять лет	http://incidents.com.ua/odessa/3885.html → http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1312261.html			
11.10.10	Гаишники поймали насильника → Гаишники в Киеве поймали насильника-таджика	http://www.segodnya.ua/news/14182374.html - > http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1312145.html			
11.10.10	Міліціонери затримали смаглявку, котра відстоюючи зібране на смітнику, майже не забила до смерті безхатченка	http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/425008	4,18	7	3
11.10.10	Очередная вспышка конфликта между вьетнамской общиной и «Гидромодулем»	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1309336.html	9	12	4
11.10.10	На Київщині цигани катували стареньких за пенсії	http://tsn.ua/chorna-hronika/nakiyivschini-cigani-katuvali-starenkih-za-pensiyi.html	18	7	1
11.10.10	В Італії нелегали захопили один з головних аеропортів	http://tsn.ua/svit/v-italiyi-nelegali-zahopili-odin-z-golovnih-aeroportiv.html	18	13	1
11.10.10	Сербія проти збоченців	http://sna.in.ua/?p=5308	12	15	2
11.10.10	У Белграді 5000 поліціантів жорстоко розігнали противників параду збоченців	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=21180	12	15	2
12.10.10	Німецький фонд готує підручник з пропаганди толерастії та збочень для українських журналістів.	http://biletskyi.blogspot.com/2010/10/blog-post_12.html	12	15	3
12.10.10	Кривава драма в Харкові. Група в'єтнамців в сутичці з місцевими використовувала загострені кілки. Двоє учнів місцевої школи в лікарні	http://sna.in.ua/?p=5329	18	12	5
13.10.10	Сербы против пидорасов.	http://hvatitbuhat.info/?p=1559	12	15	2
13.10.10	Двое иностранцев хотели продать украинок в сексуальное рабство	http://www.segodnya.ua/news/14183242.html	18	14	1

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
13.10.10	В Києві затримали іноземців, які за два тижні випотрошили мільйон зі столичних банкоматів	http://kievpress.net/news/V_Kievi_zatrimali_inozemciv_yaki_za_dva_tizhni_vipotroshili_milyon_zi_stolichnih_bankomativ/?sphrase_id=601	18	12	1
14.10.10	Київщина. Українці вимагають лінчувати банду циганських вирождів +коментарі	http://sna.in.ua/?p=5358	9, 12, 18	7	7
14.10.10	У Харківському медуніверситеті побилися українські і туркменські студенти	http://sna.in.ua/?p=5354	9, 10, 12, 18	12	5
14.10.10	В Німеччині німецьких дітей принижують за те, що вони німці	http://sna.in.ua/?p=5346	11,12	14	4
15.10.10	На авіабазі в Росії кавказці влаштували "ісламський бунт"	http://tsn.ua/svit/na-aviabazi-v-rosiyi-soldati-vlashtuvali-islamskiy-bunt.html	18	13	1
15.10.10	Лібералізм - це окупація. У трьох університетах Німеччини - Тюбінгена, Мюнстера і Оснабрюка - відкриються факультети з підготовки імамів і викладачів ісламу	http://kmisto.info/articles/5921.html	11,12	16	4
16.10.10	«Ісламський бунт» на російській авіабазі ВПС під Перм'ю	http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=1745	10,12	12,16	5
16.10.10	У Дніпропетровську кавказець з іграшковим пістолетом пограбував банк	http://sna.in.ua/?p=5401	18	13	3
17.10.10	Ісламіста, який вбив 5-річну дитину в Джанкої, визнають неосудним	http://tsn.ua/ukrayina/islamista-yakiy-vbiv-5-richnu-ditinu-v-dzhankoyi-viznayut-neosudnim.html	18	16	2
18.10.10	Германия сегодня: школьников преследуют за светлые волосы и хороший немецкий.	http://hvatitbuhat.info/?p=1577	11,12	14	4
19.10.10	Кримські татари одержали 50 квартир (коментарі)	http://www.reactor.org.ua/news/4282-14.html			
20.10.10	Життя стало краще, життя стало веселіше:)	http://hvatitbuhat.info/?p=1591	7,12	14	6
20.10.10	Що таке «в`єтнамська мафія» і як з нею боротись.	http://sna.in.ua/?p=5454	9	12	5
21.10.10	На Закарпатті прикордонники затримали сім'ю чеченців-нелегалів	http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=954267&ulq=%D3%20%C7%E0%EA%E0%F0%EF%E0%F2%F2%B3%20%EF%F0%E8%EA%EE%F0%E4%EE%ED%ED%E8%EA%E8%20%E7%E0%F2%F0%E8%EC%E0%EB%E8%20%E4%E2%B3%20%E3%F0%F3%EF%E8%20%ED%E5%EB%E5%E3%E0%EB%B3%E2	18	13	1

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
22.10.10	Власнику кафе в Британії наказали зняти витяжку, бо запах свинини ображає мусульман (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4328-3.html	1	16	10
22.10.10	Чопські прикордонники затримали п'ятьох сомалійців	http://zaxid.net/news-ua/2010/10/22/102133/	18	13	1
22.10.10	Хроніки окупації	http://sna.in.ua/?p=5471	4, 9, 12	12,14	6
25.10.10	Невідомий розстріляв у Швеції 16 мігрантів (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4350-2.html	1	14	14
25.10.10	У Ставрополі розстріляли компанію хамів (+к)	http://www.reactor.org.ua/news/4348-u-stavropoli-rozstrilyali-kompaniyu-xamiv.html	3	12	10
25.10.10	НИКТО, КРОМЕ ТЕБЯ, НЕ ИЗМЕНИТ МИР, ВЕДЬ ЭТОТ МИР – В ТЕБЕ САМОМ	http://sxe.ukrright.info/index.php?q=content/%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE-%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B5-%D1%82%D0%B5%D0%B1%D1%8F-%D0%BD%D0%B5-%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%82-%D0%BC%D0%B8%D1%80-%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%8C-%D1%8D%D1%82%D0%BE%D1%82-%D0%BC%D0%B8%D1%80-%E2%80%93%D0%B2-%D1%82%D0%B5%D0%B1%D0%B5-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BC	1, 4, 7, 12, 13	14,15	10
26.10.10	Євреї Європи схвалили план протистояння антисемітизму (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4364-6.html	5,14	4	8
26.10.10	Навала нелегалів у Києві	http://sna.in.ua/?p=5498	12,14	18	4
26.10.10	Японці знімали неповнолітніх українок для порносайтів	http://sna.in.ua/?p=5494	18	12	4
27.10.10	У Стрию затримали кавказця, що мав при собі півкіло наркотиків (+к)	http://www.reactor.org.ua/news/4370-6.html	1,18	13	10
27.10.10	У Макіївці якут зґвалтував дівчину, а потім позичив у неї грошей на проїзд (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4367-3.html	1	12	14
27.10.10	У Макіївці якут зґвалтував дівчину, а потім позичив у неї грошей на проїзд	http://tsn.ua/chorna-hronika/u-makiyivci-cholovik-zgvaltuvav-divchinu-a-potim-pozichiv-u-neyi-groshey-na-proyizd.html	18	12	1
29.10.10	В Миколаєві арештовано табір циган за продаж фальшивого золотого	http://sna.in.ua/?p=5533	18	7	1
29.10.10	В Києві кавказець тримав рабів 4 роки	http://sna.in.ua/?p=5530	18	13	1
29.10.10	Студент з Тунісу кожного дня грабував українок з ножом	http://sna.in.ua/?p=5526	18	13	1
31.10.10	Циганам дозволили заходити до кабінки для голосування всією сім'єю	http://www.reactor.org.ua/news/4397-2.html	1, 2, 5, 12	7	14
31.10.10	Йозеф Геббельс. «Вопросы и ответы для национал-социалиста»	http://nsportal.org.ua/?p=219	1, 2, 4, 7, 10, 11, 12, 13	4,13	12

Листопад 2010 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
01.11.10	Порхатые в шоке. Добкин: Свободу нужно выметать метлой поганой	http://hvatitbuhat.info/?p=1630	4	4	2
02.11.10	Узбек рубонув офіціантку кафе сокирою по шиї (+к)	http://www.reactor.org.ua/news/4409-4.html	4, 9, 18	12	6
05.11.10	Ісламісти пригрозили Німеччині масштабними терактами (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4444-3.html	16	4	4
05.11.10	У Румунії знайшли масове поховання євреїв (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4451-10.html	5	4	6
08.11.10	Главные усилия нужно направить на борьбу против (+к)	http://sxe.ukrright.info/index.php?q=content/%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%83%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D1%83%D0%B6%D0%BD%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%8C-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%8C%D0%B1%D1%83-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2	1, 4, 7	4,14	7
08.11.10	Ернст Юнгер: Наша бойова позиція	http://rid.org.ua/?p=629	3	14	2
09.11.10	У Донецьку затримали громадянина Туреччини, який постачав українок до нічних клубів Стамбулу (+к)	http://sna.in.ua/?p=5603	1,18	12,14	7
10.11.10	Американські євреї заробляють на "голокості"	http://sna.in.ua/?p=5619	4,18	4	2
11.11.10	Студент з Туреччини згвалтував українку і каже, що то був масаж	http://tsn.ua/chorna-hronika/student-z-turechchini-zgvaltuvav-ukrayinku-i-kazhe-scho-to-buv-masazh.html	18	12	1
14.11.10	Дві групи нелегальних мігрантів затримали прикордонники у Закарпатті	http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=961379&ulq=%C4%E2%B3%20%E3%F0%F3%EF%E8%20%ED%E5%EB%E5%E3%E0%EB%FC%ED%E8%F5%20%EC%B3%E3%F0%E0%ED%F2%B3%E2%20%E7%E0%F2%F0%E8%EC%E0%EB%E8%20%EF%F0%E8%EA%E%F0%E4%EE%ED%ED%E8%EA%E8%20%F3%20%C7%E0%EA%E0%F0%EF%E0%F2%F2%B3	18	18	1
15.11.10	Африканський іммігрант напав на українку в Мілані	http://vidgolos.com/53283-afrikan-skij-immigrant-napav-na-ukrayinku-v-milani.html	18	1,18	1
16.11.10	Толерантним антифашистам все не так	http://kmisto.info/articles/5987.html	4	15,19	2

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
16.11.10	Психологи з'ясували, як афронегр Аделаджа маніпулював свідомістю прихожан	http://kmisto.info/articles/5983.html	18	1,18	1
30.12.99	ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНІ ДЛЯ УКРАЇНИ ЧУЖИНЦІ?	http://www.panianka.info/_chim_ne-bezpechni_dlja_0_0_0_1022_2.html	4	14	6
18.11.10	ХАРТІЯ ПРАВ ТА СВОБОД УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА	http://orientyry.com/aktyvizm/507.html	7	14	4
18.11.10	Культ сили і методи насильства	http://orientyry.com/history/495.html	3	14	5
18.11.10	Мерзота, яка стала нормою.. (+к)	http://orientyry.com/zszh/merzotayaka-stala-normoyu.html	4,7	14,15	3
19.11.10	Взяття гайдамаками Умані. День Гніву	http://kmisto.info/articles/6039.html	5	4	3
22.11.10	Китаець загубив чужу голову	http://www.reactor.org.ua/news/4558-kitayec-zagubiv-chuzhu-golovu.html	18	12	2
22.11.10	У Києві ультраправі зірвали захід, присвячений пам'яті убитим транссексуалам (+к)	http://sna.in.ua/?p=5848	1	15	8
23.11.10	Узбеки створили в Україні найчисельніші нелегальні угруповання	http://sna.in.ua/?p=5867	18	12	2
24.11.10	Вони вбивали українців	http://sd.org.ua/news.php?id=10683	4,8	4	4
24.11.10	Догралися. Європа намагається захиститися від ісламістів	http://kmisto.info/articles/6051.html	9,10,13	16	4
26.11.10	Чеченські банди грабують квартири киян	http://opir.info/2010/11/26/chechenski-bandy-hrabuyut-kvartyry-kyyan/	18	10	2
26.11.10	У Британії засуджена банда педофілів, що згвалтували близько 100 жертв	http://sna.in.ua/?p=5946	18	16	2
29.11.10	Рабини оголосили куріння марихуани богоугодною справою (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4620-8.html	13	4	4
29.11.10	Інтернет перевірять на ксенофобію (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4621-9.html	1,2,4	4	7
30.11.10	Чечетов: Голодомор в Україні організували ті, хто й революцію 1917-го (к)	http://opir.info/2010/11/30/chechetov-holodomor-v-ukrajini-orhanizували-ti-hto-j-revoljutsiyu-1917-ho/	4,9	4	3
	Підбірка з кримінальної хроніки	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/2010/11/	18	1, 8, 11, 12, 13	2

Грудень 2010 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
	Підбірка з кримінальної хроніки	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/2010/12/	18	1, 8, 11, 12, 13	2

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
01.12.10	Соціальна та національна боротьба в Україні	http://orientyry.com/lyudysotsium/sotsialna-ta-natsionalna-borotba-v-ukrajini.html	3,11	14	6
02.12.10	Або ми, Або нас!	http://orientyry.com/zszh/abo-my-abo-nas.html	3, 4, 11, 12	4,14	7
03.12.10	Нетолерантно про толерантність	http://sna.in.ua/?p=6056	4	14	5
04.12.10	В Австрії затримали біженця з Чечні, якого підозрюють в організації терактів	http://newsru.ua/world/04dec2010/chech.html	18	4	1
04.12.10	Банда циган постачала наркотики у Миколаївську і Кіровоградську області	http://opir.info/2010/12/04/banda-tsyhan-postachala-narkotyky-u-mykolajivsku-i-kirovohradsku-oblasti/	18	7	2
05.12.10	В Італії водій-наркоман збив на смерть колону велосипедистів	http://tsn.ua/svit/v-italiyi-vodiy-narkoman-zbiv-na-smert-kolonu-velosipedistiv.html	18	13	1
05.12.10	Революційні вимоги	http://orientyry.com/history/revolyutsijni-vymohy.html	1	4	12
06.12.10	За 10 років шлюбу саудівець жодного разу не бачив обличчя своєї дружини (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4676-7.html	7	11	4
06.12.10	До Ужгорода з'їдуться євреї на урочисте внесення у синагогу нової Тори (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4665-2.html	1	4	10
06.12.10	Зрада власної душі	http://orientyry.com/lyudysotsium/zrada-vlasnoji-dushi.html	4, 8, 11	6	5
07.12.10	Після залицяння азербайджанець зарізав одесита та його дівчину	http://tsn.ua/chorna-hronika/pislya-zalicyannya-azerbaydzhanec-zarizav-odesita-ta-yogo-divchinu.html	18	4	1
07.12.10	Негр з Нігерії публічно закликав свою секту «брати владу» в Україні	http://opir.info/2010/12/07/nehr-z-niheriji-publichno-zaklykav-svoju-sektu-braty-vladu-v-ukrajini/	18	1	2
07.12.10	Навчання і виховання у соціал-націоналістичному суспільстві	http://rid.org.ua/?p=654	4	2, 9, 11	6
08.12.10	Франція: ісламська окупація	http://sna.in.ua/?p=6133	11,12	16	8
08.12.10	Послання «радикалам»	http://orientyry.com/lyudysotsium/poslannya-radykalam.html	1, 4, 14	1, 10, 13	14
09.12.10	Макову соломку у циган вилучають кілограмами	http://opir.info/2010/12/09/mak-ovu-solomku-u-tsyhan-vyluchayut-kilohramamy/	18	7	1
09.12.10	Війна на три фронти	http://rid.org.ua/?p=659	7	13	9
10.12.10	У Херсоні кавказець напав на жінку із 7-річною дитиною	http://sna.in.ua/?p=6155	18	4	1
13.12.10	Навчання і виховання у соціал-націоналістичному суспільстві (Частина 2: Вища освіта)	http://rid.org.ua/?p=664	4	2, 9, 11	6
14.12.10	Міліція назвала причину затримання Мустафи Найєма: східний тип обличчя (к)	http://www.reactor.org.ua/news/4719-1.html	1	13	10

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
14.12.10	Українці і росіяни: расова історія	http://www.haidamaka.org.ua/0044.html	7	6	3
15.12.10	В Москві знешкодили групу гастарбайтерів-терористів	http://www.newsmarket.com.ua/2010/12/v-moskvi-zneshkodili-grupu-gastarbajteriv-teroristiv/	18	18	2
15.12.10	У Криму маршрутками керують обкурені узбеки	http://opir.info/2010/12/15/u-krymu-marshrutkamy-keruyut-obkureni-uzbeky/	18	12	1
15.12.10	Ещё по москве	http://hvatitbuhat.info/?p=1674	9	4	6
16.12.10	Тренуйся!	http://orientyry.com/zszh/trenuj-sya.html	3	14,19	5
17.12.10	ПОРА!	http://hvatitbuhat.info/?p=1681	1	4	12
17.12.10	Тягар білої людини	http://sna.in.ua/?p=6236	16	14	4
18.12.10	Метиси – не патріоти!	http://orientyry.com/analytika/metysy-ne-patrioty.html	4, 8, 11	6	5
21.12.10	Ярослав Дунаев: «Какая самая сплочённая братва? Чеченская!»	http://vvnews.info/analytics/politics/64772-yaroslav-dunaev-akaya-samaya-splochennaya-bratva-chechenskaya-.html http://community.livejournal.com/lenta_udpni/1387633.html	14	1, 8, 11, 12, 13	4
21.12.10	В Севастополі іноземець зарізав підлітка	http://www.newsmarket.com.ua/2010/12/v-sevastopoli-inozemets-zarizav-pidlitka/	18	18	1

Січень 2011 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
	Підбірка кримінальної хроніки	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/2011/01/	18	14	2
07.01.11	Нікопольська різанина. Чому про це мовчать українські ЗМІ?	http://kmisto.info/articles/6235.html	9	10	4
10.01.11	У Києві кавказці без прав вбили молоду сім'ю (+к)	http://opir.info/2011/01/10/ukyjevi-kavkaztsi-bez-prav-vbyly-molodu-simyu/	18,1	10	12
10.01.11	На Полтавщині трьом циганкам не вдалося обікрасти двох бабусь	http://ntn.ua/uk/video/news/2011/01/10/3295	18	7	1
11.01.11	Кавказская нерусь убила молодую семью в Киеве.(+к)	http://hvatitbuhat.info/?p=1710	1,18	4	13
11.01.11	Ары отрубили пальцы Украинцу в Криворожском районе.	http://hvatitbuhat.info/?p=1720	18	4	3
15.01.11	«Gaswagen» по-украински или затыжная война на вымирание...	http://ukrright.info/index.php/2011/01/15/gaswagen-po-ukrainski-ili-zatyazhnaya-vojna-na-vymiranie/	4	16	5
16.01.11	УДПНИ: кавказец, который ударил девушку, будет депортирован. (+к)	http://koordinatorudpn.livejournal.com/254439.html	18,2	10	6

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
16.01.11	Мертвий генофонд, знищений менталітет.	http://sxe.ukrright.info/index.php?q=node/291	7	14	4
18.01.11	У Львові араб згвалтував студентку (+к)	http://opir.info/2011/01/18/u-lvovi-arab-zhvaltuvav-studentku/	18,1	11	12
18.01.11	У Львові кавказець нелегал пограбував бабусю ледь не вбивши її (+к)	http://opir.info/2011/01/18/u-lvovi-kavkazets-nelehal-pohrabuvav-babusyu-led-ne-vbyvshy-jiji/	18,1	10	12
19.01.11	На Самбірщині грузин викрав з автівки барсетку з документами та грошима	http://portal.lviv.ua/news/2011/01/19/155042.html	18	10	1
19.01.11	Україна без українців?	http://sna.in.ua/?p=6758	16	14	4
20.01.11	Татари забули, що в Криму вони звичайні іммігранти	http://opir.info/2011/01/20/tatary-zabuly-scho-v-krymu-vony-zvychni-imihranty/	17	8	3
21.01.11	Татари попередили про криваві погроми в Криму	http://www.reactor.org.ua/news/4974-2.html	2,17	8	10
21.01.11	У Чернівцях молодий циган зарівав себе на очах у 9-річної падчериці (к)	http://www.reactor.org.ua/news/5000-7.html	7	7	6
21.01.11	СНІД як форма толерантності	http://sna.in.ua/?p=6836	4	14	4
22.01.11	В Києві іноземців вже грабують іноземці	http://sna.in.ua/?p=6869	4	14	3
23.01.11	На Донбасі двоє братів вбили циганку (к)	http://www.reactor.org.ua/news/5018-1.html	1	7	12
23.01.11	На Херсонщині спалахнула ворожнеча між українцями та курдами (к)	http://www.reactor.org.ua/news/5019-2.html	1	12	10
24.01.11	Націозахистна акція у Василькові. Українці vs цигани	http://sna.in.ua/?p=6924	3	7	12
24.01.11	Одеські УБНОНівці перекрыли міжнародний наркоканал, вилучивши у іноземця понад півкілограма «героїну» (репост на ЖЖ УДПНИ і СНА)	http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/481158	18	12	1
25.01.11	Большим СПИД иностранцам разрешили въезд в Украину. Мнение Координатора УДПНИ	http://koordinatorudpn.livejournal.com/256407.html та http://www.gamma.tv/peredacha.php?id=9	4	14	5
26.01.11	Цінність життя (Старіння Нації)	http://sna.in.ua/?p=6969	7	14,15	4
26.01.11	В Україну повалять іммігранти	http://sna.in.ua/?p=6974	4	18	2
27.01.11	Україна не для українців. Повідомлення з Буковини	http://kmisto.info/articles/6361.html	11	14	4
28.01.11	Деякі роздуми з приводу нашого майбутнього	http://sna.in.ua/?p=7021	4,11	14	6
28.01.11	Узбек продавав героїн в Україні	http://sna.in.ua/?p=7025	18	12	2
28.01.11	“Гості” із кавказу вдень продавали мандарини, а ввечері грабували	http://sna.in.ua/?p=7027	18	10	2

Лютий 2011 р.					
Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
	Підбірка з кримінальної хроніки замісяць	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/2011/02/	18	14, 12, 10, 8	1, 2
01.02.11	Львів. Один за всіх і всі за одного	http://www.reactor.org.ua/main/5141-lviv-odin-za-vsix-i-vsi-za-odnogo.html	3	14	10
01.02.11	Азербайджанець вирішив відпочити у найвідомішому санаторію Трускавця на халяву	http://www.zik.com.ua/ua/news/2011/01/31/269648	18	10	2
03.02.11	Серед циган Закарпаття спалахнула небезпечна інфекція	http://opir.info/2011/02/03/seredtsyhan-zakarpattya-spalahnula-nebezpechna-infektsiya/			
03.02.11	Москалям заборонили безкоштовно ловити рибу	http://bratstvo.info/index.php?go=News&in=view&id=22784	4	6	4
03.02.11	ПАМ'ЯТКА ПРОПАГАНДИСТА	http://orientyry.com/analytika/pamyatka-propahandysta-2.html	2, 3, 4, 7	14, 15	8
04.02.11	«Я чувствовала, что мою дочь готовят к отправке за границу. Мы боялись, что на неё просто наденут поясахида»	http://fakty.ua/127483-ya-chuvstvovala-cto-moyu-doch-gotovyat-k-otpravke-za-granicu-s-nej-stalovevozmozhno-razgovarivat-i-my-boyalis-cto-na-neyo-prosto-nadenut-poyas-shahida	4, 9, 10	16	4
04.02.11	Соціал-Націоналісти Нововолинська назахисті соціальних інтересів та історичної пам'яті	http://sna.in.ua/?p=7126	4	12	5
05.02.11	Соціал-Націоналісти захистили українців від чужинців	http://sna.in.ua/?p=7135	2, 4, 9	7	8
06.02.11	"Іду на Ви". Львів. 29 січня	http://www.reactor.org.ua/main/5180-idu-na-vi-lviv-29-sichnya.html	3	14	10
08.02.11	Нелегалів у Нідерландах зловили за допомогою "невидимих" СМС	http://www.newsmarket.com.ua/2011/02/nelegaliv-u-niderlandah-zlovili-za-dopomogoyu-nevidimih-sms/	18	1	1
08.02.11	Міністерств оЮстиції зареєструвало організацію збоченців-гомосексуалістів	http://sna.in.ua/?p=7230	4	15	4
12.02.11	1 правый против толпы красных дырявых активистов.	http://hvatitbuhat.info/?p=1836	1	19	10
12.02.11	Италия страдает от наплыва нелегальных мигрантов из Туниса	http://news.liga.net/news/N1104358.html	4	18	3

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
12.02.11	Чи є антисемітизм ознакою некультурності?	http://orientyry.com/analitika/%d1%87%d0%b8-%d1%94-%d0%b0%d0%bd%d1%82%d0%b8%d1%81%d0%b5%d0%bc%d1%96%d1%82%d0%b8%d0%b7%d0%bc-%d0%be%d0%b7%d0%bd%d0%b0%d0%ba%d0%be%d1%8e-%d0%bd%d0%b5%d0%ba%d1%83%d0%bb%d1%8c%d1%82%d1%83%d1%80%d0%bd.html	4	4	6
13.02.11	Толерасты в шоке! Здоровый образ жизни – удел националистов!	http://hvatitbuhat.info/?p=1840	3	14	8
16.02.11	Kaleborroka: уроки баскського	http://orientyry.com/history/kale-bor-roka-%d1%83%d1%80%d0%be%d0%ba%d0%b8-%d0%b1%d0%b0%d1%81%d0%ba%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d0%b3%d0%be.html	14, 10	14	4
17.02.11	Збоченням хочуть дозволити всиновлювати дітей	http://sna.in.ua/?p=7451	10	15	5
17.02.11	Міфи і правда про російські матюки	http://orientyry.com/analitika/%d0%bc%d1%96%d1%84%d0%b8-%d1%96-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b4%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be-%d1%80%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b9%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96-%d0%bc%d0%b0%d1%82%d1%8e%d0%ba%d0%b8.html	4	6	4
18.02.11	Большинство заказных убийств вУкраине совершают кавказцы-МВД	http://zaxid.net/news-ru/2011/2/18/175203/	9, 18	10	3
21.02.11	Кавказці замінили лимони на відмички	http://sna.in.ua/?p=7498	9, 18	10	4
23.02.11	Під Одесою цигани по-звірячому вбили прекрасних лебедів. Українські селяни відлущували циган	http://sna.in.ua/?p=7576	9, 10, 18	7	4
23.02.11	«Жидівський батько» – антисемітська традиціяЧорношличників.	http://sna.in.ua/?p=7542	5, 10	4	6
23.02.11	Міжнародна змова	http://sna.in.ua/?p=7527	5, 6, 7	14	3
24.02.11	У Харкові затримали вбивць із Кавказу	http://sna.in.ua/?p=7579	18	10	3
28.02.11	За рік населення Китаю зросло на 6 мільйонів людей(к)	http://www.reactor.org.ua/news/5396-2.html	16	9	6

Березень 2011 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
03.11	Підбірка кримінальної хроніки	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/2011/03/	9, 18	8, 10, 16	3
01.03.11	Чужинцям не подобається все українське	http://sna.in.ua/?p=7643	10	4,14	4

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
03.03.11	По Києвом уже проводят суды шариата.	http://koordinatorudpn.livejournal.com/259511.html	4, 9, 18	10	4
03.03.11	Двадцять років повзучої імміграції, або що таке «в`єтнамська мафія»	http://sna.in.ua/?p=7668	9	12	7
03.03.11	Паливо для Української революції	http://orientyry.com/lyudysotsum/%d0%bf%d0%b0%d0%bb%d0%b8%d0%b2%d0%be-%d0%b4%d0%bb%d1%8f-%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d1%97-%d1%80%d0%b5%d0%b2%d0%be%d0%bb%d1%8e%d1%86%d1%96%d1%97.html	3, 4, 14	14	8
05.03.11	Пурім = 8 березня?	http://orientyry.com/analityka/%d0%bf%d1%83%d1%80%d1%96%d0%bc-8-%d0%b1%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%b7%d0%bd%d1%8f.html	4,8	4,15	4
06.03.11	Дырявые поардовали:)	http://hvatitbuhat.info/?p=1891	4	19	3
07.03.11	Проти афа на трибунах)	http://www.reactor.org.ua/main/5480-proti-afa-na-tribunax.html	1	19	8
07.03.11	Їх закон – їх порядок	http://sna.in.ua/?p=7719	9	12	7
10.03.11	Мой комментарий "Новому Региону". Депутаты Украины способствуют исламизации общества.	http://koordinatorudpn.livejournal.com/261213.html	4, 9	16	6
11.03.11	Хто нас вчить толерантності?	http://www.duhvoli.com.ua/index.php?article=434	4	4	5
11.03.11	Цигани обдурювали і грабували людей	http://sna.in.ua/?p=7791	9,18	7	4
14.03.11	Я твой дом труба шатал:)	http://hvatitbuhat.info/?p=1899	4	10,12	3
16.03.11	Уряд допоможе татарам, а не українцям	http://sna.in.ua/?p=7897	14,17	8	5
17.03.11	Державу Україна змовилися знищити?	http://www.duhvoli.com.ua/index.php?subject=121	4	14	4
21.03.11	Хроніки мультикультурної шизофренії. Цигансько-узбецька Масляна в музеї Пирогово	http://kmisto.info/articles/6553.html	9	7,12	4
21.03.11	Жидобабі	http://orientyry.com/analityka/%d0%b6%d0%b8%d0%b4%d0%be%d0%b6%d1%96%d0%bd%d0%ba%d0%b8.html	4	4	5
28.03.11	Невидима війна	http://orientyry.com/analityka/%d0%bd%d0%b5%d0%b2%d0%b8%d0%b4%d0%b8%d0%bc%d0%b0-%d0%b2%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b0.html	3, 4, 10, 16	14	7
29.03.11	Росстат занепокоєний вимиранням росіян: кавказців стає усе більше	http://www.reactor.org.ua/news/5644-3.html	12	10	3
30.03.11	Українські землі дозволять продавати іноземцям	http://sna.in.ua/archives/8088	14,16	14	4

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
31.03.11	У Львові провели мітинг проти гомосексуалізму	http://www.reactor.org.ua/news/5663-3.html	4	15	5
31.03.11	Уроки толерантності (дивитися всім) оновлено	http://opir.info/2011/03/31/uroky-tolerantnosti-dyvytysya-vsım/	4	14	4
Квітень 2011 р.					
Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
01.04.11	Підбірка кримінальної хроніки від УДПНІ	http://lenta-udpni.livejournal.com/2011/04/	18	14	4
03.04.11	Расово правильные сводки МВД	http://hvatitbuhat.info/?p=1944	18	10	4
04.04.11	КАВКАЗЦІ ГРАБУЮТЬ І РІЖУТЬ КИЯН	http://sna.in.ua/archives/8201	18	10	3
04.04.11	У ХАРКОВІ ЗАТРИМАНО МАРОКАНЦЯ, ЩО ЗАЙМАВСЯ РОЗБОЄМ	http://sna.in.ua/archives/8192	18	13	3
04.04.11	У київському метро побили темношкірого чоловіка (к)	http://www.reactor.org.ua/news/5687-3.html	1,4	1	8
04.04.11	Кавказці ріжуть і грабують українців	http://opir.info/2011/04/04/kavkaztsi-rizhut-i-hrabuyut-ukrajintsiv/	9,18	10	7
04.04.11	Українські землі дозволять купувати іноземцям	http://opir.info/2011/04/04/ukrajinski-zemli-dozvolyat-skupovuvaty-inozemtsyam/	11,12	14	3
05.04.11	Чурка уgroжал учительнице пистолетом. Краснодар, РФ.	http://hvatitbuhat.info/?p=1946	9	10	5
05.04.11	За что жида распяли Каддафи или истинные причины войны в Ливии	http://hvatitbuhat.info/?p=1946	4,10, 13	4	5
06.04.11	МАХІНАЦІЯ СПОКУСОЮ	http://sna.in.ua/archives/8263	3,4	20	5
06.04.11	Агітація на грошах	http://orientyry.com/propahanda/%d0%b0%d0%b3%d1%96%d1%82%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f-%d0%bd%d0%b0-%d0%b3%d1%80%d0%be%d1%88%d0%b0%d1%85.html	4	14	6
10.04.11	ІНОЗЕМЦІ СПРИЧИНИЛИ ПОЖЕЖУ У ГУРТОЖИТКУ	http://sna.in.ua/archives/8354	9	13	4
10.04.11	Українці проти дегенеративної реклами	http://opir.info/2011/04/10/ukrajintsi-proty-deheneratyvnoji-reklamy/	14,15	7	4
12.04.11	НА ВОЛИНІ ЦИГАНКА ОБМАНОМ ЗАВОЛОДІЛА ГРОШИМА ПЕНСІОНЕРКИ	http://sna.in.ua/archives/8411	18	7	4
12.04.11	В Ужгороді цигани масово отримують українські паспорти(к)	http://opir.info/2011/04/12/v-uzhhorodi-tsyhany-masovo-otrymuyut-ukrajinski-pasporty/	1	7	11

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
13.04.11	Юрій Михальчишин “Консерватизм, фундаменталізм, реакція”	http://orientyry.com/propahanda/%d1%8e%d1%80%d1%96%d0%b9-%d0%bc%d0%b8%d1%85%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d1%87%d0%b8%d1%88%d0%b8%d0%bd-%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%81%d0%b5%d1%80%d0%b2%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b7%d0%bc-%d1%84%d1%83%d0%bd%d0%b4%d0%b0.html	1, 4, 11	14	5
14.04.11	Марш проти імміграції. Харків. 17 квітня.	http://hvatitbuhat.info/?p=1954	3,4	18	6
14.04.11	Антикапіталізмтабіополітика	http://orientyry.com/history/%d0%b0%d0%bd%d1%82%d0%b8%d0%ba%d0%b0%d0%bf%d1%96%d1%82%d0%b0%d0%bb%d1%96%d0%b7%d0%bc-%d1%82%d0%b0-%d0%b1%d1%96%d0%be%d0%bf%d0%be%d0%bb%d1%96%d1%82%d0%b8%d0%ba%d0%b0.html	2, 7, 12	14	4
15.04.11	Верховний муфтії Росії запропонував додати на герб РФ півмісяць (к)	http://www.reactor.org.ua/news/5762-3.html	4	16	6
18.04.11	У Вінниці азербайджанець грабував дівчат	http://opir.info/2011/04/18/u-vinnytsi-azerbajdzhanets-hrabuvav-divchat/	18	10	3
18.04.11	Солідаризмраси	http://orientyry.com/history/%d1%81%d0%be%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b0%d1%80%d0%b8%d0%b7%d0%bc-%d1%80%d0%b0%d1%81%d0%b8.html	3,5	14	4
20.04.11	Ходите на роботу – будете здоровы!	http://hvatitbuhat.info/?p=1980	4, 10, 12	18	4
20.04.11	НЕНАВИСТЬ!!! Швеція сошла с ума.	http://hvatitbuhat.info/?p=1970	4,10, 9	1,18	5
22.04.11	Националисты – самое интернациональное (международное) движение... (к)	http://hvatitbuhat.info/?p=2001	1	19	7
30.04.11	Порядок проти толерастії. Гетьманат проти ліберально-лівацької зарази	http://kmisto.info/articles/6731.html	12	20	4

Травень 2011 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
05.11	Підбірка кримінальної хроніки	http://lenta-udpni.livejournal.com/2011/05/	18	14	3
04.05.11	На Волині затримали циганку, яка грабувала людей	http://sna.in.ua/archives/8788	18	7	2
04.05.11	Араб намагався ввезти в Україну 7кг героїну	http://sna.in.ua/archives/8785	18	11	2
04.05.11	До кінця століття на Землі буде жити 10 мільярдів людей (к)	http://www.reactor.org.ua/news/5867-3.html	11	14	5
05.05.11	Як невідомі патріоти першотравень святкували	http://sna.in.ua/archives/8823	3	19	7

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
05.05.11	На Черкащині припинили діяльність підпільного наркокартелю під керівництвом ромського табору	http://sna.in.ua/archives/8798	18	7	3
05.05.11	Пойменна ідентифікація іудо-виродків набирає обертів. Ніхто не забутий, ніщо не забуто	http://kmisto.info/articles/6740.html	2, 4	15, 19	8
09.05.11	19 ФАКТІВ ПРО ІММІГРАЦІЮ ДО УКРАЇНИ	http://orientyry.com/analityka/19-%d1%84%d0%b0%d0%ba%d1%82%d1%96%d0%b2-%d0%bf%d1%80%d0%be-%d1%96%d0%bc%d0%bc%d1%96%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8e-%d0%b4%d0%be-%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b8.html	2, 3, 4	18	5
11.05.11	У турка вилучена наркотична смола	http://sna.in.ua/archives/8911	18	12	3
12.05.11	В'єтнамська мафія проти українців	http://sna.in.ua/archives/8923	4, 18	12	6
16.05.11	Патріоти проти дегенератів	http://sna.in.ua/archives/8985	4	15	8
16.05.11	Іноземний капітал купує Донецький електрометалургійний завод	http://sna.in.ua/archives/8976	14	14	4
17.05.11	День гомосека в могилянці	http://www.reactor.org.ua/articles/5969-den-gomosyeka-v-mogilyanci.html	2	15	6
18.05.11	У Запоріжжі затримали циган-шахраїв	http://sna.in.ua/archives/9027	18	7	2
18.05.11	Праві припинили антифашистську толерантність "трансгендерних педофілів"	http://kmisto.info/articles/6794.html	2	15	7
19.05.11	Харків'яни оголошують бойкот в'єтнамській громаді	http://sna.in.ua/archives/9045	9, 18	12	7
20.05.11	В Харкові молодь на чолі з "Патріотом України" викрила місце проживання нелегалів	http://sna.in.ua/archives/9070	4, 9	12	10
20.05.11	Шлях типового в'єтнамського іммігранта	http://sna.in.ua/archives/9085	4, 9	12	8
21.05.11	На ринку «Барабашово» затримано дюжину нелегальних мігрантів	http://sna.in.ua/archives/9105	18	12	5
21.05.11	Проблеми капіталізму	http://orientyry.com/analityka/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8-%d0%ba%d0%b0%d0%bf%d1%96%d1%82%d0%b0%d0%bb%d1%96%d0%b7%d0%bc%d1%83.html	4, 10, 13	18	4
22.05.11	У центрі Києва провели акцію проти гомофобії (к)	http://www.reactor.org.ua/news/5995-3.html	4	15	5
25.05.11	На Одещині циган викрав 16-річну дівчину, щоб одружитися, а потім згвалтував її	http://opir.info/2011/05/24/na-odeschyni-tsyhan-vykrav-16-richnu-divchynu-schob-odruzhytysya-a-potim-zgvaltuvav-jiji/	18	7	3

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
25.05.11	У сутінках Содому	http://orientyry.com/analytika/y-sutinkakh-sodomu.html	3, 4	15	7
27.05.11	У Криму мусульманин забив до смерті 19 річну дівчину	http://sna.in.ua/archives/9205	9, 18	16	3
27.05.11	У Криму ісламісти на смерть забили дівчину камінням за законом шариата	http://opir.info/2011/05/27/u-krymu-islamisty-na-smert-zabyly-divchynu-kaminnyam-za-zakonom-shariata/	10, 18	16	4
30.05.11	В Криму іноземець згвалтував неповнолітню на території школи	http://sna.in.ua/archives/9235	18	14	5
30.05.11	Девід Лейн – «Brüder Schweigen»	http://orientyry.com/history/%d0%b4%d0%b5%d0%b2%d1%96%d0%b4-%d0%bb%d0%b5%d0%b9%d0%bd-%c2%abbruder-schweigen%c2%bb.html	1	14	9

Червень 2011 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
06.11	Підбірка кримінальної хроніки за місяць	http://lenta-udpni.livejournal.com/2011/06/	18	14	6
05.06.11	Гомосексуалісти відкрили у Києві та Донецьку власну церкву	http://www.reactor.org.ua/news/6095-2.html	12	15	5
09.06.11	На Чернігівщині за згвалтування неповнолітньої затримано іноземного «гостя»	http://sna.in.ua/archives/9384	18	14	4
09.06.11	В Одесі кавказці грабують людей прямо в магазинах	http://sna.in.ua/archives/9389	18	10	5
17.06.11	На Одещині планують розвивати сільське господарство за рахунок мігрантів з Африки	http://kmisto.info/articles/6912.html	11,14	1	4
20.06.11	Харків. Шокуюча Азія (ТРЕЙЛЕР)	http://sna.in.ua/archives/9562	2, 3	12	6
23.05.11	Банани - це також фашизм	http://kmisto.info/articles/6943.html	4	14	6
25.06.11	Соціал-націоналісти врятували українку від циган	http://kmisto.info/articles/6952.html	9	7	8
26.06.11	Толеранти знуцаються з дитячої психіки	http://kmisto.info/articles/6957.html	3	20	4
27.06.11	Проти расизму - це модно і гламурно	http://kmisto.info/articles/6962.html	4	14	6
30.06.11	Тест підтвердив, що мігранти брешуть	http://sna.in.ua/archives/9725	10	14	4
30.06.11	У Вінниці затримали турка-педофіла	http://sna.in.ua/archives/9768	18	12	5
30.06.11	Про "чудовий" мультикультурний світ. Китай	http://sna.in.ua/archives/9750	4, 10	9	5

Липень 2011 р.					
Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
01.07.11	Негри захоплять села на Одещині	http://sna.in.ua/archives/9782	11, 16	1	5
03.07.11	Соціал-Націоналісти проти збоченців	http://sna.in.ua/archives/9806	4	15	10
05.07.11	Негри у зоопарках	http://sna.in.ua/archives/9820	4	1	5
06.07.11	Звернення Людмили Дригало щодо недопущення будівництва мусульманської мечеті у м. Біла Церква	http://www.grif.kiev.ua/city/14700.html?start=3	12	16	5
06.07.11	Людмила Дригало: «Не можу допустити порушення прав моїх земляків на спокійне, мирне, злагоджене життя під приводом толерантного ставлення до мусульманської громади»	http://www.qwas.ru/ukraine/np/Ljudmila-Drigalo-Ne-mozhu-dopustiti-porushennja-prav-moh-zemljak-v-na-spok-ine-mirne-zlagodzhene-zhittja-p-d-privodom-tolerantnogo-stavlennja-do-musu	12	16	7
06.07.11	На Кавказі дівчинку кілька місяців гвалтували за те, що вона росіянка	http://www.reactor.org.ua/news/6274-5.html	9, 18	10	4
06.07.11	Подвійні стандарти – в'єтнамська національна риса	http://sna.in.ua/archives/9829	9	12	6
08.07.11	Природа проти іммігрантів (відео)	http://sna.in.ua/archives/9859	4	1	6
09.07.11	Таджик провіз в Україну 300 грам героїну	http://sna.in.ua/archives/9877	18	12	4
09.07.11	Голубая-голубая. Не бывает голубей	http://glavnoe.ua/articles/a544	4	15	6
10.07.11	Обезьяна с автоматом.	http://hvatitbuhat.info/?p=2274	4	1	6
11.07.11	Вгадай з трьох разів, де мавпа	http://sd.org.ua/news.php?id=20039	4	1	6
11.07.11	Толерантність: кавказець вбив українця, і вийшов на свободу	http://sna.in.ua/archives/9904	18	10	4
13.07.11	В одному з кафе Києва приїжджий з Азії згвалтував жінку	http://sna.in.ua/archives/9940	18	12	4
13.07.11	SOS! Толерастія	http://sna.in.ua/archives/9935	4	14	5
19.07.11	У Запоріжжі кавказець згвалтував 16-річну дівчинку	http://kmisto.info/articles/7049.html	18	10	4
20.07.11	На Київщині циганка «відвела лихо» за 5000 гривень	http://sna.in.ua/archives/10045	18	7	3
21.07.11	У Москві спіймали чотирьох кавказців, які готували масштабний теракт	http://sna.in.ua/archives/10048	18	10	4
22.07.11	Черговий триумф толерантності	http://kmisto.info/articles/7061.html	4	14	4
22.07.11	Полювання на негрів. Миколаїв	http://sna.in.ua/archives/10071	14	1	4
22.07.11	В Москві спалили три автомобілі з кавказькими номерами	http://sna.in.ua/archives/10068	3	10	6
25.07.11	Події в Садрі, РФ. Напад банди злодіїв-мігрантів	http://kmisto.info/articles/7073.html	18	14	5

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
27.07.11	Азербайджанець накинувся на українця з ножом	http://sna.in.ua/archives/10120	18	10	3
27.07.11	Даги волають «соро Пітер стане чорним».	http://hvatitbuhat.info/?p=2298	10	10	4
28.07.11	Для іммігрантів закони не писані?	http://sna.in.ua/archives/10150	10	14	4
30.07.11	До 2050 року половина жителів Землі будуть африканцями	http://www.reactor.org.ua/news/6334-2.html	11	1	4
31.07.11	З вини циган може зникнути населений пункт	http://sna.in.ua/archives/10170	9	7	7
07.11	Підбірка кримінальної хроніки від УДПНІ	http://lenta-udpni.livejournal.com/2011/07/	9, 18	14	4

Серпень 2011 р.

Дата	Назва запису	Адреса	Різновид мови ворожнечі	Об'єкт мови ворожнечі	Індекс інтолерантності
08.11	Підбірка кримінальної хроніки від УДПНІ	http://lenta-udpni.livejournal.com/2011/08/	9, 18	14	5
01.08.11	Європейська декларація незалежності, або тероризм по-норвезьки	http://sna.in.ua/archives/10206	3, 4, 10	14	8
02.08.11	Зайди мають пам'ятати, що кожна крапля української крові віділлється їм стократ (+к)	http://sna.in.ua/archives/10222	1, 9	14	10
08.08.11	Українські вболівальники проти натуралізації у збірній України (к)	http://www.reactor.org.ua/news/6350-4.html	11, 17	14	4
10.08.11	Коли коять незнамо чо (+к)	http://www.reactor.org.ua/main/6355-koli-koyat-nyeznamo-cho.html	9, 18	14	6
20.08.11	Мовчазний націоналізм	http://sd.org.ua/news.php?id=20181	3	14	6
21.08.11	Чужинці порізали українця, який заступився за людей	http://sna.in.ua/archives/10500	18	10	6
28.08.11	Іммігранти вбивають українців, а СБУ борються з українцями	http://sna.in.ua/archives/10879	18	14	5

ДОДАТОК 4

ДОВІДНИК УЛЬТРАПРАВІХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ГРУП ТА АКТИВІСТІВ В УКРАЇНІ

Основні націоналістичні та ультра-праві сайти та форуми:

<http://orientyry.com> - «Орієнтири», в основному розміщуються записи агітаційного характеру, антиліберальні та антикапіталістичні статті.

<http://sxe.ukrright.info/> - нацистський стрейт едж (straight edge)¹⁵⁹

<http://opir.info/> - «Автономний опір», ресурс львівських автономів-нацистів¹⁶⁰

<http://bratstvo.info/> - веб-сайт ПП «Братство»

<http://kmisto.info/> - «Княже місто», націоналістичний ресурс новин.

<http://rid.org.ua/> - «Рід», націоналістичне видання, що симпатизує США

<http://sd.org.ua/> - «Народний оглядач», ресурс новин навколо середовища часопису «Перехід-4»

<http://ukrright.info/> - «Позитивные правые», інформаційно-аналітичний ресурс

<http://www.reactor.org.ua/> - «Реактор», перший і основний ресурс вітчизняних автономів-нацистів

<http://ntz.org.ua/> - «Страйк», ідеологічний ресурс із статтями, виступами, перекладами текстів як традиційних теоретиків нацизму та націоналізму, так і більш сучасних, так званих, нових правих

<http://sna.in.ua/> - Соціал-націоналістична асамблея

<http://hvatitbuhat.info/> - «Хватит бухать», прихильники нацистського варіанту straight edge

Основні організації ультра-правого спрямування:

ПП „Братство” – організація, очолювана Д.Корчинським, із нестабільним, найчастіше консервативним, ідеологічним забарвленням. Час від часу проявляють симпатії до ультра-правих та вдаються до провокацій.

Соціал-націоналістична асамблея — воєнізована структура типу партія-армія, тримають курс на створення масового руху і ультра-правої політичної партії. Мають осередки в багатьох регіонах України, центр у Харкові. Проводять агітацію проти нелегальних мігрантів, зокрема марші, вишколи. На локальному рівні проводять заходи проти громад ромів, в'єтнамців та ін.

ВО „Свобода” - ультра-права політична партія, очолювана О.Тягнибоком. Членами є чимало вуличних нацистів, на локальному рівні співпрацюють із автономними групами. Загалом виступають за обмеження імміграції, нав'язування української мови та культури.

ГО „Тризуб ім.С.Бандери” - дещо архаїчна воєнізована структура, наразі відома завдяки руйнуванню її членом, Миколою Коханівським, кількох пам'яток радянського періоду, зокрема пам'ятник В.Леніна у Києві.

УДПНІ — на разі віртуальна структура, підрозділ російського ДПНІ (Движение против нелегальной иммиграции), в минулому вербували членів із спільноти фанатів ЦСКА Київ, але після внутрішніх протиріч стосовно відверто про-російського спрямування, організацію покинуло більшість членів, на разі чисельність невідома, оскільки їх присутність спостерігається лише в інтернеті (див. Ярослав Дунаєв)

Blood and honour — міжнародна мережева організація нацистів, в Україні займаються переважно підтримкою ув'язнених нацистів (веб-сайт «Ландсберг») та проведенням закритих нацистських концертів.

¹⁵⁹ Рух всередині панк-хардкор субкультури, який відкидає вживання алкоголю, тютюну та інших наркотиків, а також непорядковані статеві відносини. Представники цього руху доволі часто також дотримуються вегетаріанської або веганської дієти. Оригінальний рух не мав нічого спільного із нацистами, проте останні згодом почали запозичувати цю назву і символіку руху, оскільки це, на думку нацистів, цілком співвідноситься із їх прихильністю до здорового способу життя і ідеї збереження раси.

¹⁶⁰ Автономний рух з'явився в Італії 60-х. Складався переважно з представників лівих (пост-марксистських та анархістських) груп. Автономи активно підтримували студентських рух та пропагували методи прямої дії. Пізніше цей рух набув популярності по всій Європі, особливо в Німеччині, де автономні, також відомі як „Чорний блок”, відзначилися вуличними сутичками із поліцією. Так звані національні автономні з'явилися на початку 00-х рр. Правий рух, перебуваючи у кризі ідей та ідентичності, почав запозичувати методи, тактику і структуру у „Чорного блоку”. В другій половині 00-х мода на „Чорний блок” серед нацистів поширилася і на теренах України.

Угрупування:

Автономні групи у Києві, Львові, Дніпропетровську та інших містах. Утворюються, як правило, у середовищі футбольних фанатів місцевих клубів. У Києві це, як правило, «Динамо», «Оболонь» та ЦСКА (хоча клуб був ліквідований, угруповання фанатів залишилося). Основні ініціатори створення – уламки УНТП (української націонал-трудової партії), які перейшли від партійної до мереживої структури, без офіційної ієрархії, акцент робиться на діяльності невеликих груп на локальному рівні. Копіюють естетику і методи лівих автономних груп, головним чином, Німеччини.

Останнім часом спостерігається тренд до інтеграції угруповань фанатів-нацистів до спортивного середовища, зокрема фанати Динамо Київ активно виступають на змаганнях з тайландського боксу за спортивний клуб «Надія».

Гестбуки:

Чимало локальних угруповань фанатів мають свої гостьові книги. На них, як правило, відбувається неформальне спілкування учасників, анонси заходів, обговорення подій у футболі та навколофутболі (бійки, одяг, музика тощо). Середовище фанатів в Україні переважно схильне або толерантне до ультра-правих ідей, хоча на самих гестбуках політичні питання піднімаються доволі рідко.

Деякі гостьові книги:

<http://unitedbook.borda.ru/> - Сдохни сука. Гестбук фанатів Динамо Київ.

<http://www.fckharkov.com.ua/ru/guestbook/10350> - ФК «Харків»

<http://fcmetalist.ucoz.ru/gb/> - ФК «Металіст», Харків

<http://cska.at.ua/gb/> - ЦСКА, Київ

<http://www.chernomorets.com/st/gb/default.aspx> - ФК «Чорноморець», Одеса

<http://fcmetallurg.zp.ua/guestbook/> - ФК «Металург», Запоріжжя

<http://fckarpaty.com.ua/gb/> - ФК «Карпати», Львів

Окремі люди:

Олесь Вахній — один з неформальних «лідерів київських нацистів», неодноразово був засуджений за крадіжки та міжетнічну ворожнечу. За свідченням багатьох нацистів є стукачем, має статус помічника міліції та відверто агітує нацистів до співпраці із органами влади. У березні 2011 р. був затриманий міліцією і на разі перебуває у Лук'янівському СІЗО.

Ярослав Дунаєв — «координатор» УДПНІ, на разі переважно інтернет-активіст, веде свій ЖЖ (<http://www.youtube.com/user/koordinatorudpn>) та ЖЖ-спільноту УДПНІ (http://community.livejournal.com/lenta_udpni). Чимало з цих записів ретранслюються на інші ультра-праві ресурси, зокрема СНА. Вони ґрунтуються, як правило на новинах, розміщених на офіційних ЗМІ та звітах МВС, що публікуються на їх сайтах. Щоправда досить часто Дунаєв вдається до фальсифікацій новин. Час від часу залучається для коментарів до статей журналістами деяких видань («Факти», «Вечерние вести» та ін.) в якості експерта з міграції.

Ольга Худецька (ЖЖ-юзер [_уоко_](#)) - відомий в колах нацистів медіа-активіст, учасниця фанатського руху «Динамо Київ».

ДОДАТОК 5

ДЖЕРЕЛА МОНІТОРИНГУ

Загальнонаціональні		
1	Подробности	http://podrobnosti.ua
2	Корреспондент	http://korrespondent.net
3	УНІАН	http://unian.net
4	Майдан	http://maidan.org.ua/
5	Сегодня	http://segodnya.ua
7	proUA.com	http://proua.com
8	ТСН.ua	http://tsn.ua
9	Українська правда	http://pravda.com.ua
10	Обком	http://obkom.net
11	Главред	http://glavred.info
12	ForUm	http://for-ua.com
13	INTV	http://www.intv.ua/
14	ІМК	http://www.imk.com.ua/
15	Факти	http://fauty.ua
Регіональні		
1	Zaxid.net	http://zaxid.net
2	20 хвилин (Вінниця)	http://vn.20minut.ua/
3	Черноморская телерадиокомпания (Крим)	http://www.blacksea.tv/news
4	Регіональний портал (Рівне)	http://rivne.com.ua/news/
5	ЗІК	http://zik.com.ua

6	Волинська правда (Луцьк)	http://pravda.lutsk.ua/news/
7	Прес-Центр (Черкаси)	http://pres-centr.ck.ua/tape/
8	Gorod.dp.ua(Дніпропетровськ)	http://gorod.dp.ua/news/archive.php
9	Остров	http://ostro.org
10	Житомир.info(Житомир)	http://zhytomyr.info/#
11	Новини Закарпаття	http://mukachevo.net/
12	ClipNews.info	http://clipnews.info/newslst.htm
13	Таврия Ньюс	http://www.tnua.info
14	Запорожское время	http://timeszp.com/news/
15	Весь Кіровоград	http://kirovograd.net/
16	Тернопільська правда	http://t-pravda.te.ua/sub/1/
17	ifPortal.net (Івано-Франківськ)	http://ifportal.net/
18	Cxid.info	http://cxid.info/main.php
19	Високий вал (Чернігів)	http://val.ua/
20	Львівський портал	http://portal.lviv.ua/news/
21	Новости N (Миколаїв)	http://novosti-n.mk.ua/news/
22	АТВ (Одеса)	http://atv.odessa.ua/news/
23	Полтава-Информ	http://poltava.info/news.htm
24	Сотня (Суми)	http://100.sumy.ua/index.php?page=news
25	Поділля News(Хмельницький)	http://podil.km.ua/
26	Чернівецький інформаційно-розважальний портал	http://citi.cv.ua/news/lenta.html
27	МедиаПорт (Харків)	http://www.mediaport.ua/news

Сайти ультраправих організацій та груп

1	Реактор	http://www.reactor.org.ua/
2	Патріот України	http://www.patriotukr.org.ua/
3	Опір	http://opir.info
4	Ландсберг	http://landsberg.org.ua
5	Мереживе видання "Рід"	http://rid.org.ua/
6	Права Одеса	http://right-odessa.at.ua/
7	Спротив	http://resistance14.wordpress.com
8	ВО "Свобода"	http://www.svoboda.org.ua/
9	Олена Білозерська, ЖЖ	http://bilozerska.livejournal.com
10	Молодіжний націоналістичний конгрес	http://www.ukrnationalism.org.ua/
11	КУН	http://www.cun.org.ua/
12	КУН, молодіжний	http://mcun.org.ua/
13	Розум	http://rozum.info/
14	Політична партія "Братство"	http://bratstvo.info
15	ГО "Тризуб" ім. С.Бандери	http://banderivets.org.ua/
16	Орієнтири	http://orientyry.com
17	Соціал-націоналістична асамблея	http://sna.in.ua
18	Хватит бухать	http://hvatitbuhat.info
19	СХЕ	http://sxe.ukrright.info
20	Опір	http://opir.info
21	Княже місто	http://kmisto.info
22	Позитивные правые	http://ukrright.info
23	Страйк	http://ntz.org.ua
24	Народний оглядач	http://observer.sd.org.ua
25	Ватра. Націонал - революційний часопис	http://www.vatra.org.ua/
26	Хохловский гест бук	http://www.unitedbook.borda.ru/
27	Ярослав Дунаев, ЖЖ	http://koordinatorudpn.livejournal.com
28	Украинское движение против нелегальной иммиграции, ЖЖ	http://community.livejournal.com/lenta_udpni/

ДОДАТОК 6

УКРАЇНСЬКІ ПРОВАЙДЕРИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ХОСТИНГ УЛЬТРАПРАВИМ САЙТАМ

Назва	Адреса	Провайдер
Реактор	http://www.reactor.org.ua/	Hvosting.UA (SPD Kravchenko K.V.)
Патріот України	http://www.patriotukr.org.ua/	PRIVATE JOINT STOCK COMPANY "DATAGROUP"(UA)
Опір	http://opir.info	SingleHop (USA)
Ландсберг	http://landsberg.org.ua	USA
Мереживе видання "Рід"	http://rid.org.ua/	Hvosting.UA (SPD Kravchenko K.V.)
Права Одеса	http://right-odessa.at.ua/	GB
Орієнтири	http://orientyry.com	USA
Соціал-націоналістична асамблея	http://sna.in.ua	Germany
Хватит бухать	http://hvatitbuhat.info	USA
СХЕ	http://sxe.ukrright.info	USA
Княже місто	http://kmisto.info	Internet Invest Ltd. (UA)
Позитивные правые	http://ukrright.info	USA
Страйк	http://ntz.org.ua	USA
Народний оглядач	http://observer.sd.org.ua	USA
Ватра. Націонал - революційний часопис	http://www.vatra.org.ua/	USA

ПРИКЛАДИ:

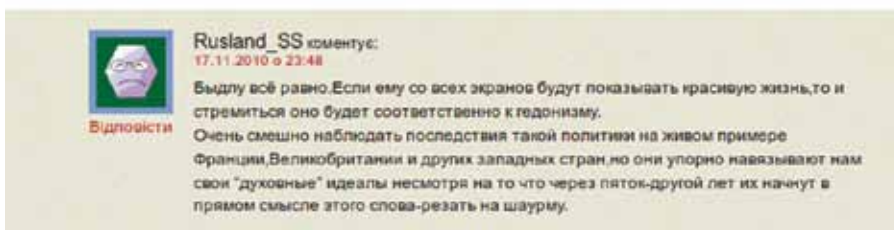
Мал. 1

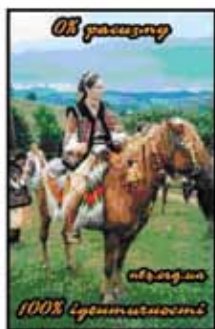
Мал. 2

Мал. 3

Мал. 4

Мал. 5

Мал. 6

Мал. 7

Мал. 8

